

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Bc. Nikol Šimarová

Kresba a kreativita

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Petr Jochmann

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedeníh pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Děkuji Doc. Mgr. Petru Jochmannovi za odborné vedení při tvorbě diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala rodině a přátelům, kteří mě na této cestě za kreativitou provázeli.

OBSAH

1	ÚVOD.....	6
2	UMĚLCOVA CESTA	8
2.1	ZÁKLADNÍ NÁSTROJE	11
2.1.1	Ranní stránky	13
2.1.2	Umělecká schůzka	16
3	TVOŘIVÉ MYŠLENÍ.....	19
3.1	POSTUP MYŠLENEK	20
3.2	KREATIVITA.....	22
3.3	TVOŘIVÁ OSOBNOST	24
3.4	TVOŘIVÁ ČINNOST	29
3.5	ETAPY TVŮRČÍHO PROCESU	33
3.6	ZÁBRANY TVOŘIVÉHO MYŠLENÍ.....	36
4	KAŽDODENNÍ TVŮRCI.....	41
4.1	DAILY PAINTER GALLERY	41
4.2	LEIGH BUNKIN.....	42
4.3	LORRAINE LOOTS.....	43
4.4	FRANTIŠKA KUDELOVÁ (1912 – 1997)	44
4.5	PŘEMYSL MARTINEC (1957).....	45
4.6	KAREL HAVLÍČEK (1897-1988)	46
4.7	MILOSLAV HOLÝ (1897 – 1974)	49
4.8	MIROSLAV URBAN (1953)	50
4.9	ON KAWARA (1932 - 2014)	52
5	186 DNŮ.....	54
5.1	FÁZE 1. ZADÁNÍ TÉMATU	55
5.2	FÁZE 2. ZOBRAZENÍ TÉMATU	56
5.3	PRŮBĚH PRÁCE	58
5.4	TECHNIKY.....	61
5.4.1	Brainstorming	62
5.4.2	Surfování po internetu	62
5.4.3	Pohled někoho jiného	63
5.4.4	Čmáranice Leonarda da Vinci	63
5.4.5	To je hloupé.....	64

6	PEDAGOGICKÁ ČÁST	65
6.1	BRAINSTORMING S ŽÁKY	65
6.2	TO TAKHLE JEDNOU JÁ A.....	67
6.3	JAK BY TOTO DÍLO VYPADALO DNES, KDYŽ JSEM UMĚLCEM JÁ?.....	69
6.4	PRÁCE S VIZUÁLNÍM DENÍKEM.....	71
6.5	KRESBA KAŽDÝ DEN	72
7	ZÁVĚR	74
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ	75
9	SEZNAM ZDROJŮ OBRAZOVÝCH REPRODUKČÍ	80
10	PŘÍLOHY.....	82

1 ÚVOD

Kreativita bývá většinou lidí považována za výsadu umělců. Neuvědomují si však, že kreativitu využíváme nejen v umění, ale i v každodenním životě a ve vědě, a že pro ni má předpoklady každý z nás. Často si ani neuvědomujeme, že právě díky kreativitě jsme byli schopni dostat se na dnešní úroveň. V textu své práce jsem nechtěla rozebírat kreativitu pouze z psychologického hlediska a řadit ji do kategorií. Chtěla jsem ji pojmout z více lidského pohledu, který by mohl být lehčeji přijatelný i pro ostatní lidi a žáky. Proto jsem první část práce věnovala Julii Cameronové a její Umělcově cestě. Představuji základ jejího kurzu, který jsem v obměně využila ve své praktické části. Její přístup ke kreativitě, objevování a rozvíjení vychází z dlouholetých zkušeností a ukazuje, že nemusíme prodávat drahá díla, abychom se mohli označit za kreativního jedince. Kreativním je každý z nás, jen v různé míře. Kreativita je něco, co je naše a nemůže nám ji vzít nikdo jiný, než my sami.

Druhou část práce jsem věnovala kreativnímu myšlení, kreativitě, kreativnímu postupu, kreativní osobnosti a kreativním blokům. Všetmu co se promítne v kreativní práci. Někde hluboko v nás máme celý postup zakódován, jen si to neuvědomujeme. Je to přirozenost, kterou nedoceňujeme a kvůli překážkám, které nám vstupují do cesty, od ní často ustupujeme.

Následující část je věnována umělcům, kterým učaroval fenomén každodenní tvorby, kterou jsem si ve své práci prošla i já. Pro tyto umělce však každodenní kresba neznamena trénink nebo cestu k většímu dílu. Každodenní tvorba je pro ně výzvou, je to vzdání holdu tvorbě, je to zanechání stopy ve světě, je to jedno hotové dílo každý den.

V praktické části představím svou práci, na které jsem pracovala soustavně po dobu šesti měsíců. Prakticky jsem si prošla vším, o čem jsem psala v první a druhé kapitole. Každému měsíci bylo přiděleno téma, na které vznikaly jednotlivé kresby. V této kapitole reflektuji nejen tvorbu, ale i pocity a překážky, se kterými jsem se na své šestiměsíční cestě setkala.

Jak na mne celý proces působil, jakým způsobem se vyplnila či nevyplnila má počáteční očekávání, a jak tato práce ovlivnila můj pohled na tvorbu. Díky této práci jsem si uvědomila, že ne vše musí být perfektní a že největší překážkou mé tvorby jsem já sama.

Závěr je věnován sérii úkolů pro žáky, které mají podpořit jejich vlastní kreativitu. Naučit je, že může existovat více než jedno správné řešení. Vyústěním těchto úkolů je vyzkoušet si po stanovenou dobu tvořit na určené téma, tedy to, co jsem si vyzkoušela v praktické části své práce i já.

2 UMĚLCOVA CESTA

Na začátku jsem si mnou zvolenou práci nedala úplně do souvislostí s prací Julie Cameronové o rozvoji kreativity. Při dalším zkoumání jsem však začala objevovat spojitosti a sama jsem si uvědomila, že jsem z její práce, i když s obměnami, podvědomě čerpala.

Určité faktory, se kterými autorka pracuje, se vyskytly i v mé práci. Jsou jimi pravidelnost a každodenní tvorba. Cameronová má mnohem více technik a postupů, které k rozvoji a znovuobjevení kreativity používá, než jsem využívala já. Autorka svou techniku také dotahovala k dokonalosti několik let. Jak jsem napsala výše, protože jsem z tohoto systému podvědomě vyšla, budu se v této kapitole věnovat jeho dvěma hlavním částem a popíši je. V dalších kapitolách se také zmíním o jejím pohledu na vznik a následky kreativních bloků, které během života mohou potkat každého z nás a jak je překonat.

Ve výuce odblokování kreativity vychází autorka ze svých vlastních dlouholetých zkušeností s tímto tématem a pozorováním ostatních umělců a lidí, kteří se s podobným problémem setkali. Já však ve své praktické části diplomové práci nechtěla svou kreativitu rozvinout, objevit ji nebo ji odblokovat. Šlo mi spíše o to, dát jí výzvu, projít si tento proces tvůrčího zkoumání sama a zjistit, jak na tom jsem. Zvládnou úkol, který jsem si zadala? Jaký bude výsledek? Bude k něčemu? Má to vůbec smysl? Přinese to něco mému rozvoji? Dá se obdobný postup využít dál, například v hodinách výtvarné výchovy?

Na všechny otázky si sama nemohu objektivně odpovědět. Můj pohled je zkreslen emocemi, které jsem při procesu prožívala a tím, co jsem při něm objevila.

„... tvořivá fantazie je činností ducha, jíž je schopen každý člověk, jakmile překoná své odcizení a znelidštění a vrátí se ke svému lidství. Každý člověk je nadán tím, co se zve talent a co je neprávem pokládáno za výjimečný úkaz. Dětské malůvky a medianimické kresby, jež mají také zhusta secesní vzhled, výtvořiny přírodních národů, lidové písně a sny kohokoliv to dosvědčují. Každý člověk je schopen rozvinout tvůrčí energii, tkvící v hloubi jeho lidství, nalezneme-li ke svému projevu a ke své práci vroucný a niterný vztah, můžeme dát svému citu a svým fantaziím mocný výraz jakýmkoliv způsobem, který si spontánně zvolí, bude-li poslušen tlaku vnitřní nutnosti, naučí-li se naslouchat vnitřním hlasům. Schopnost lyrického výrazu je člověku dána jeho člověčenstvím.“¹

Autorka se ve svých kurzech a knize snaží o uvolnění a rozvinutí kreativity. Vychází z předpokladu, že schopnost být kreativní je pro člověka přirozená a to, že se nemůže projevit, je způsobeno pouze bloky, které jí stojí v cestě.

Homo creans (člověk tvůrčí), kterému je tvůrčí činnost vlastní se přerodil z člověka moudrého a učeného (homo sapiens sapiens)², člověk se tedy může stát člověkem tvůrčím, záleží jen na tom, má-li zájem o to „přerodit se“ do dalšího stádia.

Položme si otázku: Využívám svou vlastní kreativní energii? Pokud je odpověď ne, položme si další: Proč ji nepoužívám nebo proč ji nemohu pořádně využít? Cameronová odpovídá velmi jednoduše: Naši kreativní energii nepoužíváme v takovém rozsahu, jak můžeme nebo pouze omezeně, protože jsme ji investovali jinde.

¹ HAVLÍČEK, Karel. *Karel Havlíček: gigantomachie*. Praha: Muzeum Montanelli, 2012. s. 34

² KOHOUTEK, Rudolf. *Psychologie v teorii a praxi: Tvořivost a její poznání*. 2009. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/tvorivost-z-hlediska-pedagogicke-psychologie>

Představme si místo kreativní energie, energii, kterou potřebujeme k tomu, abychom během dne fungovali. Člověk, který je 8-10 hodin denně v práci je unaven. Po takovém dnu mu nezbývá dostatek sil ani času k tomu, aby se se stejným nasazením věnoval práci, která je potřeba udělat v jeho domově³. Velkou část své energie vyčerpá jinde a potřebuje ji znovu načerpat. Někdo si sedne ke kávě, někdo si čte, někdo spí, jiný si jde zaběhat. Pokud však nemá dostatek času tuto energii načerpat a zregenerovat se, bude unavený. Pokud se tato situace bude opakovat dny a týdny, projeví se to po psychické i fyzické stránce a člověk nebude schopen podávat takové výkony, jako když je odpočatý a má dostatek energie.

Stejně tak i my jsme vyčerpali naši kreativní energii jinde a nemusíme si to ani uvědomovat. Vyčerpali jsme ji v práci, staráním se o druhé, řešením různých problémů a zapomínáním na sebe. Tím jsme se oddálili od své vlastní podstaty. Na načerpání těchto sil zpět však nestačí pouhý spánek. Potřebujeme se stáhnout na chvíli do sebe, do svého nitra, oddělit se na čas od ostatních a uvědomit si, co je v nás. Toto je jediný způsob, jak můžeme stáhnout naši špatně investovanou kreativní energii zpátky do sebe⁴.

Proces znovunabytí své kreativity je procesem znovuoobnovování a znovuoobjevování sebe sama. Obnovování toho co bylo, ale čemu jsme nevěnovali dostatečnou pozornost, dokud jsme to neztratili nebo toho co jsme odsunuli až za další úkoly a tím srazili jeho důležitost v našem životě. Abychom byli znovu kreativní, musíme si podle Cameronové projít fázi truchlení. Truchlení nad tím, co nám bylo odebráno z našeho života, co jsme si vlastně odebrali sami, protože jsme dovolili této situaci nastat. Z tohoto uvědomění vyrůstá schopnost překonat naše vnitřní

³ CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. Praha: Triton, 2000. s. 38.

⁴ Tamtéž s. 38.

zábrany, které jsme si často sami postavili nebo při jejich stavbě alespoň pomáhali⁵. Postupně se v procesu musíme naučit zbavovat našich strachů a toho, co nás drží zpátky.

2.1 Základní nástroje

Cameronová využívá ve své metodě odblokování dvou základních „nástrojů“. Jsou jimi Ranní stránky a Umělecké schůzky⁶. Tyto metody provádí účastníka v průběhu celého několikátýdenního programu a jsou doplněny dalšími úkoly.

Před začátkem každého kurzu podepíše účastník sám se sebou uměleckou smlouvu, ve které se zavazuje v tomto kurzu pokračovat celých dvanáct týdnů. Sám se vědomě zaváže k tomu, že se bude snažit o změnu. Vědomé uznání je důležité, protože jinak je celý proces snahy o změnu situace zbytečný. Změny však nemusí být úplně příjemné. Podpisem smlouvy začíná cesta úkolů, článků a příkladů. Každý týden má jiný příběh, některé úkoly se opakují, jiné jsou jedinečné.

Obnovení nebo podpoření kreativního proudu má na svědomí pravidelná, opakující se každodenní činnost a úkoly, které jedinec plní. Kromě těchto činností, které Cameronová pro obnovu kreativity navrhla, existují i činnosti, které můžeme označit za činnosti uměleckého mozku, ale s uměleckým mají pramálo společného. Jsou jimi například sprchování, řízení auta, běžné každodenní věci, u kterých přestaneme přemýšlet nad tím, co po nás ostatní lidé požadují⁷.

Jak jsem se zmínila výše, jedná se o činnosti, které nemají s kreativním procesem na první pohled nic společného, ale náš mozek

⁵ Tamtéž. s. 39.

⁶ Tamtéž s. 41.

⁷ Tamtéž s. 60.

se při nich dostává do takového stavu, že k němu originální nápady přicházejí zdánlivě samy. Nepřemýšleli jsme nad nimi, naše pozornost byla úplně jinde a ony přece vystoupaly z hloubi našeho podvědomí. Už Albert Einstein polemizoval nad tím, proč k němu nejlepší nápady přicházejí ve sprše⁸. Podobně i chemik August Kekulé „dostával“ své objevné hypotézy, když se zrovna nevěnoval jejich výzkumu, ale pospával na střeše omnibusu⁹.

Cameronová rozlišuje mezi dvěma druhy mozků - logickým a uměleckým. Dají se připodobnit k pravé a levé mozkové hemisféře. V logickém mozku se vyskytuje naše kritičnost a zároveň obrana před cizím. Tento mozek má rád vše uspořádané, nemá rád překvapení a nic, co vybočuje z řady. Je to mozek našeho přežití¹⁰.

Umělecký mozek je více spojen s divergentním myšlením, dává dohromady neobvyklé věci, používá neobvyklé obraty¹¹. Ve srovnání s logickým mozkiem je to spíše pozitivně myslící, nadšené dítě. Je to mozek smyslů, pracuje s představami, vůněmi, zvuky, tím co bývá v naší společnosti často odsouváno na druhé místo za stránku rozumovou, za plánování, za děláni rozumných věcí, které mají smysl, na rozdíl od „neperspektivního psaní“ nebo čmárání do bloku.

Podobně je na tom i naše školství, často se ještě preferuje memorování nad tím, aby si žáci vědomosti nalézali sami. Při hodinách výtvarné výchovy jsem se setkala i s preferencí kopírování prací starších žáků nad osobitým, originálním vyjádřením.

⁸ Tamtéž s. 60.

⁹ BUBENÍK, Petr, Vladimír MACH, David SAUL a Jaroslav VLK. *Obrazotvornost a fantazie: čili naučme se snít*. In: MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění. Sv. 1*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993. s. 22

¹⁰ CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. Praha: Triton, 2000. s. 45.

¹¹ Tamtéž s. 46.

2.1.1 Ranní stránky

Ranní stránky slouží k nalezení kreativity. S nimi by měl každý, kdo chce tímto programem projít, začínat svůj den. Ráno, ihned po probuzení, než má šanci si vše promyslet a než se „nastartuje“ logický mozek, má člověk vzít tužku, papír a psát. Tři stránky každý den. Sama autorka jich využívá (samostatně, bez dalších úkolů) už desetiletí a bývají inspirací pro její další práci¹².

Nepíše se podle žádného předem stanoveného scénáře, píše se to, co přijde na mysl, tedy přesněji pod ruku. Volný proud myšlenek na třech stránkách. Vůbec nejde o hodnotu těchto myšlenek, jde jen o to je zachytit. Napsat a nechat je tak, smířit se s tím, že jsou takové, jaké jsou a nesnažit se je opravovat.

Cameronová upozorňuje na nelistování těmito stránkami, alespoň v prvních měsících¹³. Každý den má být originální. Tím, že v nich nebudeme listovat, zabráníme tomu, že bychom si předem připravovali, co napíšeme. Jistě, pamatujeme si, co jsme napsali předešlé ráno, abychom si však pamatovali, co jsme napsali před více jak týdnem je nepravděpodobné. Nenecháme se tak ovlivňovat minulostí a přijmeme myšlenky každého dne jako nový dar.

Stránky pracují na principu „vypsat se z toho“. Dostat ze sebe vše, i to špatné, na papír. Očistit se z toho co nás trápí. Na podobném principu pracují i deníky, které jsou považovány za významnou součást duševní hygieny. Pokud se z problému nemůžeme vymluvit, je jeho vypsání další nejlepší možností, jak se s ním začít vyrovnávat. Zjednodušeně by se dalo říct, že i já jsem vytvářela jakýsi vizuální deník. Nezaznamenávala

¹² Tamtéž s. 41.

¹³ Tamtéž s. 42.

jsem však to, co se během dne stalo a jaké jsem měla zážitky. Zaznamenávala jsem to, co mi bylo předem naplánováno.

Tím, co se v mé práci měnilo, nebyla ani tak témata, jako spíše styly, které jsem využila ke ztvárnění jednotlivých dnů. Ty se odvíjely také od toho, jaký jsem ten den měla náladu a kolik mi zbývalo na práci času.

V ranních stránkách můžeme konfrontovat to, co nás trápí, je nám nepříjemné, něco o čem možná ani vědomě netušíme, na papíře a nejen v naší mysli. Nepříjemnosti se začínou dostávat z nevědomí do vědomí. Cameronová uvádí, že tyto nepříjemnosti jsou jednou z věcí, která stojí mezi jedincem a jeho proudem kreativity¹⁴.

Takto zablokovaní umělci mají větší tendenci sebekritičnosti. Nikdy nejsou podle sebe dostatečně dobří, vždy je v okolí někdo lepší, komu se daří více. Jejich podvědomí podkopává jejich vlastní sebedůvěru.

Podobně je tomu u některých psychických nemocí. Zkreslíme si pohled na nás samotné (např. naše tělo) a opravdu se budeme vidět tak, jak si představujeme, že vypadáme. Zablokovaní umělci mají zkreslený pohled na svou tvorbu a vlastní schopnosti. Někde vzadu v hlavě slyší hlas, který je odrazuje a říká, že stejně nemá cenu snažit se.

Cameronová opakovaně upozorňuje na to, že žádný z těchto „hlasů“, které pisatel slyší a které se začínou projevovat už u ranního psaní, není pravdivý¹⁵. Skrze psaní stránek, dochází k pomalému znovunabývání sebevědomí a tento proces není nikterak jednoduchý. Jde o získání schopnosti přestat dávat neustálý pozor na názor ostatních lidí a zmíněných hlasů, které nás v naší mysli kritizují a zdravějšího pohledu na vlastní tvorbu.

¹⁴ Tamtéž s. 43.

¹⁵ Tamtéž s. 43.

Jak jsem zmínila výše, důležitá je pravidelnost. Nevynechávat, ať má člověk jakoukoli náladu. Stránky mají naučit tomu, že při jejich tvorbě na náladě nezáleží. U stránek totiž člověk nemá svou práci posuzovat a kritizovat, ale pouze psát¹⁶. Uvolnit se a upustit uzdu fantazii. Stránky mají pomoci zaplnit kreativní prázdnotu, překonat zábrany a strach. Strach, který jsme získali výchovou a kritikou a který později ovlivnil naše přemýšlení i mozek.

Dalším z úkolů ranních stránek je naučit logický mozek zůstat v pozadí¹⁷. Pisatele mají naučit větší spontaneitě, nebát se vystoupit z řady každodenního života, udělat něco jinak a neposlouchat neustále ostatní. Překonáním sebe sama a vystoupením ze svého vlastního stínu se vymaníme ze svazující kritiky. A to jak kritiky vlastní, tak i okolí.

Ranní stránky můžeme také přirovnat k formě neobvyklé meditace¹⁸, která pisateli poskytne jiný pohled na problém a pomůže tak uskutečnit změnu v jeho životě. Meditace k novým kreativním náhledům na život. Marie Machková u svého inspiračního psaní využívá dechových meditací. Jde o podobný postup jako u ranních stránek. Cameronová nechce, aby náš logický mozek ranní stránky příliš ovlivňoval, proto je naplánovala hned po probuzení. Nejedná se sice o meditativní stav, ale naše vědomí ještě není plně probuzeno a myšlenky mají větší svobodu.

Machková využívá dechové meditace, protože věří, že existuje spojení mezi dechem a inspirací, která se nachází mimo naši vůli. Pozorováním dechu se zklidní mysl, vědomí ustoupí do pozadí a člověk se naladí na vyšší inteligenci¹⁹. Machková také nepřikládá důležitou

¹⁶ Tamtéž s. 45.

¹⁷ Tamtéž s. 46.

¹⁸ Tamtéž s. 47.

¹⁹ MACHKOVÁ, Marie. *Psychografie:(automatická kresba):poznatky a výuka*. České Budějovice: Jih 2006. 166-170. s. 167

hodnotu myšlenkám, které se dostávají na papír. Člověk má mít volnou ruku a má si proces užívat jako hru²⁰. Inspirační psaní nemá pomoci jen uvolnění proudu inspirace, ale i duchovnímu rozvoji.

Po dostatečně dlouhé době psaní, dojde podvědomí k závěrům, ke kterým by pisatel stránek vědomě nedošel. Nejedná se o žádný krátkodobý proces, někomu toto uvolnění trvá dny, někomu měsíce. Jako u každého problému, který se snažíme vyřešit, je mnohem účinnější, pokud cestu k řešení najdeme my sami, než když nám ji někdo ukáže. Odblokování vlastního vnitřního kreativního proudu je začátkem dalšího vývoje. Jak jsem napsala, takovéto řešení problémů a odblokování, je proces pomalý, zdá se však být účinným a efektivním.

Ranní stránky mohou částečně sloužit i jako deníky. Dostanou se do nich zážitky, radosti a hlavně výše zmíněné strachy, kterých se musí každý zbavit, aby se s nimi vnitřně vyrovnal a byl schopen se sám před sebou svobodně vyjádřit²¹. Při tvorbě jsme sami sobě nejhoršími soky a nejpřísnějšími kritiky.

2.1.2 Umělecká schůzka

Druhým nástrojem, který Cameronová ve svém programu opakovaně využívá, je Umělecká schůzka²². Jedná se o doplněk předešlé metody, ve které se otvíráme okolí. Ve druhé fázi se setkáváme s přijímáním a vyživováním vnitřní energie. Umělecká schůzka se nekoná každý den, tak jako ranní stránky, ale pouze jedenkrát týdně. Zajímavé je, že na tuto schůzku nechodí nikdo jiný než účastník kurzu sám.

²⁰ Tamtéž s. 168.

²¹ CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. 2000. Praha: Triton, s. 53.

²² Tamtéž s. 53.

Cameronová tyto schůzky přirovnává k terapeutickým technikám, které se zaměřují na trávení kvalitního času mezi partnery, rodiči a jejich dětmi²³. Řeší se v nich problémy vznikající z nedostatku společně stráveného kvalitního času. Člověk se zamýšlí sám nad tím, zda tráví dostatek kvalitního času sám se sebou. Máte ve svém týdnu vyhrazený čas, do kterého vám nezasahují vaše problémy, starosti, okolní svět?

Schůzka je čas pro nás, čas na to utřídit si myšlenky, nestarat se o to, co mě čeká doma, v práci, kde jsem se s kým pohádala. Není překvapením, že v současném životním stylu si podobný čas pro sebe nachází méně a méně lidí. Vše se zrychluje, zaměstnavatelé požadují 120% nasazení, pokud to chceme někam „dotáhnout“. Doma zase ztrácíme čas u počítače a sledujeme, jaké ponožky si dnes vzala nová popová hvězdička v USA. Člověk se na tomto kolotoči pohybuje dlouho, je neustále bombardován podněty ze všech stran, až zapomene poslouchat sám sebe a své vlastní potřeby. Mám na mysli jak potřeby fyzické, tak i psychické. Snažíme se žít životy někoho jiného, přijímáme pravidla většinové společnosti, i když mohou jít proti naší přirozenosti.

Eric Maisel pro gurutube.net uvedl, že jeden z důvodů, proč lidé nemohou dosáhnout kreativní myšlenky a rozvíjet svou kreativitu je ten, že nejsou schopni zklidnit a ztišit své myšlení tak, aby byly kreativní myšlenky schopny prosáknout na povrch. Naše myšlení je neustále zaměstnáno tím, komu máme odepsat na zprávu nebo čí profil jsme dlouho nezkontrolovali. S rozvojem sociálních sítí se tato situace stále zhoršuje. Naše neurony jsou zaměstnány těmito „zbytečností“ a nemohou se věnovat tvorbě myšlenek a nápadů, o které stojíme. Každá malá zbytečná myšlenka, tak vlastně zabraňuje vzniku kreativního nápadu²⁴.

²³ Tamtéž s. 54.

²⁴ GuruTubeVideos. Acquiring a Creative Mind. In: *Youtube*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KpEBWU3Z9H0>

To, jak bude umělecká schůzka vypadat, záleží čistě na nás. Stejně jako ranní stránky nemá ani ona stanovená pravidla. Náplní této schůzky může být cokoli, co nás zajímá, co nám padne do oka, na co máme náladu. Schůzka je důležitá i pro sebevýchovu. V počátečních fázích může být pro člověka obtížné si tento „čas jen pro sebe“ vůbec dovolit²⁵. Do tohoto vzácného času se bude chtít vnutit naše podvědomí, vědomí i okolí. Zabere čas, než se naučíme vše ostatní ignorovat, zklidnit se na pár hodin a poslouchat jen sebe a své myšlenky. O to více si však budeme těchto chvil vážit a při polemikách nad sebou samými zjistíme i něco nového.

Autorka uvádí analogii s problémovým vztahem. Pokud máme s někým konflikt, snažíme se mu vyhýbat²⁶. To samé se podle ní děje i při těchto schůzkách. Snažíme se jim vyhnout ze strachu z konfrontace. Strachu z toho, že se objeví něco, čím jsme se nechtěli zabývat. Bez vyřešení tohoto konfliktu se však nemůžeme posunout dále a plně se rozvinout.

„Abychom vytvořili skutečný vztah se svou kreativitou, musíme věnovat čas a péči jeho kultivování. Naše kreativita tento čas využije k tomu, aby se nám postavila tvář v tvář, aby se nám svěřila, spojila se s námi a aby plánovala.“²⁷

²⁵ CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. Praha: Triton, 2000. s. 55.

²⁶ Tamtéž s. 56.

²⁷ Tamtéž s. 56.

3 TVOŘIVÉ MYŠLENÍ

Puzení k tvořivému myšlení je označováno jako dar přírody pro člověka²⁸. Už v humanismu byla tato schopnost a obecně schopnost tvořit uznána jako čistě lidská dispozice²⁹. Existují dva typy tohoto tvořivého myšlení. Jedno je umělecké a druhé vědecké³⁰. U obou druhů myšlení existuje kreativní postup, jeho fáze jsou si podobné, ale umělecké myšlení nevede pouze k jednomu správnému řešení, jako je tomu u myšlení vědeckého, které je exaktní a má tedy pouze jednu správnou alternativu. Výsledky uměleckého myšlení mohou být pro jednoho člověka finální, jiný by je dokázal rozvinout jinam a dál.

V knize *S hrou na cestě za tvořením* autor odkazuje na Zelinu a jeho výzkum z roku 1995, ve kterém se poukazuje na poměr konvergentních a divergentních úloh v našem školství. Ten je zhruba 95:5.

Konvergentní úlohy mají zpravidla daný algoritmus a většinou pouze jedno správné řešení, jsou tedy vhodné pro vědecké myšlení. U úloh divergentních tomu bývá naopak. Algoritmus řešení je neznámý a řešení bývá více³¹. Situace, se kterými se běžně v životě setkáváme, vyžadují, abychom byli schopni myslet divergentně, tedy tak, jak je to běžné pro tvořivé myšlení umělecké. Jak budou žáci k problémům přistupovat a následně je řešit, záleží na tom, jaké jsou jejich zkušenosti a na tom, co jim krom školy předala i rodina.

²⁸ BENEŠ, Jan. *O tvořivém myšlení*. In MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*. Sv. 2. Nadace Universitas Masarykiana, 1993. s. 33.

²⁹ ŽÁK, Petr. *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press, 2004. s. 95.

³⁰ KOHOUTEK, Rudolf. *Psychologie v teorii a praxi: Tvořivost a její poznání*. 2009. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/tvorivost-z-hlediska-pedagogicke-psychologie>

³¹ NĚMEC, Jiří. *S hrou na cestě za tvořivostí: poznámky k rozvoji tvořivosti žáků*. Brno: Paido, 2004. s. 16.

Pokud se ve škole naučí jednat podle „šablony“ s jedním možným výsledkem a vidí podobný postup i doma u rodičů, nebudou při řešení problému přemýšlet nad více variantami řešení³². Jsou zvyklí, na jeden postup a jedno správné řešení, nesnaží se o vytvoření nového. Neříkám, že nenajdeme žáky, kteří se snaží nacházet další postupy. Bývají však v menšině a někdy jsou za svou snahu i kritizováni. Úkolem tvořivého myšlení, je nezastavit se u jediného možného postupu, ale vyhledávat a nalézat nové lepší způsoby, jak problém řešit.

3.1 Postup myšlenek

Před tím než přišla inspirace, než člověk něco vymyslel nebo vytvořil, nebyl tabula rasa. Jedna jeho myšlenka, znalost, informace, které během života získal, se nabalovala na druhou. A tak ze starého, známého, běžného vzniklo něco nového a ojedinělého.

Nejdříve musíme pozorovat, myslet, studovat a teprve na základě tohoto „vznikne“ inspirace³³. Spojnice mezi jednotlivými myšlenkami (podněty) se prvně vytvoří v nevědomí a je našemu vědomí skryta. Bez naší záměrné pomoci myšlenky v podvědomí dozrávají, vytvářejí mezi sebou spojnice a k tomu je potřeba čas. V nečekaných chvílích potom vyvěrají – např. při činnostech, které nemají s daným problémem nic společného, jak uváděla i Cameronová (viz výše). Hlavním zdrojem, kde dochází k tvorbě tvůrčí aktivity a následně tedy tvořivého myšlení je vědomí a nevědomí³⁴.

Pro větší intenzitu tvůrčího procesu a podpoření tvorby myšlenek, uvádí Pokorný několik bodů pro zlepšení výsledku. Mezi nimi

³² Tamtéž s. 17.

³³ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný, 2006.s. 19.

³⁴ Tamtéž.s. 20.

jsou i vystavování se různorodým vlivům, ze kterých poté získává naše nevědomí nové informace a vytváří nové spojnice mezi nimi. Jak bylo řečeno výše, člověk nemůže být nepopsaná tabule, proto potřebuje být stimulován různými podněty. Diskuse s jiným člověkem má stejný význam jako dostatek různorodých informací. Díky nim získáme nový pohled na situaci nebo problém, který se nemusí shodovat s tím naším. Někdy si tvrdohlavě myslíme, že naše řešení, nebo myšlenka jsou správné a proto to tak musí vidět i ostatní. Zapomínáme na to, že každý z nás pracuje s jinými zkušenostmi a má jiné preference. Problém nebo myšlenku, které se snažíme vyřešit a rozvinout, můžeme potom spojit s problémem jiným, na který nás upozornili v diskusi. S původním nemá nic společného, ale jejich propojením dojdeme k novým poznatkům, které mohou změnit náš pohled na původní situaci a najít jiné řešení³⁵. Toto je jen jedna z několika možností, které pomohou vytvořit širší základnu podnětů pro podvědomí.

Pokud si vzpomeneme na umělecké schůzky od Cameronové, může být toto vystavování se různorodým vlivům například návštěva výstavy nebo zajímavé přednášky. Trávíme čas sami se sebou, ale dostaneme se do prostředí, kam se běžně nepodíváme. Čerpáme nové informace, které si naše vědomí i podvědomí skladují a tím si dělají zásobu pro budoucí práci.

V porovnání s tvořivým myšlením je logické myšlení v určitých situacích efektivnější a rychlejší. U tvořivého myšlení však nejde o rychlost, ono potřebuje čas na zrání. Jak jsem již zmínila výše, podněty potřebují zůstat určitý čas v podvědomí, vytvořit si mezi sebou vazby a teprve potom se vědomě projevují.

³⁵ Tamtéž.s. 20.

Aby tento proces nebyl pouhým utrpením, je potřeba jistého stupně motivace. Musíme chtít a vidět svůj cíl, vědět proč to děláme³⁶. Bezmyšlenkovitá, zbytečná tvorba bez cíle je velmi tragickou záležitostí. Už jen proto, že jí věnujeme energii a čas. Pokud mluvíme o tvořivosti, tvořivém myšlení nebo tvořivém procesu, je důležité si uvědomit, že se nejedná o izolované jednotky, ale o komplex produktu, procesu, tvůrce a velmi důležitého tvůrčího klima³⁷. Zároveň i to, že budeme tvorbu kladně prožívat, mít k ní pozitivní přístup, mít radost z práce a z výsledku, se projeví i na jeho kvalitě.

3.2 Kreativita

„Tvořivost představuje strukturu osobnostních předpokladů, které v interakci s problémovou situací umožňují realizovat nové, originální a prospěšné hodnoty. Tvořivý člověk se vyznačuje specifickými vlastnostmi a schopnostmi, které představují multifaktoriální komplex, a při řešení problémů postupuje specifickým způsobem. Tvořivými kvalitami oplývá do určité míry, každý člověk. To, že každý nevytváří originální díla je způsobeno neznalostí sama sebe a neznalostí metod, jejichž používání zvyšuje pravděpodobnost vzniku originálního produktu.“³⁸

„Je to schopnost něco měnit, přetvářet k lepšímu, je to zároveň vůle nespokojovat se s daným stavem, ...“³⁹

Původně žil člověk v souladu s přírodou, poté se začal emancipovat a vzdalovat se od ní⁴⁰. Pokorný ve své Psychologii tvořivého

³⁶ Tamtéž s. 22.

³⁷ Tamtéž s. 22.

³⁸ Tamtéž.s. 47.

³⁹ JELÍNEK, Milan. Tvořím, tvoříš, tvoří. In: MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993, s. 35 - 37.

myšlení píše, že člověk byl původně inspirován z kosmické všepřonikající energie. Tím, že se od přírody odpoutal, přestal tuto energii využívat. Celý tento proces odpojení se od zdroje proběhl už v pravěku.

Člověk se od této inspirující energie odpojil a musel se naučit organizovat si život sám a bez ní. K organizování světa mu jako hlavní slouží dva nástroje. Jsou jimi myšlení (logika) a kreativita (tvůrčí fantazie, intuice)⁴¹. Logika nemá žádné požadavky na originalitu, originalita přichází sama od sebe⁴².

Celý proces začíná v našem mozku. Jeho schopnosti přijímat a zpracovávat informace, naší schopnosti s těmito informacemi naložit a využít je. Zaměstnává jak naše vědomí a podvědomí, tak pravou a levou mozkovou hemisféru. Informace z racionální hemisféry se přesouvají do intuitivní a zpátky⁴³. Zdrojem kreativity a kreativního přístupu k životu je naše fantazie⁴⁴.

Někdy může být impuls k vytvoření něčeho kreativního zvenčí a někdy může vycházet z vnitřních nesplněných potřeb jednotlivce (umělce). Tento vnitřní impuls se nazývá přetlakem⁴⁵, který se v případě „žáků“ Cameronové nemůže projevit, protože mu stojí v cestě bloky. Každý člověk má své vize, sny a psychologové využívají právě kreativity k větší motivaci a splnění těchto snů⁴⁶.

⁴⁰ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky* Brno: Zdeněk Novotný, 2006. s. 10.

⁴¹ Tamtéž s. 10.

⁴² Tamtéž s. 11.

⁴³ KÖNIGOVÁ, Marie. *Výchova k tvořivosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004 s. 10.

⁴⁴ Tamtéž s. 12.

⁴⁵ ŽÁK, Petr. *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press, 2004. s.35.

⁴⁶ Tamtéž s. 36.

3.3 Tvořivá osobnost

U rozvoje kreativity Cameronová říká, že každý má možnost rozvíjet právě tu svou. Každý z nás v sobě tento předpoklad má, a jestli ho využije, záleží jen na nás. Stačí vzít do rukou její knihu a pustit se do díla. Neurčuje přesnou klasifikaci tvořivého člověka. Pracujeme s tím, co je nám dáno. Každý z nás je jiný a proto je i to, co vytvoříme, v jistém ohledu originálem.

Lidé, kteří se zajímají o umění, ale mají strach se projevit, lidé kteří odkládají své ambice, protože to jsou „jen sny“, byli od mládí učeni, že to s uměním nikam nedotáhnou. Nebyli dostatečně silní, aby se tomuto diktátu jako děti vzepřeli a nechali se přesvědčit o nesmyslnosti jejich tvorby. Nebo se jedná o zablokované umělce, kteří v průběhu života narazili a nemohou se posunout dále.

Ve své knize uvádí řadu případů svých studentů, jejich příběhy a reakce na jednotlivé úkoly. Například obchodník Edwin⁴⁷, který se přes svůj umělecký talent tvorbě nevěnoval, místo toho léta hromadil umělecké předměty a rozšiřoval svou sbírku. Láska a obdiv pro umění si u něj našla alternativní cestu, jak se projevit. Dělal práci, která ho nenaplňovala, sám si nedovolil tvořit, protože to byla práce jiných a věnoval se něčemu, co má skutečnou budoucnost. Právě toto mu odmala říkali jeho rodiče: „Věnuj se něčemu, co má budoucnost.“

Pokorný určuje několik rysů, podle kterých rozpoznáme tvůrčí osobnost nebo které můžeme rozvíjet a podpořit tak rozvoj tvořivé osobnosti záměrně.

Prvním z nich je schopnost divergentního myšlení. To je spojeno s pravou mozkovou hemisférou. Naši dominantní hemisférou bývá levá, pro kterou je typické myšlení konvergentní. Ale protože se tvořivost může

⁴⁷ CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. Praha: Triton, 2000. s. 64.

projevit v jakékoli disciplíně, je pro vědeckou tvořivost, kde bývá pouze jeden správný výsledek, důležitá právě hemisféra levá. Zatímco pro tvořivost uměleckou, která využívá divergentního myšlení, je to hemisféra pravá⁴⁸.

Tvořivost nezačíná ve skutečích, ale v myšlení a proto by měly být divergentní myšlenkové operace tvořivého člověka plynulé, rychlé a přicházet na nové varianty řešení, aniž by byla potřeba myšlení silně stimulovat. Dále by jeho myšlení mělo být flexibilní, což zaručuje různorodost postupů a nápadů a zároveň i schopnost pohlížet na ně z různých úhlů pohledu a jejich případné přetváření za využití všech smyslů⁴⁹. Jinak by bylo myšlení strnulé a jednosměrné, nic nového by nevzniklo.

Myšlení tvořivého člověka zkoumá různé alternativy a snaží se nalézt nejlepší řešení, je schopno elaborovat, což je spojeno i s výše zmíněnou flexibilitou.

Tvořivý člověk má větší schopnost asociovat myšlenky, nalézat vazby a spojitosti mezi zdánlivě různorodými věcmi, myšlenkami a tématy. Propojovat je do neobvyklých sítí, které člověk běžně nevidí. Takovéto neobvyklé spojování myšlenek vidáme u dětí, které ještě nejsou „zkaženy“ pravidly společnosti a přemírou vědomostí.

Tvořivý člověk se neobejde bez vyhledávání problémů, tím však nemám na mysli konfrontační situace s ostatními lidmi. Nebývá spokojen se stavem situace kolem sebe a neustále ho něco znepokojuje⁵⁰. Možná

⁴⁸ KOHOUTEK, Rudolf. *Psychologie v teorii a praxi: Tvořivost a její poznání*. 2009. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/tvorivost-z-hlediska-pedagogicke-psychologie>

⁴⁹ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný, 2006. s. 38.

⁵⁰ Tamtéž s. 38.

je to právě tento neklid, který udržuje člověka připraveného řešit a vyrovnat se s tím, co mu přijde do cesty a hledat různé způsoby, jak dosáhnout řešení.

S citlivostí k problémům je spojeno i nadchnutí se pro něj a být schopen se citově angažovat při jeho řešení⁵¹. Nadšení samotné však nestačí a tvořivý člověk potřebuje také schopnost snášet složitost a rozpornost problémů, které se mu při procesu postaví do cesty⁵². Určitá míra rezistence vůči problémům je potřebná pro každého z nás i v běžném životě. V běžných situacích se však člověk snaží problémům vyhýbat a ne je vyhledávat. Tato tolerance zároveň člověku pomůže vyrovnat se s frustrací, pokud úspěšné řešení nepřichází okamžitě.

Tvořivý člověk má také smysl pro humor a tíhne k myšlenkové a předmětové hravosti a originalitě⁵³. Schopnost vytvářet a rozvíjet různé varianty řešení, kombinovat je do různých podob, přicházet s novými, pro svou neobvyklost někdy excentrickými nápady. Originalita sice zaručuje neobvyklý a netradiční přístup, ten však musí být slučitelný s realitou. Zároveň by mělo být toto myšlení odolné vůči vnějším sociálním tlakům⁵⁴. Mezi sociální tlaky můžeme zařadit výše zmíněný tlak rodiny, která nás od narození formuje. Pokud jsme od raného dětství odrazováni kreativně a originálně myslet, je tato schopnost potlačena i v dospělosti.

Rozdělení deseti rysů kreativní osobnosti, uvádí Dacey a Lennonová. Prvním je tolerance vůči dvojznačnosti. Kreativní lidé s ní mívají mnohem menší problém. Shledávají ji zajímavou a dokonce

⁵¹ Tamtéž s. 38.

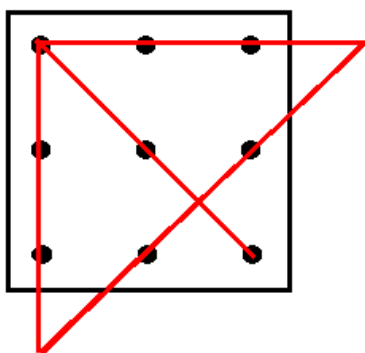
⁵² Tamtéž s. 38.

⁵³ Tamtéž s. 39.

⁵⁴ Tamtéž.s. 39.

vzrušující, neděsí je. Je pro ně výzvou a podněcuje jejich schopnost reagovat tvůrčím způsobem⁵⁵.

Pokud jsou u zadání úkolu stanovena pravidla, která kolidují s tvůrčími myšlenkami jedince, obejde je. Pokud je situace dvojznačná, úplně je ignoruje. Nenechá se svazovat strachem, který lidé při porušení nebo dodržování pravidel pocítují. Tato vlastnost se nazývá stimulační svoboda⁵⁶. Příkladem, kdy se může projevit stimulační svoboda, je problém devíti bodů, které mají být spojeny čtyřmi přímkami a zároveň pero nesmí opustit papír.

Obr.1

Dalším rysem je tvůrčí svoboda, kdy se jedinec při vyhledávání řešení nenechá ničím svazovat. Za stejných podmínek a se stejnými prostředky najde efektivní a jednoduché řešení problému, které ostatním unikalo, protože nebyli schopni podívat se na něj z jiného úhlu pohledu. Vzdělání s tímto rysem často koliduje a zapříčiňuje rigiditu chápání funkce a případné řešení komplikuje⁵⁷.

⁵⁵ DACEY, John S a Kathleen H. LENNON. *Kreativita*. Praha: Grada, 2000. s. 89.

⁵⁶ Tamtéž s. 90.

⁵⁷ Tamtéž s. 91.

Flexibilita, o které jsem se zmínila už výše, je otevřenost světu a změnám. Znamená to nefixovat se pouze na jednu část, ale vidět celek⁵⁸. Kreativní osobnost by měla být také ochotna riskovat⁵⁹. Nemám na mysli riskování, ze kterého se lidem zastavuje srdce. Jedná se o riskování přiměřené, kdy se jedinec posune za hranici své komfortní zóny, ale zároveň nebude riskovat tak, že by mohl vše ztratit. Kdybychom chtěli přiměřenému riskování přidělit numerickou hodnotu, bylo by to číslo 50 na stupnici 1 – 100.

Preference zmatku by se dala srovnat s Pokorného vyhledáváním problémů. Zmatek bývá pro tvořivé lidi mnohem zajímavější než pořádek. Kreativní jedinci mívají tendence do tohoto zmatku vnášet vlastní řád a systém a tím ho paradoxně pro sebe srovnat⁶⁰.

Prodleva uspokojení⁶¹ a vytrvalost⁶² jsou dva rysy, které jdou podle mě ruku v ruce. To, že není práce okamžitě oceněna a na uznání se musí čekat třeba i několik let, velkou část lidí odradí. Ale kreativní osobnosti jsou schopny vytrvat, překonávat překážky, které jim jsou do cesty postaveny, překonat utlačování do ústraní a počkat si na to, až přijde jejich chvíle.

Schopnost oprostít se od stereotypizace sexuální role⁶³ se nemusí podařit všem. Tímto mohou utrpět děti ve škole, kterým jsou tyto role podsouvány (holčičky nezlobí, to dělají kluci). Děti si myslí, že je po nich požadována určitá forma chování a jednání, a tak „zapadají“

⁵⁸ Tamtéž s. 93.

⁵⁹ Tamtéž s. 93.

⁶⁰ Tamtéž s. 95.

⁶¹ Tamtéž s. 95.

⁶² Tamtéž s. 99.

⁶³ Tamtéž s. 96.

do role. To se může projevit i na jejich práci, kdy „kluci nemají strach a holčičky se drží v pozadí“. Dospíváním se toto „stigma pohlaví“ může vytratit.

Posledním rysem tvořivé osobnosti je odvaha⁶⁴. Nejedná se jen o odvahu pustit se do práce, ale i o odvahu vyjít se svým dílem ven na veřejnost. Tehdy se teprve člověk i dílo dostanou za bezpečné zdi a jsou vystaveni pohledům a kritice okolí. Odvaha k tomu vyzkoušet nové cesty, techniky nebo postupy může být, ale často nebývá oceněna okamžitě. Ne každý, kdo má dobrý nápad a věděl by i o inovativním postupu, má odvahu na to, aby se pustil do jeho provedení⁶⁵.

3.4 Tvořivá činnost

Tvořivé myšlení většinou expanduje ve tvořivou činnost. Stejně jako tvůrčí myšlení, přináší i tvořivá činnost nové, doposud neexistující, neobvyklé, ne myšlení, ale výtvoř, které vychází z předchozích zkušeností a poznatků, které daná osoba, společnost nebo skupina lidí nashromáždila. Touto činností tak člověk realizuje výtvoř, na které neexistuje „formule“⁶⁶.

Pokud přiznáme schopnost tvořivého myšlení všem, žákům i „obyčejným lidem“, musíme si uvědomit, že tvořivá činnost přinese něco nového jen v jejich subjektivní úrovni, ne v úrovni celosvětové. Proces tvorby si užívají jak velcí, tak malí mistři. Budeme-li se bavit o žácích, je velmi důležitá osobnost učitele, který celý proces vede, poskytuje porozumění, řízení a podněcuje k tvorbě⁶⁷.

⁶⁴ Tamtéž s. 99.

⁶⁵ Tamtéž s. 100.

⁶⁶ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný 2006. s. 27.

⁶⁷ MAŇÁK, Josef. *Výchova k tvořivosti*. In MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*. Sv.2. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993. 234-240.s.235.

Pokud obrátíme svou pozornost ke škole a hodinám výtvarné výchovy, zeptejme se, jestli dostatečně podporujeme tvořivé myšlení a tvořivou činnost u dětí? Jsou pro ně vůbec stanoveny dostatečně vhodné podmínky? Kolik se toho dá s žáky stihnout za jednu vyučovací jednotku?

Rozvoj kreativity a kreativního myšlení není procesem rychlým. Nedá se uspěchat a vyzývat k jeho podpoře pouze v jednom předmětu není efektivní, pokud je po nich v dalších předmětech požadováno mechanické memorování a postupování pouze podle předem stanovených pravidel. Ve své zatím krátké praxi jsem se bohužel setkala s ne příliš podpůrným prostředím pro tvůrčí atmosféru ve třídě. Nejednou jsem byla zaskočena šablonovitým napodobováním podle stanoveného vzoru. Výtvarná výchova je předmětem, který by z technik rozvoje a podpory kreativity mohl aspoň částečně čerpat a následně tedy i žáci.

Malé děti bývají od přírody zvědavé a mají velkou představivost⁶⁸. Jsou spontánní a nápady se z nich jen hrnou. Vymýšlí si, co se stalo, koho potkaly, co kreslí a jak vyřešit problém. Dělí se s námi o své nápady a často nechápou, proč jejich řešení přijde dospělým tak podivné. Proč by se nemohlo aplikovat právě to jejich? Možná by po určitých úpravách fungovalo, možná ne. Většinou se to však nedozvíme, protože jejich nápady ignorujeme a odsouváme je do přihrádky dětských výmyslů.

Období kritické pro uvolnění nebo zablokování kreativity a uměleckých schopností je mezi druhým a sedmým rokem. Po nástupu do školy děti rychle ztrácí svůj novátorský přístup a začínají být opatrnější. Bývá to právě autorita učitele, tlak školního systému a spolužáci, kteří je omezují a redukují jejich potřebu vyjádřit vlastní tvůrčí možnosti⁶⁹.

⁶⁸ DACEY, John S a Kathleen H. LENNON. *Kreativita*. Praha: Grada, 2000. s. 64.

⁶⁹ Tamtéž s. 64.

Nadměrná kritika v mladším věku může zabránit rozvoji přirozené kreativity a žák získá strach z rizika⁷⁰. Musíme však vzít v úvahu i to, že určitá pravidla, podle kterých se žáci ve škole řídí, musí zůstat, jinak nastane nebezpečí, že nad nimi učitel absolutně ztratí kontrolu⁷¹.

Jak jsem uvedla výše, tvůrčí činnost je souhrn složitých a někdy na sobě nezávislých podmínek, které danou situaci ovlivní a tvůrce je tak schopen tvořit lehčeji. Podstatné však je i v jakém psychickém rozpoložení se jedinec nachází. Tento vnitřní předpoklad může být v některých případech důležitější než to, co nás ovlivňuje z vnějšku. Můžeme si říct, že je potřeba tvořit a snažit se k tomu přinutit, ale tento postup nefunguje u všech.

Recept na to jak tvořit, je u každého jedince trochu jiný. Odlišností může být denní doba⁷², správné myšlenkové rozpoložení, vnitřní klid nebo rozpor, správná nálada k tvorbě. Tato zvláštní přísada je často nerozlučně spjata s minulostí a dětstvím jedince a jeho psychickým životem. To, jak probíhalo jedincovo dětství a další život, mu dává velmi specifickou schopnost, jak na věci nahlížet a jak posuzovat jejich vzájemné vztahy⁷³.

Jak už bylo řečeno, tvořivou činností se nesnažíme dosáhnout lepší kopie, ale něčeho nového, co má přidanou hodnotu. Podstatné množství tvorby nalezneme v dynamice psychického života jedince. Podobné skupiny lidí mohou na problém nahlížet podobným způsobem a tím se odlišovat od skupin jiných, nikdy se však nebudou shodovat na sto

⁷⁰ Tamtéž s. 66.

⁷¹ Tamtéž s. 66.

⁷² Ve srovnání se studenty managementu, jsou studenti výtvarně zaměřených oborů kreativně aktivnější po půlnoci 27.3% : 9.1% . WANG, Sy-Chyi a Jin-Yuan CHERN. The 'Night Owl' Learning Style of Art Students: Creativity and Daily Rhythm. *International Journal of Art*. 2008.

⁷³ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný, 2006. s. 27.

procent. Hranice tvorby jedince jsou tedy stanoveny výše zmíněným a také kulturou, emocemi, jedincem samotným a intelektem⁷⁴, protože jeho nadmíra může celý proces brzdit.

Tvůrčí proces probíhá samostatně už v našem podvědomí. Následně prosakuje do vědomí a duševního života. Pro tvořivou činnost potřebuje jedinec neustále nové podněty, protože opakováním se oslabuje tvůrčí síla⁷⁵. Myšlenky postupů a činností, které byly jednou inovativní, se stávají vzorem a při jejich další aplikaci není vynaložena žádná tvůrčí energie. Nemůžeme je tedy už dále nazývat tvůrčími.

Pokorný rozděluje tvůrčí činnosti z hlediska cíle do čtyř kategorií. Jedná se o tvořivé syntézy, produkce, kombinace a aplikace. Je to právě druhá zmíněná tvořivá produkce a vynalézání, které jsou spojeny (v největší míře) s uměleckou tvorbou, jejími díly a originálními stroji⁷⁶. Při úspěšném překonání překážek a objevení úspěšného postupu, prožívá člověk radost z úspěchu. Tím přichází motivace k další činnosti, naplnění a uspokojení. Proto by se měl člověk naučit proces tvorby vychutnávat a na základě toho také kultivovat a rozvíjet⁷⁷.

Podle mého názoru se všechny výše zmíněné kategorie projeví na umělecké tvorbě různým (menším) podílem. Tvořivé kombinace se mohou například projevit v námětech obrazů.

Technika spojená s podněcováním tvorby originálních nápadů se nazývá technikou superpozice. Jedná se o vyhledávání vztahů mezi (dvěma i více) běžně nespojovanými jevy. Jedná se o nuceně vytvářené spojení. Tímto náhodným propojováním jsou více aktivovány fantazijní

⁷⁴ Tamtéž s. 28.

⁷⁵ Tamtéž s. 28.

⁷⁶ Tamtéž s. 29.

⁷⁷ Tamtéž s. 29.

procesy, které nejsou pouhými nahodilými představami stojícími vedle sebe⁷⁸. Každá myšlenka, představa, nápad nemusí být násilně rozvíjeny, ale podílejí se na tom, jak bude vypadat finální verze naší představy.

3.5 Etapy tvůrčího procesu

Cameronová bere tvůrčí proces a jeho rozvoj velmi pozvolna. Zaměřila se na pravidelnost, opakování a plnění úkolů. Pokud se podíváme pořádně do hloubky, na filozofii její tvorby, nalezneme v ní etapy, které každý tvůrčí proces provázejí.

Jako první přichází fáze tvůrčího nabuzení⁷⁹ nebo jinak řečeno, fáze motivace. Ne pokaždé se podaří lusknout prsty a mít celou představu i s její problematikou. V této fázi dochází ke zvnitřnění představy. Člověk je zároveň odhodlán překonat největší problémy, které jsou spojeny se samotným započítím tvorby. Ne nadarmo se říká, že začátky bývají nejtěžší.

Následuje vymezení daného problému, jeho podstaty, základních souvislostí. Dochází k promyšlení základních definic, postupů, volby vhodných strategií a technik, které se rozhodneme využívat⁸⁰. Ne všechny se však osvědčí a dochází k eliminaci nevhodných.

Informační příprava se zabývá poznáním všech skutečností, které souvisí se vznikem problému, jeho vývojem a vzájemným ovlivněním s okolím⁸¹. Data a poznatky, se kterými jsme do procesu vstoupili, doplňujeme o další, vzájemně je konfrontujeme a srovnáváme.

⁷⁸ Tamtéž s. 29.

⁷⁹ Tamtéž s. 31.

⁸⁰ Tamtéž s. 31.

⁸¹ Tamtéž s. 31.

Po získání dostatečného množství informací dochází ke zrání tvůrčí myšlenky. Myšlenka nebo nápad může samozřejmě vzniknout z ničeho nic, být náhlou inspirací, osvícením. Častěji je však potřeba čas k tomu, aby vše zapadlo na své místo a začalo se vykreslovat v celé své kráse. Teprve poté se může celý stroj bez větších problémů rozjet.

Průběhu této fáze pomáhá opuštění od pedantské kontroly svých myšlenkových procesů a věnování se relaxačním činnostem. Vědomě se zabýváme jednou činností, naše podvědomí mezi tím pracuje s informacemi a problémy, které jsme mu předali⁸². Zde se setkáváme s momentem, na který Cameronová opakovaně upozorňuje – nevzdávat se pokud se nám nedaří dojít k výsledku hned nebo pokud není postup rychlý tak, jak bychom si představovali. Vše má svůj čas. Když jsme se jako děti učili chodit, také jsme několikrát spadli, než se nám podařilo přejít pokoj na jeden pokus. Je dobré, pokud se zaměříme a necháme dozrávat pouze jeden problém a nerozměňujeme své síly mezi více problémů.

Po zrání a dozrání myšlenky nastupuje fáze, ve které je řešení nebo postup nalezen. Dochází tak většinou nečekaně a rychle po předcházející klidnější fázi. Tato revelace vede k pochopení bez dlouhodobého racionálního uvažování⁸³. Pokud bylo naše snažení zaměřeno na uměleckou činnost, nemusí být výsledek pouze jeden, ale může dojít ke vzniku více variant. Kdo může říct, že takto napsaný příběh není správný, ale kdyby se v něm vyskytovala taková a taková situace, určitě by správný byl? Nikdo. V tomto případě záleží už pouze na vkusu, zkušenostech a očekávání, jak tvůrce, tak i toho, kdo dílo přijímá.

Předcházející fáze nás k dané myšlence vedou. V následujících fázích dochází k ověřování, zda vše funguje, její další propracování,

⁸² Tamtéž s. 32.

⁸³ Tamtéž s. 32.

skutečná realizace v praxi a na závěr vyhodnocení⁸⁴. V případě umělecké činnosti do této fáze vstupují diváci a ti „ověřují“ svým vkusem to, co vidí. V umělecké oblasti je tato fáze hodně subjektivní a záleží i na tom, zda je společnost připravena na to, co je jí předkládáno. Z historie známe hodně případů umělců, kteří svého úspěchu dosáhli až po smrti, když byly podmínky pro přijetí jejich práce vhodnější.

Dalo by se říci, že Cameronová průběh těchto fází rozdělila do několika týdnů. Už to samo o sobě napovídá, že tyto etapy nemohou proběhnout během minuty. Jedná se o proces, kterému je třeba věnovat čas a trpělivost. Její práce nedává přesný postup, jak kreativně myslet a tvořit, dává návrh, jak kreativitě pomoci. Úkoly se je bez násilí snaží naučit v určité úpravě fáze kreativního myšlení a tvorby. Zda si je člověk uvědomí a naučí se je používat v další tvorbě, je otázkou.

Při plnění postupu jednotlivých etap a evoluci myšlenky by měla být dodržována určitá pravidla. Cameronová krom nevzdávání se příliš brzy a dodržování programu, jiná neuplatňuje. Korekce idejí nechává na jedinci samotném, aby se on sám naučil regulovat a tvořit specifickou formou.

Mezi zásady, které uvádí Pokorný, patří nepřehánět⁸⁵. Jednodušší nápady a myšlenky mají jasný směr a cíl, ke kterému budou směřovat. To, že se budeme snažit vymyslet něco „megalomanského“ nemusí znamenat, že to bude lepší. Jednodušší a čistější nápady jsou jasnější a čitelnější i pro ostatní. Nic nám však nebrání v tom, tu samou myšlenku později přepracovat a udělat ji složitější.

Další zásadou je nevzdávat se, nechat nápady dostatečně uzrát (všechno chce svůj čas). Být schopen je stručně a jasně vyjádřit, dramaticky

⁸⁴ Tamtéž s. 32.

⁸⁵ Tamtéž s. 32.

předložit a být schopen předvídat případné námitky⁸⁶. Pokud jsme schopni takovéto, alespoň částečné predikce, je jednodušší připravit si argumenty, obhájit své názory a snáze tak zajistit podporu ze strany druhých. Upravit myšlenku tak, aby byla přijatelná i pro ostatní.

3.6 Zábrany tvořivého myšlení

Samotným předpokladem pro „spuštění“ tvořivosti je odblokování aktuálního myšlení a prolomení mnohých bariér⁸⁷. Nestačí pouze postupovat podle předepsaných kroků, je potřeba se bránit i proti tomu, co nás může potencionálně v naší cestě zastavit. Stejně jako u každého snažení, se i tvořivé myšlení setkává s překážkami. Záleží na naší odolnosti a schopnostech, jak a zda je vůbec překonáme.

Na začátku jsem napsala, že vycházím z předpokladu, že kreativní může být každý člověk. Ne každý jím však je. Někdo nemá jednoduše zájem. Je pro něj jednodušší dělat vše podle zadaných pravidel, ve kterých vidí jistotu a stabilitu. Někdo nemůže, protože mu v tom něco brání. Může to být nedostatek odhodlání, nedostatek nadšení, strach, nedostatek chuti překonat sebe sama, nesprávný nebo nejasný cíl⁸⁸, nebo nedostatečná víra ve své vlastní schopnosti. Toto je jen výběr z faktorů, které zamezí správnému a plnému využití našeho tvořivého myšlení. Dokud je nepřekonáme, nepodaří se nám posunout z místa a naše činnost bude značně zpomalena.

Před tím než začneme něco dělat, je důležité vědět, k čemu vlastně směřujeme a čeho chceme dosáhnout⁸⁹. Pokud nám chybí vize cíle,

⁸⁶ Tamtéž s. 33.

⁸⁷ Tamtéž.s. 42.

⁸⁸ Tamtéž.s. 3.

⁸⁹ Tamtéž.s. 4.

budeme se motat v kruhu, nikam nepostoupíme a naše snažení bude zbytečné.

Pokorný zábrany v tvořivosti nazývá inhibitory. Řadí mezi ně například negativitu, nervozitu, netrpělivost nebo nezvyklost⁹⁰. Tyto negativní faktory mají na naše myšlení takový efekt, že ho zablokují a tím uzavřou cestu pro vznik myšlenek nových. Pokud sami nepřipustíme změnu v našem přístupu, nepostoupíme dál. Nebudeme-li se snažit změnit tyto věci a budeme pokračovat v životě tak, jak jsme pokračovali, vše se stane monotónní a my ztratíme chuť hledat další výzvu. Změna je děsivá a může ublížit pohodlí, na které jsme si zvykli. Podle mého názoru je právě naše pohodlnost jednou z velkých překážek a možná i tou nejnebezpečnější. Pokud děláme věci podle schémat, která se nám osvědčila, stejně dojdeme cíle, a proto se nesnažíme věci měnit. Pokorný to nazývá kruhem, ze kterého není úniku⁹¹.

Strach (strach z neúspěchu) je velmi silnou emocií, svazuje lidi takovým způsobem, že běžné myšlení nepřichází v úvahu, natož myšlení tvořivé. Když se něčeho bojíme, projeví se to po psychické i fyzické stránce a začne to ovlivňovat náš život. Strach se podílí na blokaci signálů z našeho podvědomí⁹². Rozpůlí nás na dvě části. Část vědomou a naše podvědomí. Při strachu zůstává člověk u vědomého, toho co zná a co může okamžitě konfrontovat. Podvědomí, které by nám mohlo pomoci s vyřešením situace, je zatlačeno do pozadí, proto je jeho hlas obtížné slyšet, a tím pádem je snazší ho ignorovat.

Cameronová na otázku „Co nám stojí v cestě?“ ve své knize odpovídá velmi jednoduše. To co nám stojí v cestě, jsme my lidé.

⁹⁰ Tamtéž s. 42.

⁹¹ Tamtéž s. 42.

⁹² Tamtéž s. 42.

At' už se jedná o nás samotné nebo o osoby, které nás ovlivňují. Mohou jimi být naši přátelé, partneři nebo rodiče. Jsou to oni, kteří nám od dětství říkali, co dělat. A jejich názory značně ovlivnily první etapy našeho života. Pokud odsoudili určité činnosti, které jsme jako děti dělaly, vryl se tento fakt do našeho mozku natolik, že jsme jejich názor převzali za svůj. To se může v dospělosti projevit v takové míře, že se i nadále těmto činnostem vyhýbáme i kdyby nás mohly bavit. Diktát minulosti je tak silný, že si to často ani neuvědomujeme.

Kreativita posouvá člověka, jeho myšlení, jeho tvorbu, jeho jednání dopředu⁹³. Ne vždy jsme však schopni nebo ochotni ji využít. Někdy je jednodušší dělat věci tak, jak je zvykem⁹⁴. Myšlení naší společnosti je uzavřeno v liniích logiky, díky kterým jsme zvyklí dívat se na věci určitým způsobem a očekávat určitý výsledek. Jak bylo řečeno výše, je to jednodušší, rychlejší, nevyžaduje to tolik energie ani přemýšlení. Je to přímočařejší, bez zataček a úhybek. Je to něco, co už známe a máme jistotu, že to bude fungovat. Nepotřebujeme nad problémem dále přemýšlet.

„Samotná logika dat nemůže přinést nové myšlenky.“⁹⁵

Změna je pro člověka někdy těžce přijatelná a předem ověřené postupy nám nepřinášejí žádné překvapení. Stagnace a nečinnost je však nepřítelem tvoření⁹⁶. Zabráněním stagnace se snažíme nezastavit, snažíme

⁹³ DE DREU, Carsten K. W. Human Creativity: Reflections on the Role of Culture. *Management and Organization Review*. 2010, 437-446

.Dostupnéz: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vkol.cz/ehost/detail/detail?vid=36&sid=be55305d-0e7a-4aba-bcef->

181539e19c85%40sessionmgr4005&hid=4207&bdata=Jmxbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=bth&AN=54860691

⁹⁴ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný, 2006. s. 16.

⁹⁵ Tamtéž s. 17.

⁹⁶ Tamtéž s. 18.

se o pohyb dál. V případě Cameronové se tento pohyb dá srovnat s úkoly na každý týden. Ty se nás snaží vytrhnout ze zaběhlých kolejí, přinést do našeho života něco nového nebo něco, co jsme na cestě životem ztratili.

Pokud budeme ve stagnaci pokračovat, „programujeme“ se tak do budoucna a vytváříme si zábrany vůči změnám⁹⁷. Toto strnulé naprogramování může pokračovat napříč generacemi, aniž si to sami uvědomíme. Určité modely myšlení nebo chování přebíráme podvědomě a zároveň je i předáváme dál. Protože jsme toto chování a jednání převzali podvědomě, neuvědomujeme si chyby, které se v nich vyskytují. Opakujeme to, co známe, to co je pro nás normální a v čem pocítujeme jistotu. V určitých případech může blok kreativity stavit celá společnost. Následné zjištění, že jsme mohli něco změnit a neudělali to, není vždy příjemné. Pokud chceme překročit své vlastní hranice, je třeba vyčistit si mysl od výše zmíněných schémat a dát prostor příjmu nových informací⁹⁸. Na nové informace navazuje inspirace, něco nového, co tady nebylo.

Velmi jednoduše bariéry tvořivosti rozděluje Königová na vnitřní a vnější⁹⁹. Vnitřní jsou, jak už název napovídá, spojeny s naší osobou. Mohou zde být zařazeny strachy, nejistota, přílišná izolace od okolí a stres.

Vnější bariérou je například nevhodné prostředí, kde se snažíme soustředit. Každý z nás je jiný a tudíž se bude vhodné prostředí lišit člověk od člověka (někdo u přemýšlení rád poslouchá hudbu, jiný musí mít absolutní klid).

⁹⁷ Tamtéž s. 20.

⁹⁸ Tamtéž s. 18.

⁹⁹ KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost: techniky a cvičení*. Praha: Grada, 2007. s. 17.

Pokorný rozděluje bariéry tvořivosti na specifické a nespecifické¹⁰⁰. Specifické bariéry se vztahují k fázím tvůrčího procesu a nespecifické bariéry se týkají nevhodných předpokladů naší osoby. Nespecifické bariéry působí obecně a nezaměřují se pouze na konkrétní fázi. Řadí se k nim i nálada, pokud je špatná, může v počátečních fázích, kdy se snažíme myšlenky specifikovat, ovlivnit další postup. Jako další do této kategorie spadají neznalost, zúžené a nevhodné myšlení, vnitřní a vnější postoje, nevhodná vnější situace, strnulost nebo somatické problémy¹⁰¹.

Protipólem výše zmíněných inhibitorů jsou akcelerátory¹⁰², které tvořivé myšlení podporují a snaží se vzniklé zábrany odstraňovat. Jsou mezi nimi víra, aktivita, odvaha a nadšení pro věc.

Mezi zaměstnání, kde se kreativita projevuje jen velmi zřídka je řazena i pedagogická profese¹⁰³. Náš vzdělávací systém je však nastaven takovým způsobem, že nechce kreativní řešení problému, ale správnou odpověď¹⁰⁴.

¹⁰⁰ POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Brno: Zdeněk Novotný, 2006. s. 43.

¹⁰¹ Tamtéž s. 43.

¹⁰² Tamtéž s. 42.

¹⁰³ Tamtéž s. 42.

¹⁰⁴ CLEGG, Brian a Paul BIRCH. *Kreativita: změňte způsob své práce - výběr osvědčených technik a postupů - 70 cvičení*. Brno: CP Books, 2005. s. 3.

4 KAŽDODENNÍ TVŮRCI

V předchozích částech jsem se věnovala kreativité, která byla jednou z částí, které jsem se ve své práci věnovala. Tou druhou částí je opakování, každodennost. Najít umělce, kteří se věnovali něčemu podobnému jako já, bylo poměrně obtížné. Záměrně říkám, podobnému a ne stejnému, protože totožný přístup se mi nepodařilo dohledat. Po poměrně zdlouhavém hledání jsem pomalu začala narážet na umělce, kteří se nechali strhnout šarmem každodenní tvorby, aniž by tyto kresby nebo malby považovali za odpad nebo pouhý trénink.

Řeknete si, umělec by se měl své tvorbě věnovat každý den. A máte pravdu. Pokud chci rozvíjet svůj talent například v kresbě, budu se jí denně věnovat. Záměr těchto umělců však není stejný, jako byl můj. Jestli jeden den tvořit nebudou, nic se nestane, je to „jen trénink“, skicování, rychlé zachycení nápadu nebo pózy. Nejedná se u nich o výzvu toho, zda budou po stanovenou dobu schopni vyprodukovat denně jednu věc. Nikdo z nich tuto skicu nebere jako hotové „dílo“, pouze jako předzvěst něčeho většího.

Ve skupině následujících umělců se jedná o koláž osob s psychickým postižením, osob z různého sociálního zázemí, osob s různým přístupem k oficiální umělecké scéně dneška, z různých období a s různými technikami tvorby. V některých případech se nejedná o konkrétní osoby, jako spíše o skupiny, hnutí a komunity lidí, které se rozhodly tuto výzvu přijmout. Vyjmenovat však všechny by bylo nad mé síly a proto zde zmíním pouze několik z nich.

4.1 Daily Painter Gallery

Základna umělců, kteří se věnují každodenní tvorbě se značně zvětšila od září roku 2006, kdy Macah Condon založil Daily Painter Gallery.

Condon v roce 2005 objevil hnutí v uměleckém prostředí, které se zaměřovalo na malování každý den. Byl tímto přístupem nadšen

a rozhodl se ho sám vyzkoušet. Z jeho původního blogu, přes který se seznámil s dalšími umělci, kteří se rozhodli pro stejný způsob tvorby, vznikla postupem času internetová galerie¹⁰⁵. Každý ze zúčastněných umělců přistupuje k práci jinak, někteří ji berou tak, že malovat každý den znamená to, co jsem zmiňovala výše. Jsem umělec, je to mé živobytí, musím tedy na svých schopnostech pracovat každý den. Jsou zde však i umělci, kteří jsou schopni každý den vyprodukovat jednu malbu.

Podobný postup učaroval nejen umělcům, zmiňovaným výše, ale i lidem, kteří mají kresbu a malbu jako svůj koníček. Tak zvané daily challenge, které najdeme na internetu, mohou být zaměřeny na kresbu, malbu, fotografii, na každou oblast tvorby. Na den je zadáno jedno heslo nebo slovní spojení, které se autoři snaží ztvárnit. Počty hesel se mohou pohybovat od sedmi po sta. Záleží na každém, jak moc si věří a kolik času je ochoten tvorbě věnovat.

Své výtvary potom mohou společně s ostatními sdílet na sociálních sítích nebo v komunitách zajímajících se o výtvarnou tvorbu (např. DeviantArt). Výhodou takového sdílení je možnost prakticky okamžité reakce od velkého množství lidí, kteří nemusí být ani ve stejné zemi. Dotyčný nemusí podléhat kritice ze strany odborníků, pouze svých přátel. Tvoří pro sebe a svou vlastní radost.

4.2 Leigh Bunkin

Jako příklad snažení amatéra o každodenní tvorbu si můžeme uvést Američanku Leigh Bunkin, která se v roce 2008 rozhodla po dobu jednoho roku nakreslit každý den jednu kresbu a sdílet ji na svém blogu¹⁰⁶.

¹⁰⁵ The Daily Painters Gallery Press Room: MICAH CONDON. Dostupné z:http://www.dailypainters.com/about/micah_condon_bio.php

¹⁰⁶ BUNKIN, Leigh. *Finding My Wings: A Drawing A Day*. 2009. Dostupné z:http://findingmywings-leighbunkin.blogspot.cz/2009_07_01_archive.html

Společně s kresbami na blogu sdílela i své myšlenky, zážitky, postupy, co jí k tvorbě inspirovalo a jak se její život od začátku kreslení změnil. Jak několik dní v kuse malovala krabičky od léků, protože byla nemocná. Jak měla v určitých dnech nutkání kresbu přerušit a jak takové dny překonávala¹⁰⁷. Poměrně úsměvný je fakt, že kvůli každodennímu kreslení se zbavila televize¹⁰⁸. Rozptylovala ji a odváděla ji od úkolu, který si zadala. Uvedla tak krásný příklad toho, jak je možno zbavit se bloku, které stojí v cestě naší kreativitě.

4.3 Lorraine Loots

Autorka začala s každodenní kresbou už v roce 2013. Chtěla si vyzkoušet, zda bude schopna věnovat malbě hodinu denně a vytvořit miniaturní malbu. Uvádí, že zpočátku se jí do práce příliš nechtělo. Místo tvorby prokrastinovala, snažila se jí vyhýbat. Po určité době však přišel zlom a práce ji pohltila. Malba těchto miniatur je pro ni způsob, jak zanechat na každém dni svou stopu, značku, příspěvek světu.

Dokončené malby sdílela pod názvem 365 Postcards for Ants na internetu s ostatními a tak začala interakce autor – divák. Lidé, kteří sledovali její práci, začali navrhopvat, co by mohla kreslit dále. Poslouchala jejich požadavky a nechala se inspirovat jejich nápady. Neodřízla se od okolí, ale zapojila ho do práce. Projekt pokračoval i v roce 2014, jeho tématem bylo Kapské Město¹⁰⁹.

¹⁰⁷ BUNKIN, Leigh. *Finding My Wings: A Drawing A Day* [online]. Oregon, 2009 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://findingmywings-leighbunkin.blogspot.cz/2009_07_01_archive.html

¹⁰⁸BOULE, Margie. Making art -- every day for a year. In: *Oregonlive* [online]. 2009, 21.10. 2009 [cit.2015-04-02].

Dostupné

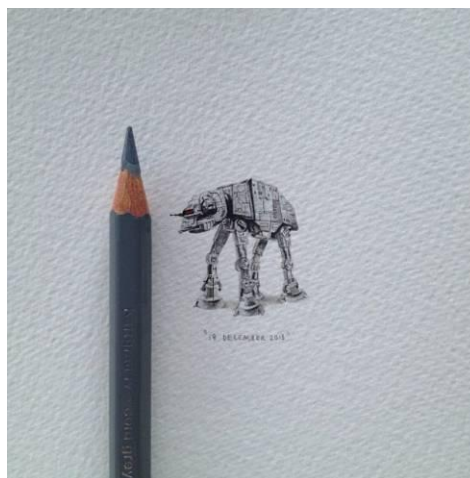
z: http://www.oregonlive.com/news/oregonian/margie_boule/index.ssf/2009/09/making_art_every_day_for_a_yea.html

¹⁰⁹ LOOTS, Lorraine. 365: Postcards for ants. Dostupné z: <http://lorraineloots.com/about>

Autorka je velmi precizní až puntičkářská, u tvorby tohoto souboru si však uvědomila, že vše nemusí být vždy stoprocentní. Toto uvědomění přišlo až po zhlédnutí reakcí fanoušků na její práci.

Obr.2

Obr.3

4.4 Františka Kudelová (1912 – 1997)

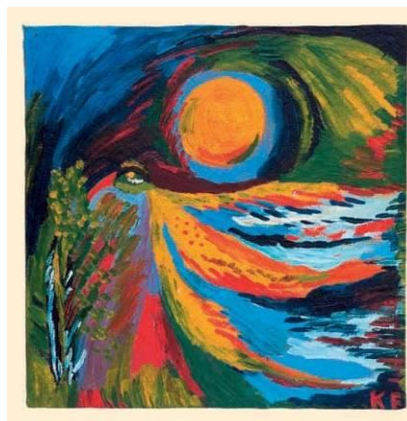
Prvním českým zástupcem každodenní tvorby uvádím tuto psychicky nemocnou řadovou sestru. Od dětství se věnovala poezii a od roku 1951 až do roku 1995, kdy oslepla, se věnovala každodenní malbě.

Za období své velmi aktivní tvorby tato autodidaktka vytvořila tisíce maleb a objektů. Bylo jich tolik, že údajně v léčebně v Kroměříži měla i svou vlastní výstavní místnost. Znamější se stala v 80. letech, kdy se zvedl zájem o podobné umění a její výtvoř se dostaly nejen za hranice léčebny, ale i za hranice země (Olomouc, Praha, Vídeň)¹¹⁰.

¹¹⁰ ŠIMKOVÁ, Anežka a Pavel KONEČNÝ. *Umělci čistého srdce: naivní a lidové umění, art brut*. Olomouc: Ottobre 12, 2001. s. 51.

Obr.4

Obr.5

Pohnutky pro její tvorbu se mi najít nepodařilo, částečně se mohlo jednat o formu terapie a částečně o nutkavou potřebu tvořit. Nejčastěji se v její tvorbě setkáme se symboly slunce, měsíce a přírodními výjevy¹¹¹. Ostré přechody barev a tvarů v sobě mají hravou plynulost a krásu.

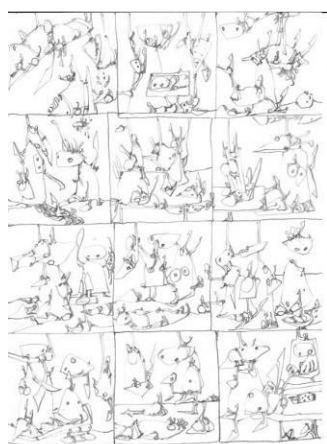
4.5 Přemysl Martinec (1957)

V tomto případě se nejedná o umělce autodidakta. Má vystudovanou výtvarnou výchovu, takže jeho tvorba je v určitém ohledu, na rozdíl od předchozí autorky, ovlivněna znalostí dějin umění. I přes své vzdělání bývá řazen k art brut a dále surrealismu. Nepodařilo se mi najít, zda kreslí každodenně, ale od 80. let se věnuje tvorbě deníků, které do dnešního dne činí tisíce stránek (přesné číslo se mi nepodařilo dohledat)¹¹². Dovolila bych si tvrdit, že se jedná o vizuální deníky. Najdeme v jeho práci periodicitu, záznam času a známku až maniakální nadprodukce. Periodicita byla součástí i mé práce, já jen měla zadáno, co zaznamenávat, neměla jsem svobodu

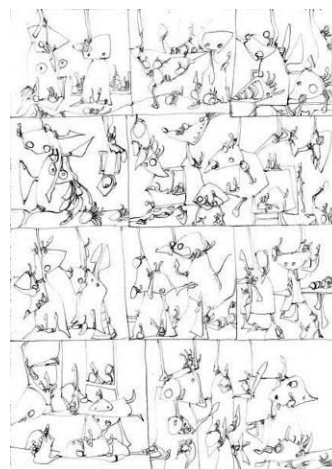
¹¹¹ Tamtéž s. 51.

¹¹² DRYJE, František. Přemysl Martinec - Alaid. In: *Galerie Emila Juliše 2011* Dostupné z:http://gej.vejr.cz/?page_id=3146

volby. Dalo by se říct, že i já jsem vytvářela jakési deníky, jen to nebyly deníky mého života, ale deníky zadaného slova (výrazu).

Obr.6

Obr.7

V Martincových denících najdeme malé kresby propiskou, ve kterých opakovaně zobrazuje podivné postavičky v různých situacích a v různém uspořádání. Postupem času se obyvatelé jeho stránek stali míň figurativní a více abstraktní, to jim však na zajímavosti nijak neubralo¹¹³.

4.6 Karel Havlíček (1897-1988)

Pro mne osobně se jedná o jednoho z nejzajímavějších autorů, kteří se věnovali kresbě každý den. Nešlo u něj o výzvu, pramen jeho tvorby vycházel z nitra jeho snů a tak i zobrazená stvoření vypadají. Nazýval je dětmi noci, které vidával poskakovat před usnutím. Skrze ně promlouvá i jeho podvědomí¹¹⁴.

¹¹³ ŠIMKOVÁ, Anežka a Pavel KONEČNÝ. *Umělci čistého srdce: naivní a lidové umění, art brut*. Olomouc: Ottobre 12, 2001. s. 162.

¹¹⁴ HAVLÍČEK, Karel. *Karel Havlíček: gigantomachie*. Praha: Muzeum Montanelli, 2012. s. 27.

Než se dopracoval ke tvorbě, jak ji u něj známe dnes, vyzkoušel řadu výtvarných technik, ale nejvíce mu vyhovovala kresba. Technika poměrně jednoduchá na materiál i čas, to jí však na kráse nikterak neubírá.

Původním povoláním byl Havlíček právník (u tohoto povolání však kvůli změně režimu nezůstal), který se začal každodenní kresbě věnovat v roce 1945, když mu bylo 38 let. Řekl si:

„Budeš dělat ode dneška denně podle starého Nulla dies sine linea.“¹¹⁵

A tak také až do své smrti v roce 1988 konal. Každý večer si sedl a tužkou na stejný formát začal zaznamenávat své výjevy¹¹⁶. Plně si uvědomoval, že se rozhodl transformovat svou vitální energii do kreativity¹¹⁷. Jeho kresby bývají označovány za poloautomatické. Jsou částečně ovlivněny sny, ale velkou část zde hraje i vědomá tvorba. Zajímavé je, že styl, ve kterém jsou tvořeny jeho kresby, se v průběhu let jen velmi málo změnil. Tento fakt byl pravděpodobně způsoben tím, že velmi obsáhlý soubor svých kreseb začal tvořit jako poměrně zralý člověk, který nehledá, ale který už našel.

Pokud přece jen hledáme změny, našli bychom je v tom, co ve svých kresbách zobrazoval, Havlíček se nechával ovlivnit profesí, kterou zrovna vykonával (např. uvolněné zobrazení přírody z období jeho zaměstnání v porcelánce¹¹⁸). Někteří umělci mezi styly skáčou nebo jsou eklektičtí, on ne. Kresby v sobě mají plynulost a stálost. Jsou podepsány monogramem H, označeny rokem vzniku a pojmenovány. Právě v názvu

¹¹⁵ Tamtéž s. 7.

¹¹⁶ Tamtéž. s. 124.

¹¹⁷ Tamtéž s. 23.

¹¹⁸ Tamtéž s. 25.

díla byla verbalizována myšlenka, kterou chtěl vyjádřit. Název byl součástí díla už při jeho vzniku, ne až po jeho dokončení¹¹⁹.

S nástupem komunismu a následnou ztrátou pracovního postavení se své výtvarné tvorbě začal věnovat více a více, což pouze přispělo ke vzniku rozsáhlého cyklu kreseb. Už podle jejich názvů můžeme poznat, že se v jeho kresbách projevovala reflexe tehdejší politické situace a láska ke svobodě, která byla velké části lidu odepřena¹²⁰.

Teige jej ve svém úvodu k plánované Havlíčkově výstavě zařadil k představiteli art brut¹²¹ a tak bývá tento umělec dnes i chápán. Sám Havlíček však píše, že se s Teigem na tomto zařazení jeho díla domluvili, aby mu dali punc lidové tvorby, který byl tehdejším režimem lépe přijatelný¹²².

Obr.8

Obr.9

¹¹⁹ Tamtéž s. 27.

¹²⁰ Tamtéž s. 7.

¹²¹ Tamtéž s. 9.

¹²² Tamtéž s. 37.

4.7 Miloslav Holý (1897 – 1974)

„ zjednodušuji jak tvary, tak barevnou škálu někdy jen na zcela málo tónů, redukuji a zkouším barevné akordy ku zvýšení výraznosti tvarů a umístění jejich v prostoru. V tom spočívá dnešní a denní moje tvůrčí radost.“¹²³

Český malíř, grafik, pedagog své každodenní kresby do skicáků nazýval denní záznamy¹²⁴. Holý se od 60.let (po odchodu do penze) intenzivněji věnoval krajinomalbě. Tyto poměrně malé a jednoduché kresby nesloužily pouze jako studie pro jednotlivé oleje. Jedná se o plně dokončené kresby, vznikající záměrně¹²⁵. Začínal je kreslit už s tím záměrem, že až je dokončí, budou samostatným hodnotným dílem¹²⁶. Autor se v nich nesnažil zachytit přímou kopii reality. Vtiskl jim specifický ráz, který vzešel z jeho osobitého stylu, a tím se tyto kresby klasickému krajinářství vzdalují¹²⁷.

Obr.10

Obr.11

¹²³ HOLÝ, Miloslav a Jan BALEKA. Můj barevný deník: výstava 90 akvarelů a akvarelových pastelů. Obálka

¹²⁴ Tamtéž s.5.

¹²⁵ Tamtéž s. 5.

¹²⁶ Tato tendence se mi podařila dohledat u kreseb, pastelů a akvarelů od konce 50. a počátku 60.let. TETIVA, Vlastimil. *Miloslav Holý, zasloužilý umělec: kresby*. 1982.

¹²⁷ HOLÝ, Miloslav a Jan BALEKA. Můj barevný deník: výstava 90 akvarelů a akvarelových pastelů. s.6.

Holý tyto kresby nebral jako odpočinkové uvolnění od malby, která byla hlavním těžištěm jeho díla. Měly svou hodnotu, umožnily mu podívat se na krajinu jiným způsobem¹²⁸ a nedovolily, aby při jejím zobrazování upadl do jakéhosi automatismu. Dovolila bych si říct, že ho udržovaly ve střehu. Do barevných deníků se promítaly chvíle autorova uměleckého zápasu, tísně, nejistoty, ale i chvíle radosti¹²⁹.

4.8 Miroslav Urban (1953)

Malíř, kreslíř, fotograf, filmař, cestovatel a autor básní má velmi rozsáhlé pole působnosti. Jeho tvorba bývá někdy až nárazová. Vytvoří například velké množství kreseb v krátkém období a potom přejde na čas k fotografování. Seriálnost se v jeho tvorbě objevuje už od počátku 90.let. S fotoaparát v ruce jezdil a na stovkách fotek zachytil upadající slávu náhrobků a jiných staveb¹³⁰. Snažil se poukázat na jejich chátrání a případně pomoci jejich záchraně.

Pro mne je však v jeho tvorbě zásadní rok 1993, kdy v Karlových Varech navštívil výstavu Jana Smejkal. Velmi zjednodušeně bych řekla, že Smejkal kreslí a píše, kudy chodí. Rychlé náčrtky a slovní spojení zachycuje na malé kartičky pohlednicového formátu, které neustále nosí s sebou. Jedná se o záznamy tekuté skutečnosti¹³¹.

¹²⁸ Tamtéž. s.8.

¹²⁹ BALEKA, Jan. *Miloslav Holý*. Brno: Odeon, 1979. s. 44.

¹³⁰ URBAN, Miroslav. *Voyeur před branou věčnosti: Miroslav Urban : práce z let 1973-2008*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008. s. 16.

¹³¹ LHO. Konceptuální tvůrce Jan Smejkal představí své dílo v českobudějovickém Domě umění. Dostupné z: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Jan-Smejkal-v-Dome-umeni-predstavi-pohlednice-prostorove-krychle-nebo-zdanlive-prazdna-platna-1099>

Po návštěvě této výstavy se Urban rozhodl, že zkusí něco podobného. V projektu, který si zadal, měl za úkol nakreslit každý den čtyři kresby. Výsledkem tohoto snažení bylo téměř 1500 kreseb pohlednicového formátu¹³². Sám autor však velmi brzy zjistil, že takového způsobu kresby není schopen. Smejkal má velmi rychlé skici tužkou, jen jakési náznaky. Urbanův styl kresby je i přes svou, někdy až jednoduchost, více časově náročný (srovnání kreseb Urbana – obr. 12, obr.13 a Smejkala obr. 14, obr. 15). Zaplnit i poměrně malý formát tužkou, pastelkou nebo kuličkovým perem, je poměrně časově náročné. Ale právě toto byl moment, který doopravdy nastartoval autorovu kreativitu a jeho kresebná tvorba se dá měřit na krabice od bot¹³³.

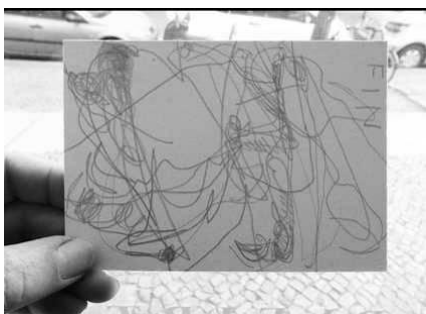
Obr. 12

Obr.13

¹³² URBAN, Miroslav. *Voyeur před branou věčnosti: Miroslav Urban : práce z let 1973-2008*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008. Dokumentace na CD. *Kalendárium..* s. 2.

¹³³ URBAN, Miroslav. *Voyeur před branou věčnosti: Miroslav Urban : práce z let 1973-2008*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008. Dokumentace na CD. *Danik 9.8* s. 3.

Obr. 14

Obr.15

4.9 On Kawara (1932 - 2014)

Konceptuální umělec narozený v Japonsku, kterému také učarovaly každodenní záznamy. Každodenní tvorba pro něj znamenala zaznamenávání času, jeho plynutí a nezastavitelnost. Měřil lidskou existenci¹³⁴. Nejednalo se u něj o výzvu, zda dokáže každý den vytvořit stanovený počet děl nebo vytvořit kresbu na dané téma. Inspirací pro jeho práci byl starověký japonský rituál „čtení dnů“¹³⁵.

Svou sérii zaznamenávání dnů známou jako „Today series“ začal 4. ledna 1966 v New Yorku a pokračoval v ní až do konce života v různých částech světa¹³⁶.

Každý obraz má čtyři až pět vrstev barvy a spadá do jedné z osmi velikostí, ve kterých své obrazy tvořil¹³⁷. Jedná se o jednobarevné pozadí, na kterém je pečlivě zaznamenán den, měsíc a rok vzniku. Data zaznamenával ručně bílou barvou. Součástí celého díla je i přiložená první

¹³⁴ On Kawara 29,771 days: Biography. Dostupné z: <http://www.davidzwirner.com/artists/on-kawara/biography/>

¹³⁵ On Kawara. *Armuseum* cz: *Martiny Glennové*. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=511

¹³⁶ On Kawara 29,771 days: Biography. Dostupné z: <http://www.davidzwirner.com/artists/on-kawara/biography/>

¹³⁷ Dia Art Foundation. Dostupné z: <http://www.diaart.org/exhibitions/introduction/86>

stránka novin aktuálního dne. Zápis data se liší podle toho, jak je v dané zemi zvykem. Pokud obraz nestihl do půlnoci dokončit, zničil ho¹³⁸.

Obr.16

Obr.17

Dalším příkladem každodenních prací jsou jeho pohlednice. Denně odesílal známým zprávu s datem a časem, kdy se probudil¹³⁹. Od malých sérií, zaznamenávajících jeho den, upustil v roce 1979, kdy bylo razítko se zprávou „I Got Up At“, které dával na pohlednice, ukradeno¹⁴⁰. Jako dalšího umělce, který se periodicky zabýval záznamem času, mohu uvést například Romana Opalku.

¹³⁸ On Kawara. *Armuseum* cz: *Martiny* *Glennové* Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=511

¹³⁹TODAYseries. *WalkerArtCenter*. 2002.Dostupné: <http://www.walkerart.org/collections/artworks/to-day-series>

¹⁴⁰ MCLAREN, Duncan. *ON KAWARA: CONSCIOUSNESS. MEDITATION. WATCHER ON THE HILLS*. 2003, s. 1.

5 186 DNŮ

Na začátku mého snažení byla velmi jednoduchá myšlenka. Neměla jsem příliš času na kresbu, chyběla mi a chtěla jsem si to nějak vynahradiť. „Bylo by skvělé, kdybych měla každý den čas na to kreslit a neměla výčitky, že nedělám věci do školy, atd“, myslela jsem si naivně.

S podobnými projekty, kdy člověk kreslí (fotí, tvoří) každý den jsem se v minulosti setkala. Při hledání jsem našla i inspiraci, od které jsem se rozhodla svou práci s menšími obměnami odvodit.

Našla jsem si příklady na internetu, sledovala průběh práce, ale nikdo se příliš nezmiňoval o procesu tvorby. Jak probíhal, co oni sami cítili, jaký byl záměr. Zda se chtěli v kresbě jen zlepšit nebo byla myšlenka za jejich tvorbou hlubší. Sama jsem měla jakési očekávání, myslela jsem si, že se mi podařilo odhadnout obtížnost úkolu, stanovila jsem si podmínky, ale co mě přesně bude čekat, jsem nevěděla.

Dne 16. ledna 2013 jsem se rozhodla začít. Stanovila jsem dobu, po kterou budu tvořit a jakou dobu věnuji jednomu tématu. Nechtěla jsem si však témata zadávat sama ani si stahovat list s návrhy z internetu. Rozhodla jsme se tedy oslovit lidi v mém okolí, aby mi „pomohli“ a témata mi zadali. Důvod, proč jsem si témata nezadala sama, byla obava, že bych si podvědomě vybírala témata, která mi jsou blízká. Chtěla jsem, aby při výběru tématu hrál roli člověk, dadaistický trik se slovníkem tedy nepřipadal v úvahu. Témat bylo šest a v době, kdy mi byla zadána, se jednalo o tři páry. Témata následovala po řadě: láska (16.1. – 21.2.), sex a alkohol (22.2. – 23.2.), smrt (24.2 – 22.3.), strach (23.3 – 20.4., z důvodu špatného počítání je téma o dva dny kratší), z nouze ctnost (21.4. – 19.5.) a nejkulat'oulinkatější (20.5. – 19.6.). Každému z témat jsem se věnovala po dobu 30 dnů s výjimkou tématu lásky, které bylo o osm dnů delší z důvodu nerozhodnosti následujícího zadavatele a tématu strachu, které je o dva dny kratší.

Může se zdát, že prostředky, které jsem ve své práci použila, jsou velmi jednoduché a prosté. Ony jsou a to záměrně. Už na začátku jsem věděla, že nebudu schopna denně vytvořit perokresbu formátu A4, malbu 40 cm x 60 cm ani investovat desítky korun do jediné kresby. Věděla jsem, že budu bojovat s časem a proto jsem zvolila menší formát, blok z balicího papíru a kresbu jako svou základní techniku. Využívala jsem k ní běžně dostupné propisky, fixy, tužky a pastelky. Prostředky se kterými se dá pracovat rychle, ale které zároveň bývají odsouvány do pozadí. V cyklu najdete i skvrny od kávy, výstřižky z časopisů nebo kaňky od tuše.

5.1 Fáze 1. Zadání tématu

Jak jsem napsala výše, nechávala jsem si témata zadat šesti lidmi, kteří jsou mi blízcí. Když jsem za nimi se svým nápadem přišla a přednesla jim, co po nich požaduji, byli trochu překvapení. Téma mohli zadat jakékoli. Záleželo na nich, zda zvolí téma, které se jim ke mně hodí, téma, které nemám ráda, téma o kterém četli v novinách nebo téma, které je právě napadlo. Pro mne samotnou byla jejich volba někdy překvapením.

Co mne však zaskočilo, byla jejich první reakce. Všichni řekli: „Já nevím.“. Podle mého názoru jsem po nich nepožadovala nic těžkého. Chtěla jsem slyšet slovo, které je napadne jako první a to bylo vše. Jedno slovo.

U prvních dvou případů jsem dokonce dala čas na rozmyšlení a to nikterak krátký. Postup s dáváním dlouhého času na rozmyšlení se mi však neosvědčil. Zadávající se pořád neměli k tomu, dát mi odpověď. Proto jsem u dalších osob dávala čas na rozmyšlení kratší nebo požadovala odpověď okamžitě.

Jako druhý problém se kterým jsem se u zadávání tématu setkala, byla nerozhodnost zadavatelů. Když už překonali svůj strach a přišli s tématem, nebyli si jím jistí. Ve většině případů se rozhodli pro jedno téma a vzápětí řekli: „Ne, počkej, to je blbé. Něco jiného.“ Byla jsem touto jejich nejistotou a strachem z toho, že zadali „špatné téma“ zaskočena.

Ve své původní představě jsem se nad něčím podobným ani nezamyslela. Absolutní svoboda ve volbě tématu jim ztížila podmínky. Když se na celý proces dívám zpětně s odstupem měsíců, přijde mi až komické, co si někteří zadavatelé „vytrpěli“ při přemýšlení nad tématem, které mi zadali.

Poté, co jsem se dopracovala k tématu daného měsíce, jsem mohla přistoupit k další části, kterou byla má vlastní práce.

5.2 Fáze 2. Zobrazení tématu

Jakmile mi téma bylo zadáno, na chvíli jsem si sedla. Jen sama se sebou jsem si udělala malý brainstorming, kterým mi ukázal různé směry, kterými se mohu vydat. S některými tématy se mi pracovalo lépe, s některými hůře.

Do prvních čtyř měsíců se mi dokonce poskládala témata, která si byla poměrně blízká a jako by mezi sebou měla jistou spojitost. Zobrazení, která jsem použila u tématu lásky, by se dala zahrnout i do tématu druhého – sex a alkohol, kresby o strachu by se daly použít i u smrti. Tato, i když možná minimální blízkost témat, mi práci ztěžovala. Omezila mi škálu nápadů, ze které jsem mohla vybírat. Začalo docházet k tomu, že jsem se jedné myšlenky držela více dnů a tvořila na ni různé variace. Původní představa, že vždy něco vymyslím se začala jevit jako velmi mylná. K mému překvapení jsem poměrně brzy ztratila počáteční elán, se kterým jsem do práce vstupovala.

Snažila jsem se tvořit poctivě každý den, ale bohužel se našlo pár případů, kdy jsem už dál nemohla. Práci jsem rozdělala jeden den a dokončila ji až druhý. Témata mezi sebou nemají žádnou jinou spojnici, kromě úvodní kresby. Velmi volně jsem se v ní představila já sama, společně s názvem tématu pro následujících 29 dnů.

Krom počátečního brainstormingu jsem jako studnici svých nápadů využívala internet, dění kolem sebe a své známé a kamarády. Zpočátku jsem prakticky všude chodila s malým papírkem, notýskem,

skicákem nebo diářem a zaznamenávala si okamžité nápady. Když jsem se na své snažení podívala zpětně, vím, že to byla chyba. Nedala jsem svým myšlenkám chvíli odpočinku. Neustále jsem přemýšlela nad tím, co budu ten den kreslit. Jenže jak to tak bývá, pokud nad něčím usilovně přemýšlíte delší dobu, ztratíte odstup a nápady postupně přestanou přicházet tak lehce, jako tomu bylo na začátku. Jakmile nastala tato situace a já byla tlačena časem, každodenní kresba mne už neuvolňovala, ale začala pro mne být stresovou záležitostí.

Jak jsem zmínila výše, velkým zdrojem inspirace pro mne byl internet. Jednoduché zadání hesla, slovního spojení a vyhledávač nabídl tisíce obrázků a stránek. Byl velkou pomocí, pokud jsem se rozhodla kreslit něco, k čemu bylo potřeba informací, ale zároveň nebyla potřeba si kvůli nim půjčovat knihy. Například popisy božstev, rituály z bájí a pověstí, novinové články, které se vztahovaly k danému tématu. Obrazový materiál, který nabízí internet je vhodnější pro reference pózy nebo portréty. Po zadání konkrétního hesla byla nabídka tohoto obrazového materiálu poměrně monotónní a mnoho nápadů jsem z ní nezískala. Internet poskytne spoustu informací, ale sám o sobě nestačí. Neposkytuje dostatečný stimul pro další smysly. Je jednostranně zaměřen.

Proto jsem další inspiraci čerpala přímo z událostí, které se děly okolo mne. Využívala jsem příběhy svých přátel, jak jsem je viděla já. V takovýchto chvílích přicházel nápad sám, bez velkého snažení z mé strany. Jen jsem sledovala, co se děje a spojitosti se ukazovaly samy. Seděla jsem v hledišti na divadelním představení, na které jsem nešla se záměrem hledání inspirace. Pozorovala jsem dění na jevišti a najednou se ozvalo: „Tyto ženy byly velmi rozdílné, ale tím co je spojovalo, je téma smrti.“ A já v tu chvíli věděla, co budu následující dny kreslit. Z tohoto nenadálého a náhodného objevení jsem měla největší radost. Neplánovala jsem ho, nemusela jsem nad ním dlouho přemýšlet, abych k němu došla. Takovéto objevení bylo mnohem přirozenější a mělo v sobě větší hloubku (i když jen pro mne samotnou).

Jako třetí největší zdroj byli mí přátelé a rozhovory s nimi. Ti, které jsem zasvětila do svého snažení, byli zpočátku překvapeni. Mnoho z nich se s něčím podobným nesetkalo. Někteří byli k mému snažení skeptičtí a nedokázali si představit, proč bych něčemu takovému měla vůbec věnovat čas. Některé mé snažení naopak zaujalo, podporovali mne a jsou celým cyklem nadšení. Chvíli mi však trvalo, než jsem přínos jejich myšlenek a jiný pohled na téma objevila.

Jejich přínos pro mne byla, krom podpory psychické, tedy hlavně ochota debatovat se mnou nad daným tématem. Po určité době práce totiž má mysl směřovala pouze jedním směrem. Různorodých nápadů začalo ubývat a čím dál víc se navzájem podobaly. Mé myšlenky byly příliš jednosměrně zaměřeny a já potřebovala z tohoto stavu vytrhnout. Rozhovor nad tématem měsíce, sdělení toho, co jsem už stačila zachytit, vedly k debatě nad tím, co jiného by se mohlo v tématu objevit nebo jak k němu nově přistoupit. Nové nápady mě donutily konfrontovat ty staré, které se zdály být usedlé a nechtěly se pohnout dál.

5.3 Průběh práce

Zpočátku jsem dlouhou dobu seděla u počítače, vyhledávala informace k tématu, kombinovala, čekala na nápady a ony nepřicházely. Byla jsem tak soustředěná na to, že musím každý den něco nakreslit, že jsem sama sebe uvrhovala do izolace. Nechala jsem na sebe dopadnout tlak situace a uzavírala se. Co kdyby přišel dobrý nápad a já byla zrovna zaměstnána něčím jiným? Možná mé odůvodnění dává smysl, možná ne. Každopádně to byla chyba. Nejvíce nápadů přicházelo tehdy, když jsem byla aktivní. A teď nemyslím aktivní z hlediska namáhavé fyzické aktivity. Mám na mysli situaci, kdy jsem zavřela počítač, odešla od něj a věnovala se jiné činnosti. Nezáleželo na tom, jestli se jednalo o uklízení, návštěvu kina nebo jen procházku. Jakýkoli pohyb světa okolo mne a mně v něm, mimo zaběhlý každodenní stereotyp, sebou přinášel novou inspiraci.

To, jestli se mi dařilo nebo nedařilo, záleželo i na mé náladě. Jednalo se o krátkodobější záležitost, která se projevila více v kresbě než v nápadu. Pokud jsem byla opravdu frustrovaná tím, že jsem nemohla přijít s dobrým nápadem, byla kresba rychlá, chaotická až odbytá. Byla jsem s ní během pár minut hotova a dál jsem se jí nezabývala. Pokud mne však kresba dne zaujala, dokázala jsem nad ní strávit hodiny. Od počátečního návrhu až po finální verzi.

Poměrně dost mne překvapilo, jak moc mne tato práce ovlivnila a pohltila v každodenním životě. Nemohu s čistým svědomím říct, že jsem si šest měsíců mé tvorby užila. Jinak by to patrně vypadalo, kdybych měla volnou ruku a každý den si mohla zvolit jiné téma. Tím, že jsem tvořila 30 dnů na stejné téma, jsem si práci ztížila a možná vzala z celého procesu svěžest a lehkost.

Poznámky, které jsem si zapisovala při tvorbě do skicáků, jsou v prvních čtyřech měsících spíše negativní. Týkaly se toho, že jsem nemohla vymyslet dostatečně zajímavé nápady pro kresbu, že se tyto nápady začaly opakovat nebo, že jsem s celým svým snažením chtěla skončit.

Důvodem mého pesimismu byla na jedné straně novost procesu tvorby, pro který jsem se rozhodla. Na začátku jsem si uvědomovala, že to pro mne nebude nic lehkého, ale představa se lišila od reality mnohem více, než jsem předpokládala. Na straně druhé to byla právě podobnost témat jdoucích po sobě v prvních čtyřech měsících. Neuvolnila jsem se u nich a ani si je neužila tak, jako dvě poslední témata. Roli zde hrál i úbytek povinností. U posledních dvou témat jsem si více hrála, než se trápila přemýšlením nad tím, co budu kreslit. Už jsem je nebrala jako jakousi povinnost, kterou musím splnit, abych měla dostatek materiálu. Po čtyřech měsících si každodenní kresba našla cestu do mého denního režimu. Trvalo poměrně dlouho, než jsem došla k určitému stupni spokojenosti. Tento proces přijetí byl zpomalen i mou tvrdohlavou představou o tom, jak bych měla postupovat a jak by měl výsledek vypadat. Právě toto byly důvody, které vedly k nespokojenosti v prvních čtyřech

měsících a k mému nenaplnění z práce. Můžete se snažit být sebevíce pozitivní, přistupovat k práci s radostí, ale někdy se na opravdový start musí čekat déle.

V roce 2013 se skupina lidí na stránce Fler.cz rozhodla věnovat něčemu podobnému. Inspirací pro jejich práci byla výše zmíněná stránka DailyPainters.com. Rozhodli se vyhradit měsíc září pro každodenní kresby nebo malby. Chtěli si sami vyzkoušet, jak jim celý proces půjde, jestli jim přinese něco nového a jak se jim podaří striktní rozvrh dodržet. Hodnocení po měsíci práce bylo spíše pozitivní. Většina ze zúčastněných byla ráda, že se do práce pustila a přemýšlela nad dalším pokračováním. Jedna z účastnic se svěřila s tím, že se jí díky dennímu kreslení otevřela její kreativní hráz a od té doby se nemohla zastavit. Hlavou jí vířilo tolik neobvyklých nápadů a myšlenek, že to začalo ovlivňovat její běžný život.

„A tak беру do rukou barvy, kterých jsem se bála. Žasnu jak poprvé nad rozmazanou křídou a zkouším ji nacpat do detailů ve formátu A5. Chci vidět, co udělá liháč přes akvarel. Zapouštím do sebe techniky a technologie, které bych nikdy dřív nekombinovala. Zuřivě čmáru přes nejdřív pečlivě vypracovanou linku. Už vím, kde mám slabiny, a tak je někdy trénuju a někdy se jim poddávám. Jo - je to terapie. Jo, připadám si bláznivě. V nabitých dnech a nocích se krađu chvíle, které potřebuji a pomalu mě opouští výčitky svědomí. Kreslím a maluju denně. Jo.

Vždyť přeci přesně to jsem od malička chtěla :-) ...¹⁴¹

Zábrany a problémy se kterými se účastníci v průběhu práce setkali, byla často vnitřní kritika a srovnávání s ostatními. Několik účastníků psalo, že jakmile se jim podařilo oprostít se od reakcí okolí, práce jim šla lehčeji. Jako další obtíž zmiňovali čas. Ne vždy bylo jednoduché

¹⁴¹ KRESLÍME. Září kresbami září. Fler Dostupné z: <http://www.fler.cz/blog/zari-kresbami-zari-25223>

si ho na kreslení najít, a proto někteří tvořili i večer v posteli. Jako poslední nejčastěji uváděnou překážkou byla obtíž uvolnit se a kreslit bez očekávání¹⁴². Plně se odevzdat procesu a nehodnotit to, co kreslí, ale jen kreslit.

Při čtení reakcí účastníků této akce jsem musela dát za pravdu, že jsem se potýkala s podobnými překážkami a problémy. Některé věci se v průběhu tvůrčího procesu nemění a nezáleží na tom, ve které části světa se zrovna nacházíte, jestli jste muž nebo žena.

5.4 Techniky

Je velké množství technik, které se dají k „nastartování“ kreativního myšlení využít. V dnešní době najdeme plné police v knihkupectvích věnované tomuto tématu. Tyto techniky mají za úkol pomoci vyprodukovat onu počáteční myšlenku, se kterou budeme dále pracovat. Dají se využít v každé oblasti lidského života, ale já se zaměřila pouze na jednu. Uvedu velmi krátký výběr těch, které jsem buď používala, nebo by se daly použít v hodině výtvarné výchovy. Lidé jsou různí, a tak ne všem mohou tyto techniky vyhovovat.

Techniky, které mají pomoci kreativním myšlenkám na povrch ve vymezené časové jednotce, může využít každý. Setkáme se s nimi na seminářích, v team buildingových aktivitách, ve škole, v dnešní době je prakticky požadováno, aby člověk přicházel s novými nápady, které budou zlepšovat a budou originální. Stejný efekt jako mají tyto techniky na nás, však může mít klidná procházka, výlet do divočiny nebo práce na zahradě. Podmínkou je jen mít víc času a alespoň základní představu o problému, na pomezí našeho vědomí. To, že tyto techniky

¹⁴² Tamtéž

pomáhají podpořit kreativitu, ještě neznamena, že takový bude i konečný výsledek. Tím na kom toto rozhodnutí ve finále zleží, jsme my.

5.4.1 Brainstorming

Technika, která je dnes patrně nejvíce používána (i v obměnách) a běžně se s ní setkáme i ve vyučovacích hodinách. Populární je pravděpodobně pro svou nenáročnost na přípravu (ve zjednodušenějších verzích) a odbourání zábran ve skupině. Na tabuli se napíše problém, kterému se chceme věnovat a to je prakticky celá příprava. Záznam brainstormingu se dá zpřehlednit pomocí myšlenkových map, kde zároveň uvidíme i návaznost jednotlivých myšlenek na sebe.

U brainstormingu je důležité pamatovat na pravidla: nekritizujeme, cílem je kvantita nápadů, žádoucí jsou přehnané nápady a kombinace nápadů starých s novými¹⁴³. Dodržení těchto základních pravidel by měl zaručit facilitátor, v prostředí školy tedy učitel. Jeho úkolem je také účastníky brainstormingu s těmito pravidly předem seznámit.

5.4.2 Surfování po internetu

Tuto techniku jsem využila i já a dá se stejně dobře využít i ve škole s žáky. Postup je prakticky stejný, jako jsem popisovala výše, jen zabere podstatně méně času, cca 10 minut.

Do vyhledávače se napíše heslo nebo slovní spojení, které definují náš problém nebo které se na něj ptají. Pár minut se věnuje vyhledávání a zkoumání nalezených výsledků.

¹⁴³ ŽÁK, Petr. *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press, 2004. s. 130.

Poté, co vyhledávání skončí, máme za úkol přemýšlet nad naším tématem a pomocí asociací a konfrontací toho, co jsme vyhledali se pokusit najít řešení k našemu problému¹⁴⁴.

5.4.3 Pohled někoho jiného

Často se nám stane, že vidíme pouze jedno možné řešení, jen to své. Ani si to neuvědomujeme, člověk takový je a nad dalšími variantami by musel chvíli přemýšlet. Tato technika se snaží tyto pomyslné klapky na očích alespoň na chvíli zahodit. Představme si, že jsme jinou osobou. Může se jednat o kohokoli - osoby z historie, fiktivní postavy, herce, nebo příslušníky určité profese.

Osobu nemusíme znát dobře, úkolem je dostat se jí pod kůži a představit si, že mluvíme za ni, ne za nás. Jak by se tato osoba dívala na náš problém? Jak by udělala to nebo ono? Nápady se sepíší na papír. Až se vrátíme zpět do našeho těla, podíváme se, jestli jsou nápady této osoby pro nás nějak přínosné nebo jestli nás mohou posunout k nějaké jiné myšlence¹⁴⁵.

5.4.4 Čmáranice Leonarda da Vinci

Autoři uvádí, že se jedná o techniku vynalezenou Leonardem da Vinci. Patrně odkazují na jeho rady umělcům, aby neskicovali vždy přesně, ale jen v náznacích, nechávali kousek místa pro představivost a aby inspiraci vyhledávali i v takových běžnostech, jako je oprýskaná zeď. Vždyť i v obyčejném fleku můžeme spatřit krajinu nebo obličej¹⁴⁶.

¹⁴⁴ CLEGG, Brian a Paul BIRCH. *Kreativita*. Brno: CP Books, 2005. s. 24.

¹⁴⁵ Tamtéž. s. 39.

¹⁴⁶ MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister, 2008, 101 – 112. s. 107.

Posaďme se s blokem a tužkou ke stolu. Zavřeme oči a představme si, že jsme umělci, kteří kreslí určitý předmět nebo krajinu. Jen naše ruka nebude řízena očima, ale naší představivostí. Až si budeme myslet, že máme zaplněný dostatečný prostor na papíře, oči otevřeme a zkoumejme vzniklé dílo. Co nám připomíná, pomůže nám při hledání jiných variant k našemu tématu, nad čím nás nutí přemýšlet¹⁴⁷?

Tato technika půjde lépe lidem s větší imaginací, ale lehce ji zvládne každý z nás. Vždyť aspoň jednou jsme se podívali na nebe a hledali v mracích nad námi králíčky a mytické příšery.

5.4.5 To je hloupé

Postup je podobný jako u brainstormingu. Stanovíme si svůj problém nebo téma a začneme k němu přidávat nápady. Ty mohou být však pouze hloupé, nepraktické nebo nepoužitelné. Naprostý opak toho, o čem jsme se doposud bavili. Nehledáme řešení, ale nesmysl. Po pár minutách, kdy smršť těchto nápadů ukončíme, se na ně podíváme. Dá se z nich některý modifikovat, tak aby nám pomohl k řešení? Dal by se některý z nesmyslů obrátit¹⁴⁸?

Pokud jsme zaměřeni na problém a nemůžeme najít jeho řešení, přistupme k němu z opačné strany. To nám ho pomůže vidět v jiném světle. Je to jako obrátit obraz vzhůru nohama a znovu se na něj podívat. Můžeme v něm najít detaily, kterých jsme si běžně nevšimli. Se změnou úhlu pohledu se změní i to, co vnímáme.

¹⁴⁷ CLEGG, Brian a Paul BIRCH. *Kreativita*. Brno: CP Books, 2005. s. 51.

¹⁴⁸ Tamtéž s. 66.

6 PEDAGOGICKÁ ČÁST

V pedagogické části jsem zvolila soubor úkolů, které na sebe navzájem navazují a postupně eskalují. Vše, co si žáci vyzkouší a postupně zjistí v jednotlivých částech, využijí v části závěrečné. Na své pedagogické praxi jsem uskutečnila pouze dvě části z naplánovaných pěti. Zaměřila jsem se na to, aby žáci začali přemýšlet nad tím, co kreslí. Aby viděli, že jsou schopni přijít na mnohem více řešení, že to nejlepší nemusí být právě to, které je napadlo jako první. A aby se naučili o tom, co dělají mluvit, nebáli se kritiky ostatních, stáli si za svým názorem, dokázali ho před ostatními obhájit a zároveň byli k ostatním tolerantní. Tyto části nechci nazývat projektem, protože se dají prokládat i jinými úkoly, na kterých si mohou vyzkoušet, co se naučili ve více technikách než je jen kresba nebo malba. Jedná se o jakousi osu, na kterou se může napojit více úkolů.

S tím, že mluvíme o tom, co děláme, jsem se osobně setkala až na vysoké škole. Nikdy před tím se mnou učitel výtvarné výchovy nerozebíral, proč jsem se rozhodla právě pro toto řešení a pokud ano, byl zájem pouze povrchní a nedával příliš prostoru k další debatě. Operovalo se pouze s pojmy nakresli, namaluj, udělej, dokonči. A tak jsme kreslila, malovala, dokončila, odevzdala a to bylo vše. Dál jsem se tím nezabývala a za měsíc jsem pomalu nevěděla, co jsem dělala. Chybělo mé hlubší zapojení do práce. Tím nechci vinu svěst na své učitele, byla jsem dost stará na to, abych hledala změnu a zlepšení sama a nespokojila se s tím, co mi bylo nabízeno. Ze zkušeností, které jsem posbírala za svou krátkou praxi, jsem si potvrdila, že se ve škole nad prací málo diskutovalo.

6.1 Brainstorming s žáky

Techniku brainstormingu jsem popisovala již výše. Zařazuji ji na začátek celé cesty záměrně, aby se myšlení žáků „nastartovalo“ a neustrnuli u výše zmíněného prvního nápadu. Na začátku je nutné vysvětlit, co to vlastně brainstorming je, jaká jsou jeho pravidla a že tato pravidla musí všichni ve třídě dodržovat. To, jak se budou žáci

brainstormingu účastnit, je hodně ovlivněno tím, jaké je třídní klima. Pokud mají mezi sebou žáci špatné vztahy, projeví se to i na jejich neochotě spolupracovat, dělit se o své nápady s ostatními a pomalosti procesu sdílení nápadů, který jinak bývá velmi energický.

Tento úkol je lepší dělat ve třídě, kde je přístup k internetu a projektor. Pravidla brainstormingu se napíše na tabuli, kde je každý vidí. Aby si žáci proces dokázali lépe představit, dostanou ukázkou, jak má brainstorming vypadat a pustí se krátké ukázkové video¹⁴⁹.

Poté, co mají žáci představu o tom, co je čeká, se třída pustí do společného brainstormingu. Minimální počet nápadů se rovná dvojnásobku žáků ve třídě. První myšlenka může přijít od učitele a tím ukázat, že se nejedná o nic těžkého. Zhruba po 10 až 15 minutách se proces ukončí, učitel společně s žáky projde nápady a zkusí se vybrat tři nejlepší.

V další části hodiny se třída rozdělí do skupin po pěti. Každá skupina dostane téma, které by měli nakreslit a brainstorming si vyzkoušejí sami. Zapisováním nápadů je pověřen pouze jeden ze skupiny, na závěr se vyhodnotí pět nejlepších nápadů.

Na učiteli v této fázi je, aby kontroloval, zda jsou pravidla brainstormingu dodržována i tehdy, když si žáci zkusí tuto techniku sami. Minimální počet nápadů na skupinu je 20. Na závěr hodiny si skupiny svá témata představí, přečtou návrhy a mohou je nechat doplnit ostatními.

Tímto jsou žáci připraveni na další úkoly, u kterých budou muset pracovat s větším množstvím nápadů a naučit se je třídit. Tuto techniku mohou dále využívat uvnitř i vně školy. Může jim pomoci udělat si pořádek ve vlastních myšlenkách a nápadech.

¹⁴⁹ Příklady, jak může brainstorming vypadat: <https://www.youtube.com/watch?v=puR33K6fj-E>

<https://www.youtube.com/watch?v=rDcqeI54v1U> 00:00-00:16

6.2 To takhle jednou já a...

Žáci si z minulé hodiny pamatují, co je to brainstorming a ví, jak ho používat. K práci budou potřebovat svou fotografii, kterou mohou rozstříhat a jsou na ní zachyceni aspoň do poloviny těla. Název hodiny je „To takhle jednou já a ...“. Vynechávka je zde proto, že každý z žáků dostane lísteček s tématem, které dosadí místo tří teček (např. chobotnice). Celé spojení bude „To takhle jednou já a chobotnice“.

Prvním úkolem bude udělat si krátký brainstorming, aspoň s 10 různými řešeními v jaké situaci se mohu s chobotnicí ocitnout. Nápady si čísluje 1 – 10. Vybere si nápad, který mu nejvíce vyhovuje. Číslo u nápadů jsou orientační, aby bylo vidět, kolik žáků si vybere první řešení, na které přišli.

Další postup je velmi jednoduchý. Na čtvrtku papíru si žáci nalepí svou postavu vystřiženou z fotografie a přetvoří scénu do podoby nápadu, který si vybrali. Někdo si vymyslí, že s chobotnicí může plavat, někdo ji může jíst v restauraci. Posledních 10 minut je vyhrazeno pro seznámení spolužáků se svým tématem a vysvětlením, jak se ho žák rozhodl pojmout.

Bez brainstormingu jsem tento úkol zadala žákům na své pedagogické praxi (7. třída). Třída měla na výtvarnou výchovu dotaci pouze 45 minut. Kvůli nedostatku času jsem se rozhodla, že finální kresba může být pouze černobílá, pro což se rozhodla většina třídy. Dají se ale použít pastelky, fixy, gelové tužky, cokoli, co zanechává suchou stopu. Brainstorming byl v této třídě, bez mého přičinění, nahrazen rozhovorem se sousedem. Ti, kterým se nechtělo dále přemýšlet nad možnostmi, využili nápad souseda, ale našlo se i dostatek těch, kteří při rozhovoru řekli: „Aha, já už vím, co budu dělat.“

Obr. 18

Obr.19

Obr.20

Po přečtení tématu, které žáci dostali, se ze třídy začínalo ozývat: „A jak to mám udělat? Co tam mám nakreslit? Ale já nevím. Není to špatně? On to má lehčí. Nemůžeme dělat oba to stejné? Můžu si to vyměnit za lepší? Jé, ty to máš super, ale já to mám strašné. A když bych to třeba udělala takhle, je to správně? ...“

Žáci byli zaskočeni, že nemohou tvořit na stejné téma, které měl jejich soused. A i když je pravda, že dva lidé vytvoří na jedno téma různé věci, jistota toho, že mohou nahlédnout k sousedovi a poupravit podle něj svůj obrázek, pro ně byla patrně něčím uklidňujícím. Tento postup se však nedá použít v situaci, kdy soused pracuje na něčem jiném. Po překonání

prvotního překvapení a vymyšlení toho, co budou kreslit, se v práci žáků nevyskytl žádný větší problém.

Tato malá práce měla žákům ukázat, že každý z nich dokáže vymyslet a vytvořit dílo samostatně, bez větší pomoci ostatních. Závěrečné představení kresby spolužákům je zase donutilo utříbit si myšlenky o tom, co kreslili a proč se rozhodli právě pro tuto variantu.

6.3 Jak by toto dílo vypadalo dnes, když jsem umělcem já?

Podobně jako v minulé hodině má každý žák za úkol pracovat s něčím jiným. V minulé hodině to byla slova, v této hodině to jsou obrazy. Na začátku hodiny dostane každý žák lísteček s názvem díla a jménem autora.

Prvním úkolem je toto dílo v poskytnutém obrazovém materiálu najít. Někteří umělci nemusí být pro žáky známí, vodítkem jim je pouze název a jejich vlastní dedukční schopnosti.

Po dokončení hledání byl úkol velmi jednoduchý. Žáci si měli dílo pozorně prohlédnout a začít přemýšlet nad tím, jak by scéna na obraze mohla vypadat dnes. Bude krajina, která je 150 let stará, vypadat stejně i v dnešní době? Nebude místo ní město? Skládka? Letiště? Pomocí brainstormingu mají žáci za úkol vymyslet aspoň 10 variant, jak by mohl obraz vypadat dnes.

Technikou pro tento úkol je malba vodovými nebo temperovými barvami, což je nejbližší, jak se můžeme ve škole přiblížit obrazům malovaným olejem.

Úkolem učitele je být opět rádcem a pomocí otázek rozprout myšlenky v hlavě. Pokud si žák neví rady, postrčit ho pomocí otázek správným směrem. „Podívej se, co má za oblečení. Měl by takové i dnes nebo by vypadalo jinak? Vídáš hodně lidí se slamákem? Co se dnes nosí na hlavě? ...“

Obr.21

Obr.22

Obr. 23

Tento úkol jsem bez brainstormingu provedla na pedagogické praxi s žáky 8. třídy. Narazila jsem na podobné problémy, jako u předchozího úkolu. Žáci se mohli spolehnout pouze sami na sebe a nikdo jim nemohl pomoci. Pro žáky, kteří měli v uměleckém díle líbivou postavu nebo portrét, bylo obtížné přestat práce srovnávat s originálem, i když byli pro ten den vyhlášeni umělci oni sami. Na určité úrovni pochopili, že nejde o to udělat

kopii, ale přetvořit dílo tak, jak jsou oni podle svých možností schopni. Ani toto pochopení však nezabránilo tomu, aby někteří ztratili chuť pracovat a pouze se zabývat tím, jak se jim to nepovedlo a nedaří. Překonat toto sebekritizování a srovnání a vrátit se do stejného naladění, které měli při vyhledávání díla na začátku hodiny, se jim nepodařilo.

6.4 Práce s vizuálním deníkem

Tato práce vyžaduje již samostatnou práci žáků doma, ve svém volném čase. Jak už název napovídá, jedná se o deník, ve kterém se však žáci nebudou vyjadřovat pouze slovy, ale i kresbou, malbou nebo jinou jimi zvolenou technikou. Je potřeba, aby tomuto deníku věnovali aspoň 15 minut denně po dobu dvou týdnů (prodloužení podle potřeby).

Potřebovat budou pouze nelinkovaný blok nebo skicák v pevných deskách a oblíbené výtvarné potřeby. Nejvhodnější by byly tužky, propisky, gelové propisky, fixy, pastelky, pastely nebo voskovky. Po dobu čtrnácti dnů nebudou tvořit na téma, které jim zadá učitel, ale na téma, které jim zadá sám život. Do tohoto deníku mohou zaznamenávat své starosti, radosti, strachy, zážitky nebo téma, které je zajímá. Jejich úkolem však není popis dne na jednu stranu a ilustrace na stranu druhou, ale zajímavým způsobem propojit slovo s obrazem a pokusit se tak vyjádřit myšlenku dne. Cílem tohoto úkolu je, aby si ve výtvarném vyjádření našli svou vlastní cestu a netvořili jen to, co je jim zadáno. Je vhodné jim v první hodině ukázat příklady vizuálních deníků, aby získali představu, jak mohou vypadat¹⁵⁰.

¹⁵⁰ Jako ukázkou je možno využít zahraniční články MCKAY, Jackie. Art Journals. *Arts and activities*. 2012, č. 152, s. 2., CUMMING, Karren L. Visual Journaling: Engaging Adolescents in Sketchbook Activities. *Arts and activities*. 2011, č. 149, s. 3. , internetových stránek např.: <http://visualjournaling.com/sketchbooks.html#>, <http://www.lookbetweenthelines.com/category/journals/> nebo deníky umělců jako Leonardo da Vinci.

Úvodní stranu s titulem „Můj vizuální deník“ si žáci přetvoří k obrazu svému ve škole, na jednotlivých deníkových záznamech budou pracovat doma samostatně. Je potřeba, aby k práci přistupovali svědomitě a dodržovali každodennost. Průběžná kontrola deníků by měla probíhat každý týden pouze učitelem. Protože některá témata v denících mohou být citlivá, neměl by se deník bez předchozí domluvy s žákem, sdílet ve třídě.

Po dvou týdnech práce vyberou žáci den, o který se v hodině podělí s ostatními spolužáky. Popíší, co zaznamenávali, co při tvorbě cítili (bavilo je to, nebavilo je to,...) a jakou techniku použili.

Před začátkem sdílení je nutné třídu upozornit na to, že se ničí záznam nekritizuje, nedělá se z něj sranda, nikoho neurážíme a že se sdílení druhých nevynáší ven ze třídy.

Vizuální deníky se dají využívat dlouhodobě pro potřeby výtvarné výchovy. Dá se tak sledovat vývoj žáka od nejistých počátků, poznat jeho přístup k práci anebo sledovat jeho změny nálad. Jako minimální počet kreseb za týden jsem zvolila pět. Práci s vizuálním deníkem jsem navrhla na období dvou týdnů, kvůli úkolu následujícímu, který se s filozofií vizuálního deníku úplně neslučuje. Je zde však možnost se k němu opět vrátit.

6.5 Kresba každý den

Všechny předchozí úkoly byly jakousi přípravou pro úkol poslední. Techniku brainstormingu si žáci vyzkoušeli a ví, jak ji používat. Každý z nich se musel naučit spoléhat na své schopnosti a „neopsat“ nápad od souseda. Naučili se na problém podívat z jiného úhlu pohledu a různě ho přetvářet. Zkusili si pravidelné zaznamenávání do deníku několik dnů po sobě. Závěrem tohoto souboru je každodenní zaznamenávání po dobu dvou týdnů na zadané téma. Jedná se o to samé, co jsem zpracovávala ve své diplomové práci, pouze ve zkrácené podobě.

Pomůcky zůstávají stejné, jako u minulého úkolu. Díla mohou být zaznamenávána do stejného sešitu, který sloužil jako vizuální deník. Žák dostane samostatné téma a s pomocí brainstormingu začne rozvíjet možnosti, jak toto téma pojmout. Může do něj zapojit i svou rodinu nebo kamarády a tím získat větší škálu nápadů, ze kterých může vybírat.

Úkolem žáků tedy bude tvořit jednu kresbu nebo malbu denně po stanovený čas na zadané téma a to takovým způsobem, aby byly nápady za kresbami a malbami co nejvíce různorodé. Po týdnu by měla proběhnout kontrola kvality práce a zda žáci dodržují stanovená pravidla. Po dvou týdnech si své denní kresby žáci ve třídě navzájem ukážou.

Některým žákům bude téma vyhovovat více a práce jim půjde lehčeji, jiní na tom budou opačně. To, co se však na závěr hodnotí je, že se výzvě postavili a celou práci dokončili.

7 ZÁVĚR

V teoretické části jsem velmi krátce představila kreativní osobnost, kreativní proces a kreativní myšlení. Jejich propojenost s naším každodenním životem, jak je jako lidé ovlivňujeme a v mnoha případech zamezujeme jejich rozvoji. K tomu aby se změnil náš přístup ke kreativitě, se musíme změnit my sami. Do budoucna je však potřeba, aby se změnil i přístup naší společnost a v tomto duchu byly vychovávány i další generace.

Snažila jsem se i částečně poukázat na tuto lidskou neochotu ke změnám a jinému pohledu na problém. Přehled důvodů, proč tomu tak je, však v mé práci není vyčerpávající, ale může sloužit jako inspirace pro zamyšlení nad naším vlastním životem. Zda ze strachu nad novým, nevolíme staré a známé.

Cílem praktické práce bylo zjistit, zda budu schopna každodenní kresby po dobu šesti měsíců a zda se její náměty po určité době nestanou monotónními. Zda si nevyberu cestu menšího odporu a nebudu své nápady opakovat. Výsledky, ke kterým jsem se dopracovala, jsou smíšené a liší se den ode dne. Z velké části byly ovlivněny mým přístupem k tématu a aktuální náladou. K mému překvapení nebyla největším problémem tvorba jedné kresby denně, ale to, přijít každý den s novým nápadem. Dostávala jsem se do situací, kdy žádné nepřicházely a já jednu myšlenku využila pro více dnů. Některá témata evokovala větší množství nápadů než jiná a proto je tvorba v průběhu měsíců nevyrovnaná. Tím, že jsem vždy mohla pracovat pouze s jedním tématem, jsem si celý proces ztížila, a proto se domnívám, že kresby nejsou tak různorodé, jak by mohly být, kdybych měla absolutní volnost ve volbě tématu. Uvědomuji si, že všechny nápady za mými kresbami nemohou být považovány za opravdu kreativní a originální. Originalita často ustupovala různorodosti, které jsem chtěla dosáhnout.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ

Literatura:

- BALEKA, Jan. *Miloslav Holý*. 1. vyd. Brno: Odeon, 1979, 191 s.
- BYDŽOVSKÁ, Lenka. *Jan Smejkal: [Kat. výstavy], Karlovy Vary listopad - prosinec 1993*. Karlovy Vary: Galerie umění, 1993, [20] s. Česká malba 80. a 90. let. ISBN 80-850-1418-1.
- CLEGG, Brian a Paul BIRCH. *Kreativita: změňte způsob své práce - výběr osvědčených technik a postupů - 70 cvičení*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005, iv, 110 s. ISBN 80-251-0549-0.
- CAMERON, Julia. *Umělcova cesta: duchovní cesta k vyšší kreativitě*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2000, 233 s. ISBN 80-725-4141-2.
- DACEY, John S a Kathleen H. LENNON. *Kreativita*. Vyd. 1. české. Praha: Grada, 2000, 250 s. ISBN 80-716-9903-9.
- HAVLÍČEK, Karel. *Karel Havlíček: gigantomachie*. Editor Petr Hlaváček, Terezie Zemánková. Praha: Muzeum Montanelli, 2012, 85 s. ISBN 978-80-905168-9-2.
- HOLÝ, Miloslav a Jan BALEKA. *Můj barevný deník: výstava 90 akvarelů a akvarelových pastelů. 1963*.
- *Karel Havlíček. Kresby : [Katalog výstavy]*. Karlovy Vary, 1970.
- KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost = kreativita*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1999, 197 s. ISBN 80-858-9971-X.
- KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost: techniky a cvičení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 188 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-802-4716-527.
- KÖNIGOVÁ, Marie. *Výchova k tvořivosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2004, 111 s. ISBN 80-730-8077-X.
- MACHKOVÁ, Marie. *Psychografie: (automatická kresba) : poznatky a výuka*. Vyd. 1. České Budějovice: Jih, 2006, 314 s. ISBN 80-862-6608-7.
- MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění. Sv. 1*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993, 251 s. ISBN 80-901305-9-3.

- MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*. Sv. 2. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993, 357 s. ISBN 80-85834-00-6.
- MALINA, Jaroslav. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1993, 296 s. ISBN 80-85834-01-4
- MAZANCOVÁ, Dagmar a Alena BERGEROVÁ. *Miloslav Holý: (1897-1974)*. Vyd. 1. [Praha: Anna Bergerová, 2010], 343 s. ISBN 978-802-5484-890.
- MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění: pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister, 2008, 359 s. ISBN 978-80-7364-045-3.
- NÁDVORNÍKOVÁ, Alena. *Art brut v českých zemích: mediumici, solitéři, psychotici*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, c2008, 206 s. ISBN 978-808-7149-034.
- NĚMEC, Jiří. *S hrou na cestě za tvořivostí: poznámky k rozvoji tvořivosti žáků*. Brno: Paido, 2004, 135 s. ISBN 80-731-5014-X.
- POKORNÝ, Jiří. *Psychologie tvořivého myšlení: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Brno: Zdeněk Novotný, 2006, 60 s. ISBN 80-735-5055-5.
- ŠIMKOVÁ, Anežka a Pavel KONEČNÝ. *Umělci čistého srdce: naivní a lidové umění, art brut : sbírka Pavla Konečného : Muzeum umění Olomouc 2001 = Artists of pure heart : naivist and folk art, art brut : Pavel Konečný Collection : Olomouc Museum of Art 2001*. Vyd. 1. Olomouc: Ottobre 12, 2001, 111 p. ISBN 80-865-2806-5.
- TETIVA, Vlastimil. *Miloslav Holý, zasloužilý umělec: kresby : 85. výročí umělcova narození*. V Hluboké nad Vltavou: Alšova jihočeská galerie, 1982, [36] s.
- URBAN, Miroslav. *Voyeur před branou věčnosti: Miroslav Urban : práce z let 1973-2008 : [Muzeum umění Olomouc, Muzeum moderního umění - Kabinet, Salon 10.7.-21.9.2008]*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008, 112 s. ISBN 978-80-87149-08-9.
- ŽÁK, Petr. *Kreativita a její rozvoj*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004, 315 s. ISBN 80-251-0457-5.
- .

Internetové zdroje:

- BOULE, Margie. Making art -- every day for a year. In: *Oregonlive* [online]. 2009, 21.10. 2009 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.oregonlive.com/news/oregonian/margie_boule/index.ssf/2009/09/making_art_every_day_for_a_yea.html
- BUNKIN, Leigh. *Finding My Wings: A Drawing A Day* [online]. Oregon, 2009 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://findingmywings-leighbunkin.blogspot.cz/2009_07_01_archive.html
- CUMMINGS, Karen L. Visual Journaling: Engaging Adolescents in Sketchbook Activities. *Arts and activities*. 2011, č. 149, s. 28-38. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vkol.cz/ehost/detail/detail?vid=4&sid=8c808563-e2fe-46ab-9601-94b94f81835e%40sessionmgr4004&hid=4207&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT11aG9zdC1saXZl#db=a9h&AN=61989029>
- DE DREU, Carsten K. W. Human Creativity: Reflections on the Role of Culture. *Management and Organization Review*. 2010, vol. 6, issue 3, s. 437-446. DOI:10.1111/j.1740-8784.2010.00195.x. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vkol.cz/ehost/detail/detail?vid=36&sid=be55305d-0e7a-4aba-bcef-181539e19c85%40sessionmgr4005&hid=4207&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT11aG9zdC1saXZl#db=bth&AN=54860691>
- Dia Art Foundation. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.diaart.org/exhibitions/introduction/86>
- DRYJE, František. Přemysl Martinec - Alaid. In: *Galerie Emila Juliše* [online]. Černice, 2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://gej.vejrcz.cz/?page_id=3146
- KOHOUTEK, Rudolf. Psychologie v teorii a praxi: Tvořivost a její poznání. *Rudolfkohoutek.blog.cz* [online]. 2009 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/tvorivost-z-hlediska-pedagogicke-psychologie>
- KRESLÍME. Září kresbami září. *Fler* [online]. 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.fler.cz/blog/zari-kresbami-zari-25223>

- LHO. Konceptuální tvůrce Jan Smejkal představí své dílo v českobudějovickém Domě umění. In: *České Budějovice: Zpravodajství* [online]. 27.8.2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Jan-Smejkal-v-Dome-umeni-predstavi-pohlednice-prostorove-krychle-nebo-zdanlive-prazdna-platna-1099>
- LOOTS, Lorraine. 365: Postcards for ants. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://lorraineloots.com/about>
- MCKAY, Jackie. Art Journals. *Arts and activities*. 2012, č. 152, s. 32-33. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vkol.cz/ehost/detail/detail?vid=26&sid=be55305d-0e7a-4aba-bcef-181539e19c85%40sessionmgr4005&hid=4207&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc210ZT11aG9zdC1saXZl#db=a9h&AN=79266822>
- MCLAREN, Duncan. *ON KAWARA: CONSCIOUSNESS. MEDITATION. WATCHER ON THE HILLS*. *Art Review* . 2003, s. 1
- On Kawara. *Armuseum cz: Martiny Glennové* [online]. 31. 10. 2008 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=511
- On Kawara 29,771 days: Biography. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.davidzwirner.com/artists/on-kawara/biography/>
- The Daily Painters Gallery Press Room: MICAH CONDON. *Daily painters* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.dailypainters.com/about/micah_condon_bio.php
- TODAY series. *Walker Art Center* [online]. Minneapolis, 2002 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.walkerart.org/collections/artworks/today-series>
- WANG, Sy-Chyi a Jin-Yuan CHERN. The 'Night Owl' Learning Style of Art Students: Creativity and Daily Rhythm. *International Journal of Art*. 2008, vol. 27, issue 2, s. 202-209. DOI: 10.1111/j.1476-8070.2008.00575.x. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vkol.cz/ehost/detail/detail?vid=38&sid=be55305d-0e7a-4aba-bcef-181539e19c85%40sessionmgr4005&hid=4207&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc210ZT11aG9zdC1saXZl#db=a9h&AN=32642934>

Články:

- RIEGEL, David. Miroslav Urban představuje veřejnosti část rozsáhlého souboru menších kreseb. *Hanácký a středomoravský den: noviny pro okresy Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk a Jeseník*. 1998, roč. 9, č. 288, s. 1.

Seznam videí:

- CMERCII13. Brainstorming Ideas. In: *You Tube* [video online]. 13. 11. 2007 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=puR33K6fj-E>
- GuruTubeVideos. Acquiring a Creative Mind. In: *Youtube* [video online]. Zveřejněno 15. 12. 2009 [vid. 2015-3-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KpEBWU3Z9H0>
- GuruTubeVideos. Honoring the Creative Process. In: *Youtube* [video online]. Zveřejněno 15. 12. 2009 [vid. 2015-3-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6ShSVdCI7pY>
- GuruTubeVideos. Honoring the Creative Process. In: *Youtube* [video online]. Zveřejněno 15. 12. 2009 [vid. 2015-3-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6ShSVdCI7pY>
- IDEAPAIN. Brainstorming with IdeaPaint. In: *You Tube* [video online]. 15. 2. 2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rDcqeI54v1U>
- PON, Gareth. 365 Paintings for Ants with Lorraine Loots. In: *365: Postcards for ants* [video online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://lorraine Loots.com/about> PON, Gareth. 365 Paintings for Ants with Lorraine Loots. In: *365: Postcards for ants* [video online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://lorraine Loots.com/about>

9 SEZNAM ZDROJŮ OBRAZOVÝCH REPRODUKČÍ

Obr. 1: <http://hadanky.atropin.cz/hadanky-a-hlavalamy--obrazove-hadanky--9-tecek-jednim-tahem>

Obr. 2: <http://paintingsforants.tumblr.com/archive/2013/12>

Obr. 3: <http://paintingsforants.tumblr.com/archive/2013/12>

Obr. 4: <http://www.outsiderartcz.eu/images/dila/kudelova/01.jpg>

Obr. 5: <http://www.outsiderartcz.eu/images/dila/kudelova/03.jpg>

Obr. 6: <http://www.premyslmartinec.cz/galerie/z-mych-kreslenych-deniku/>

Obr. 7: <http://www.premyslmartinec.cz/galerie/z-mych-kreslenych-deniku/>

Obr. 8: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/recenze/193224-karel-havlicek-gigantomachie/>

Obr. 9: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/recenze/193224-karel-havlicek-gigantomachie/>

Obr. 10: Miloslav Holý, Jan Baleka, Můj barevný deník: výstava 90 akvarelů a akvarelových pastelů, 1963- Žamberecké skleníky 1962

Obr. 11: Miloslav Holý, Jan Baleka, Můj barevný deník: výstava 90 akvarelů a akvarelových pastelů, 1963 Bílý dům v Nesebru 1961

Obr. 12: Miroslav Urban, Voyeur před branou věčnosti (s. 95), 2008,

Obr. 13: Miroslav Urban, Voyeur před branou věčnosti (s. 94), 2008,

Obr. 14: <http://www.jovo.eu/jan-smejkal-splice-of-life>

Obr. 15: <http://ceske-budejovice.nejlepsi-adresa.cz/zpravy/clanky/Jan-Smejkal-v-Dome-umeni-predstavi-pohlednice-prostorove-krychle-nebo-zdanlive-prazdna-platna-1099>

Obr. 16: <http://www.davidzwirner.com/artists/on-kawara/survey/>

Obr. 17: <http://www.davidzwirner.com/artists/on-kawara/survey/>

Obr. 18: Archiv autorky

Obr. 19: Archiv autorky

Obr. 20: Archiv autorky

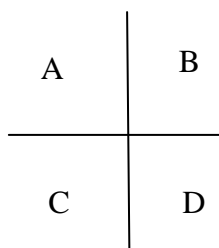
Obr. 21: Archiv autorky

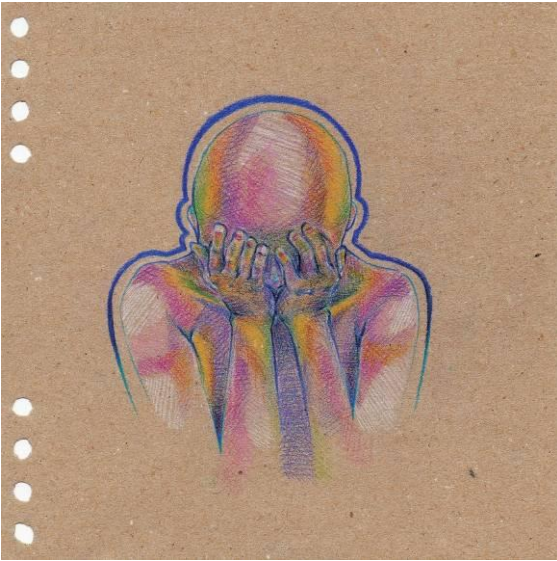
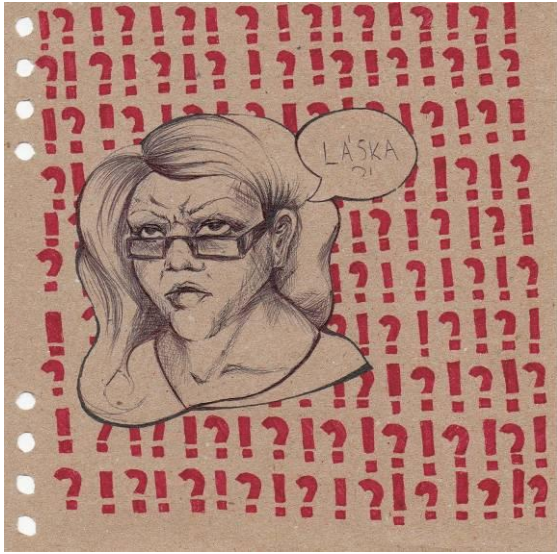
Obr. 22: Archiv autorky

Obr. 23: Archiv autorky

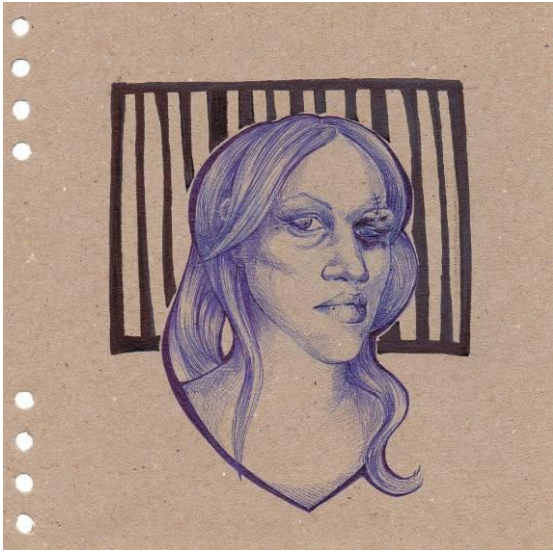
10 PŘÍLOHY

Z důvodu velkého množství kreseb, jsem se rozhodla umístit čtyři stránky společně. Toto uspořádání zároveň pomáhá k lepšímu nalezení návaznosti mezi jednotlivými dny a umožňuje lepší srovnání.

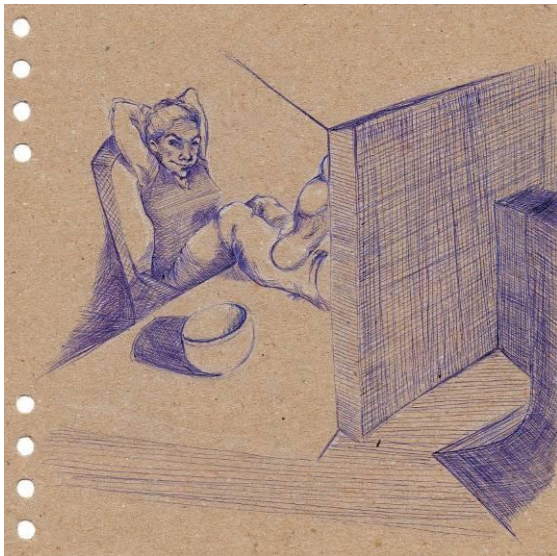

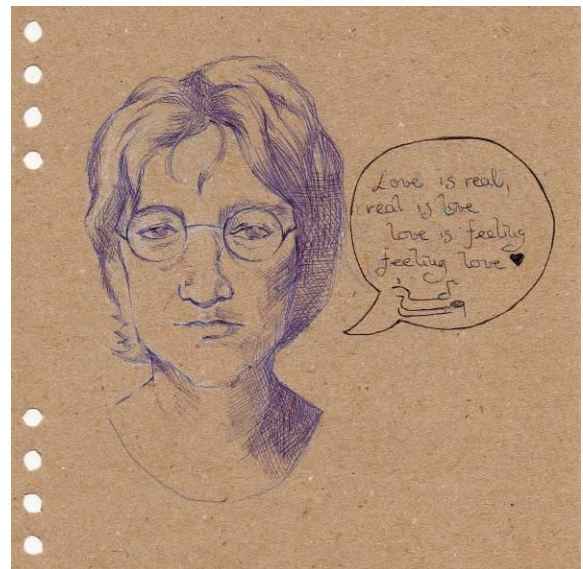
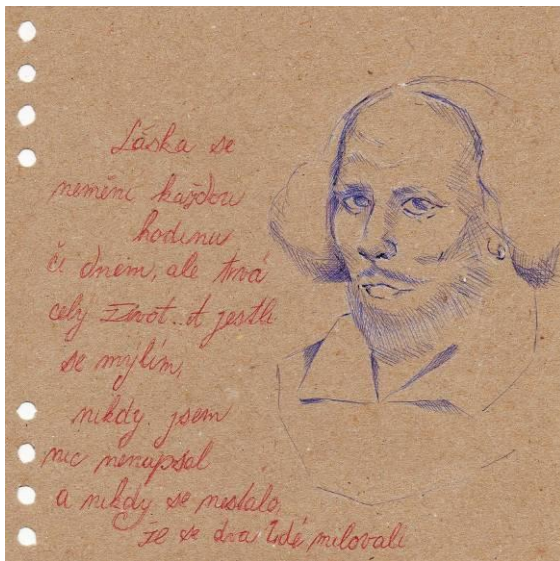
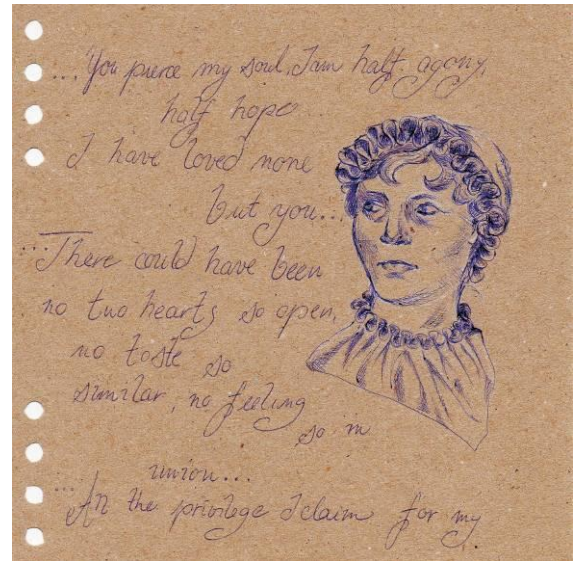
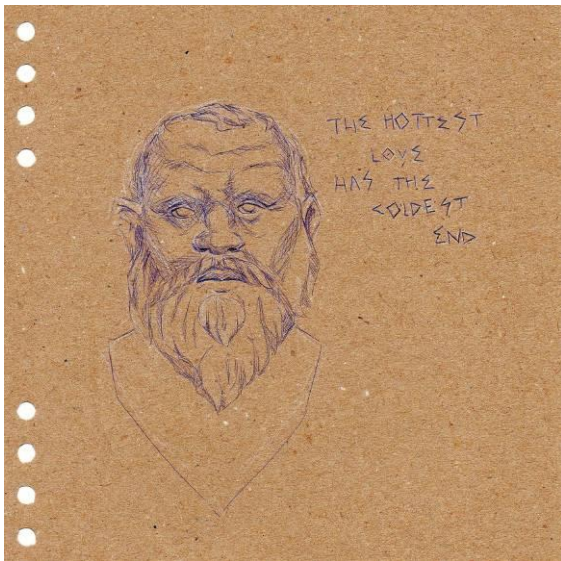
Den 1. - 4.

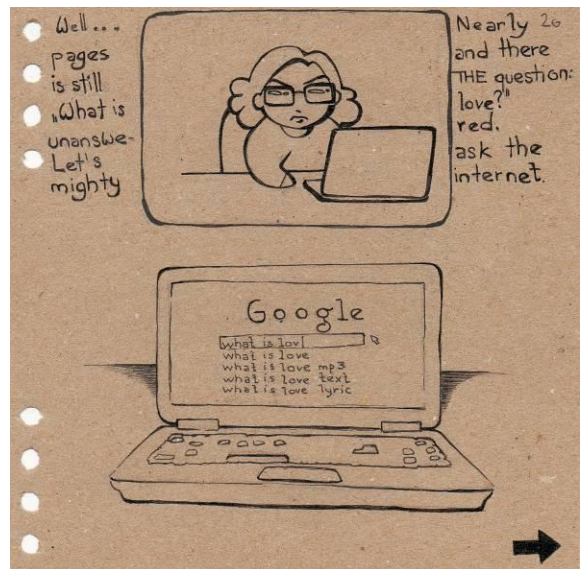
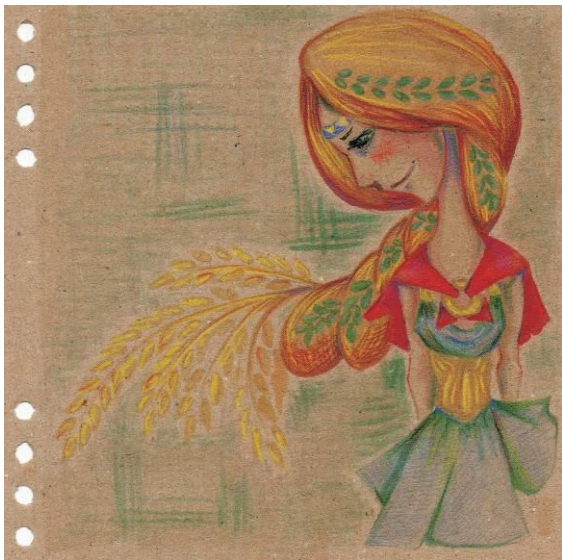

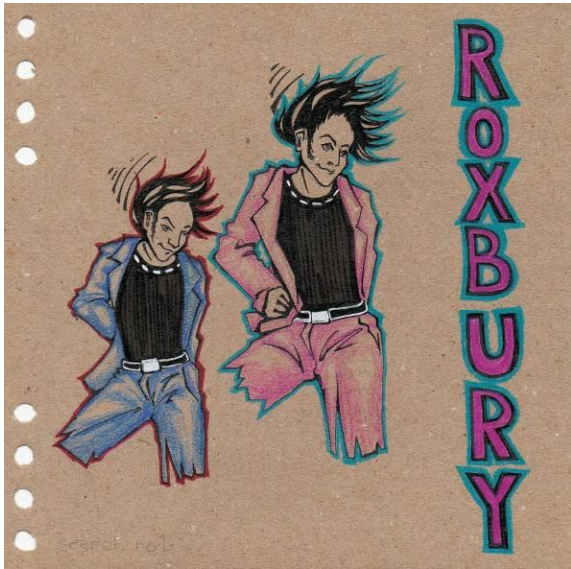
Den 5. - 8.

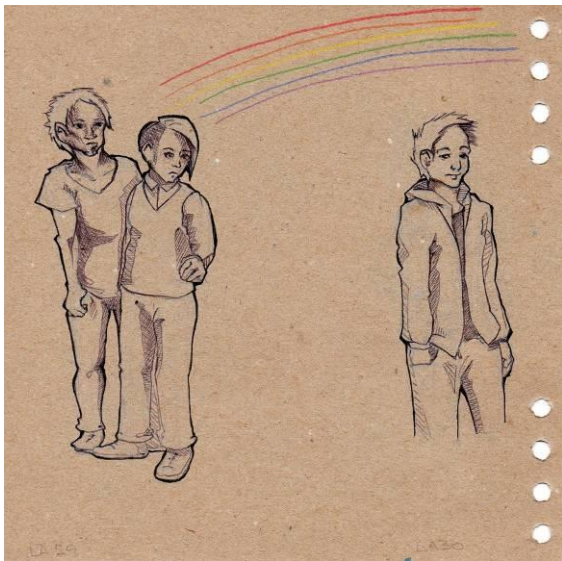
Den 9. - 12.

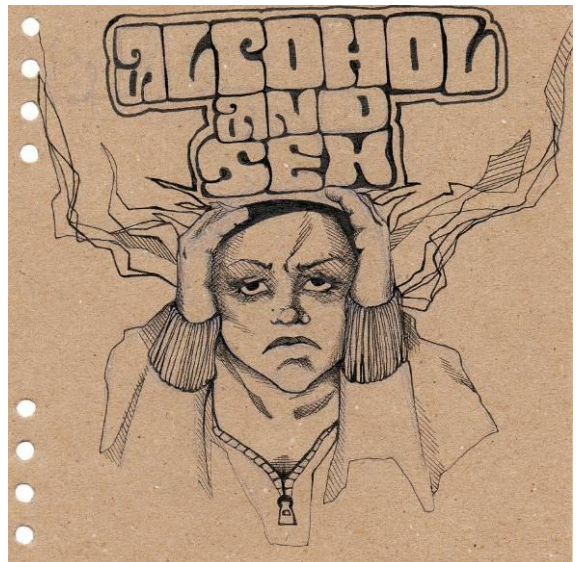

Den 21. - 26.

Den 27. - 31.

Den 36. - 39.

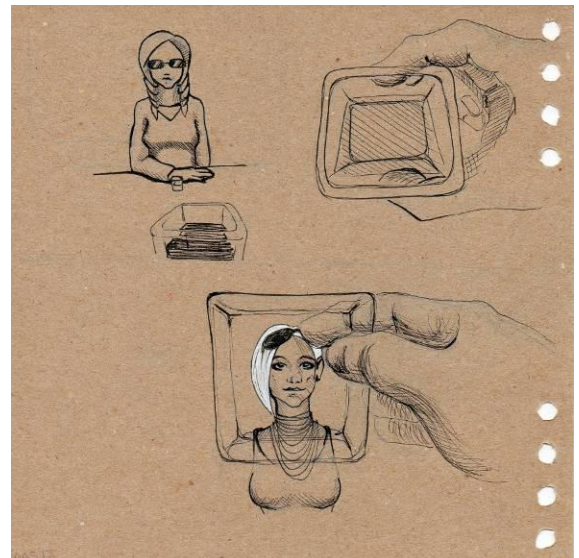
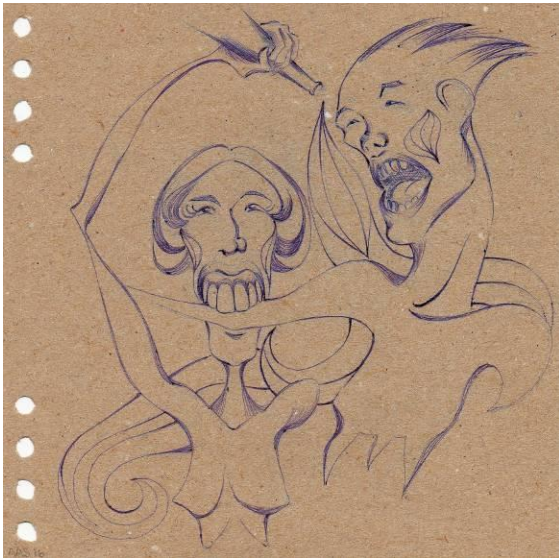
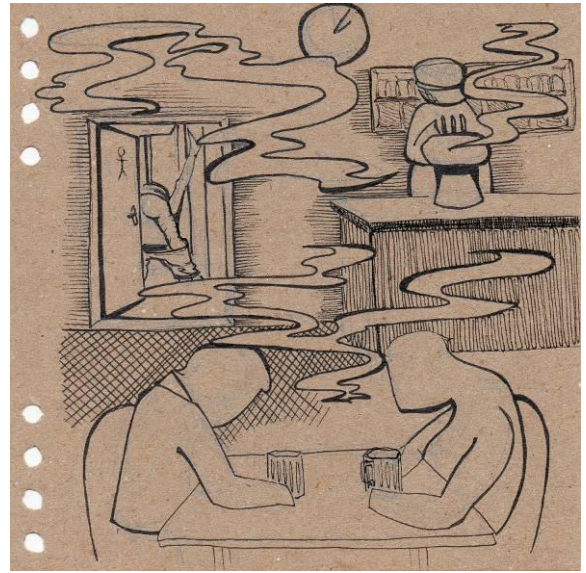
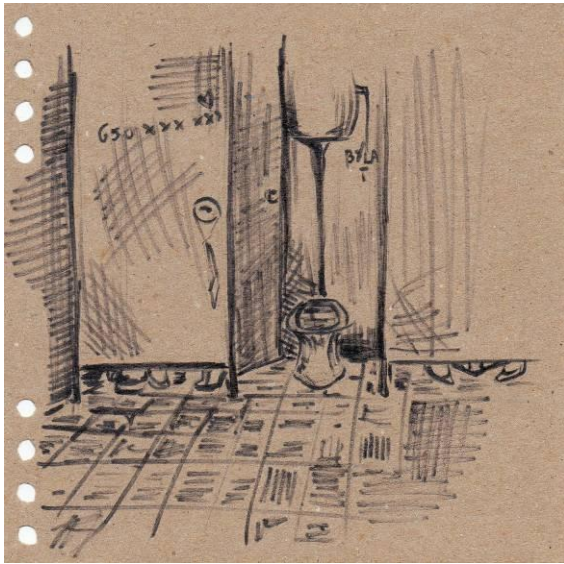
Den 40. - 43.

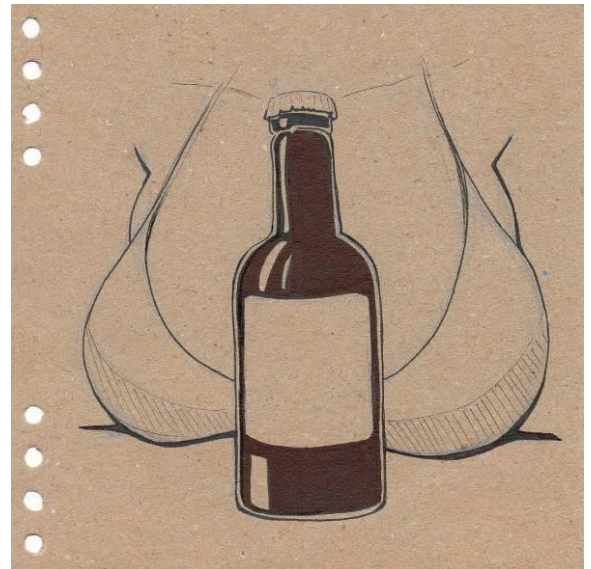
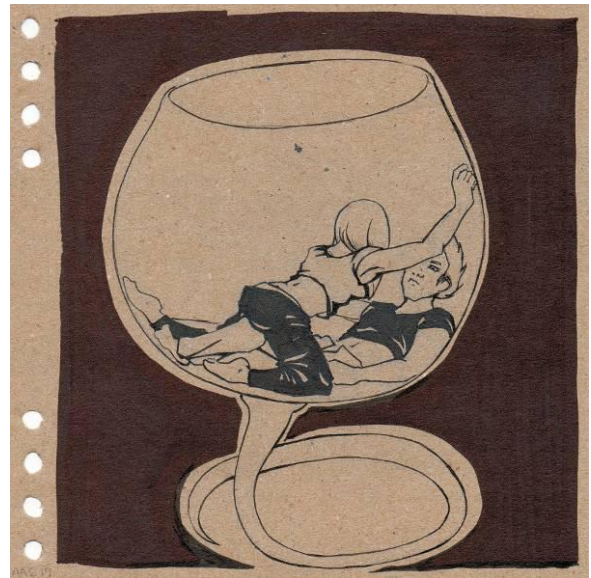
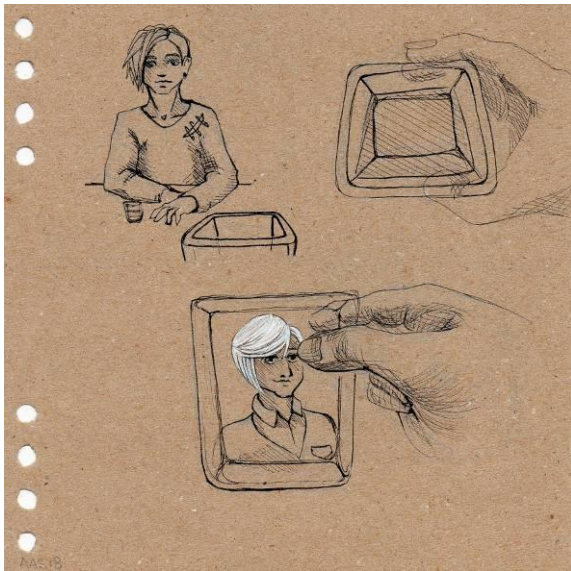
Den 44. - 47.

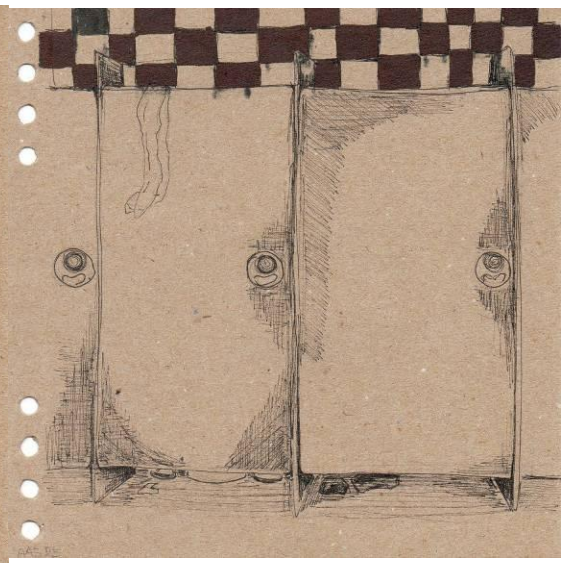
Den 48. - 51.

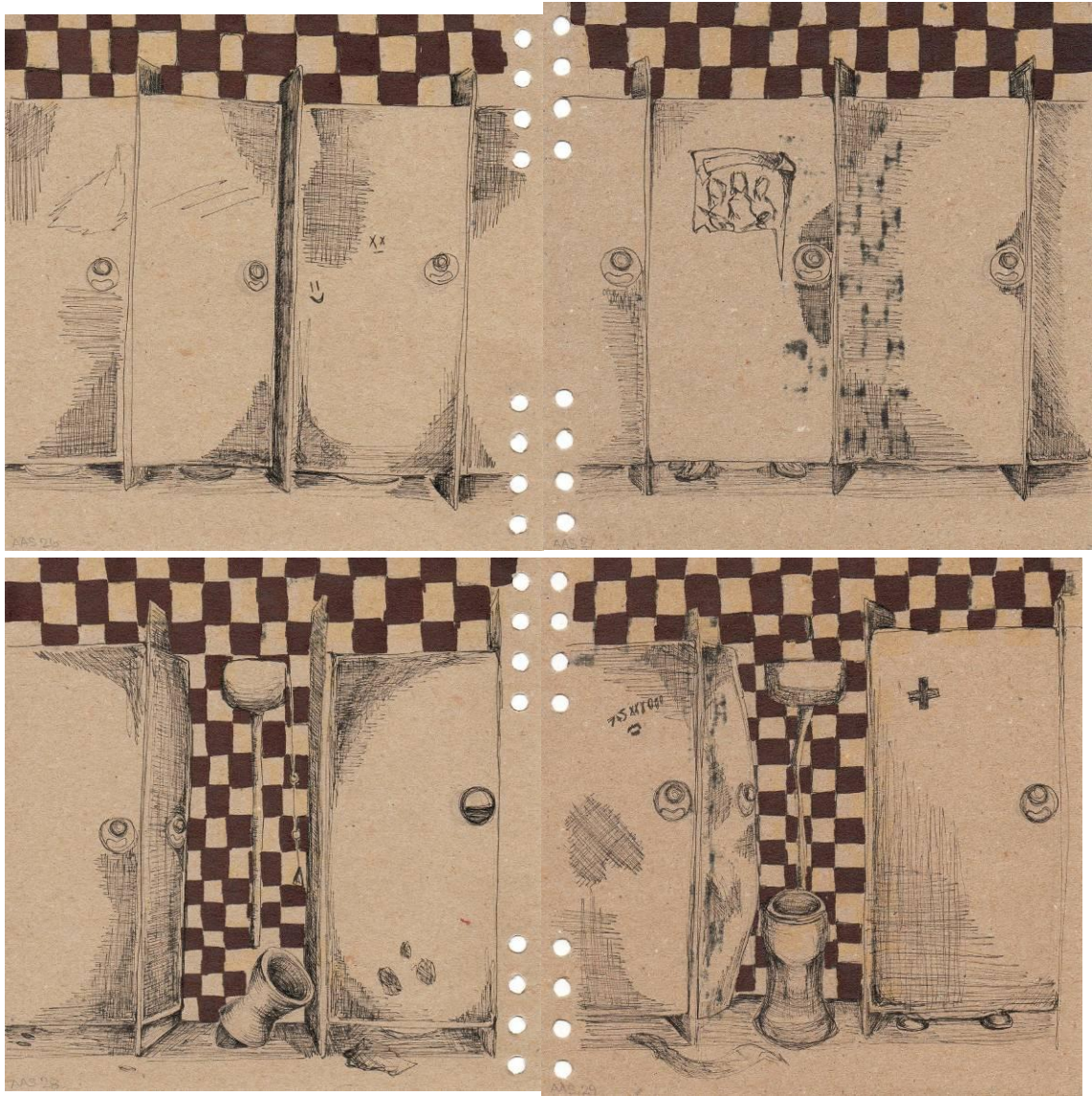
Den 52. - 55.

Den 56. - 59.

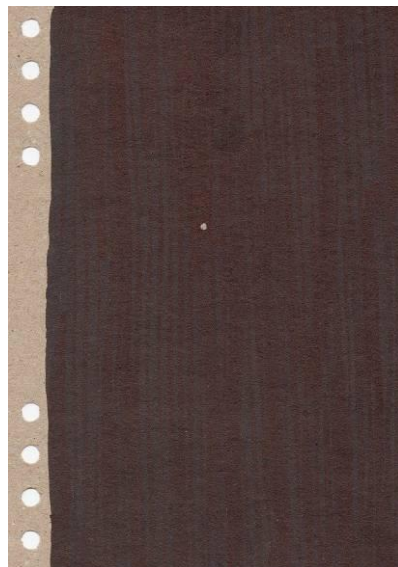
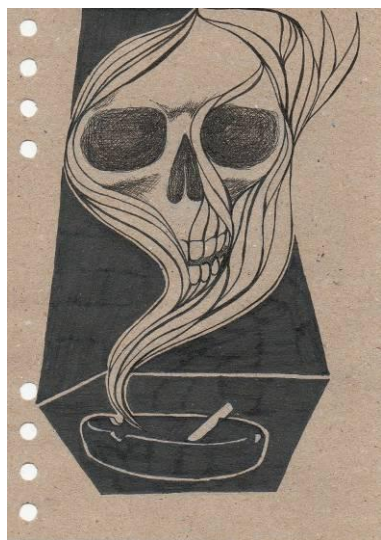
Den 60.- 63.

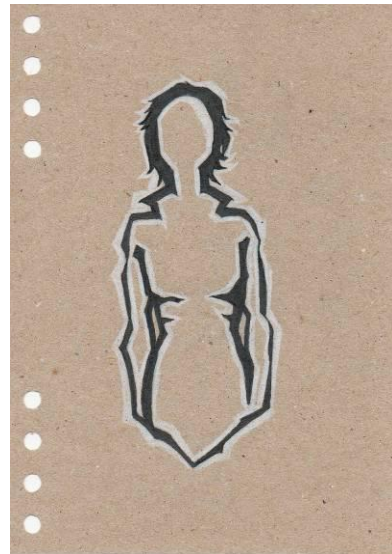
Den 64. - 67.

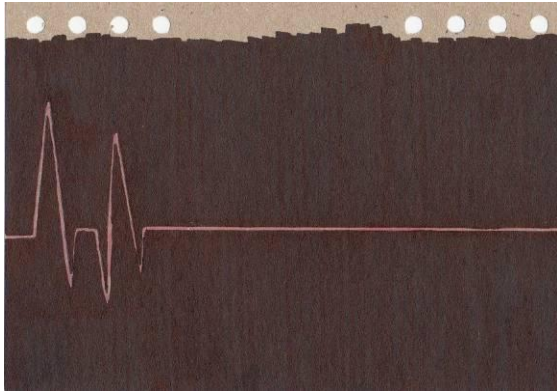
Den 68. – 71.

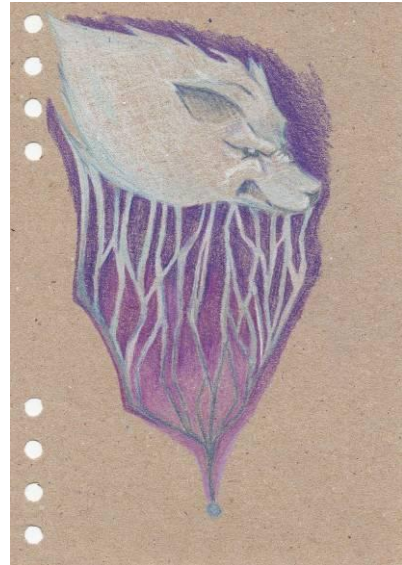
Den 72. - 75.

Den 76. - 79.

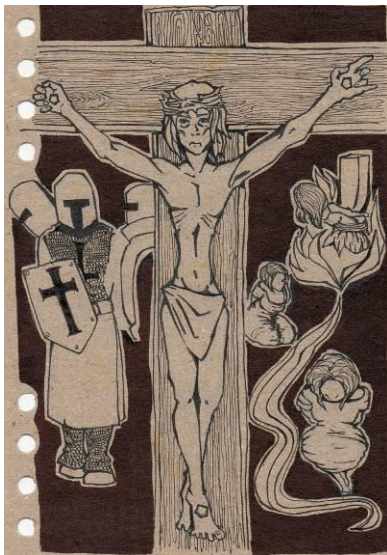
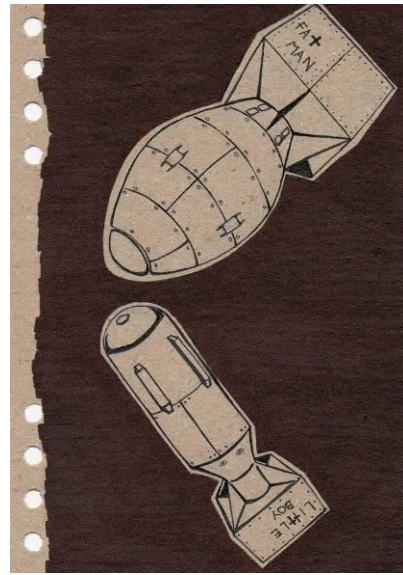
Den 80. - 83.

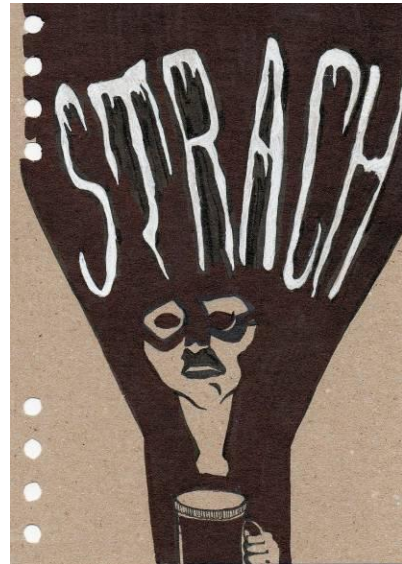
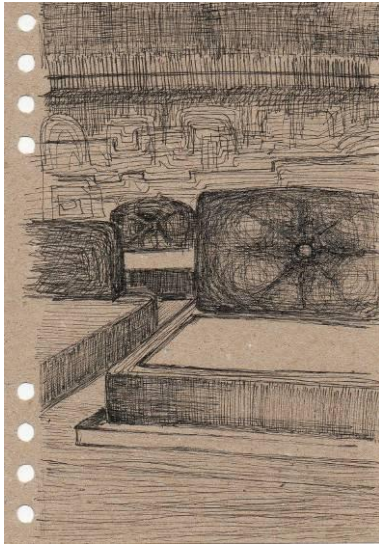
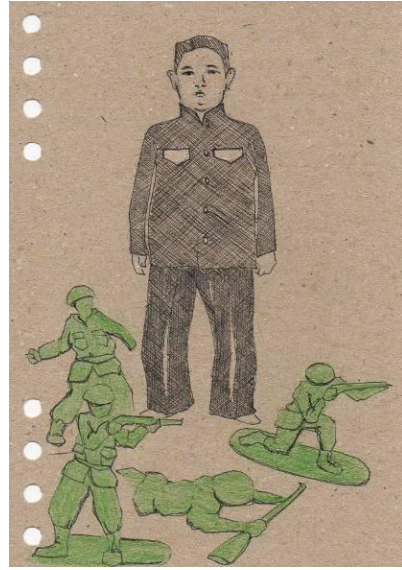
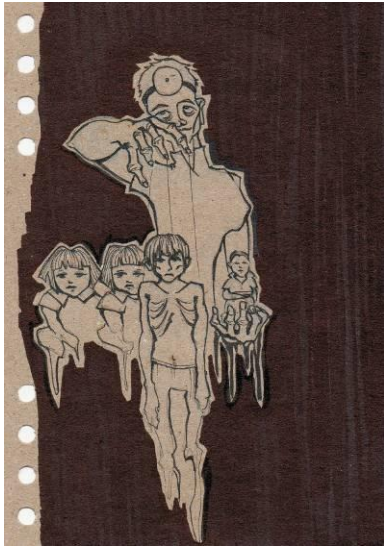
Den 84. - 87.

Den 88. - 91.

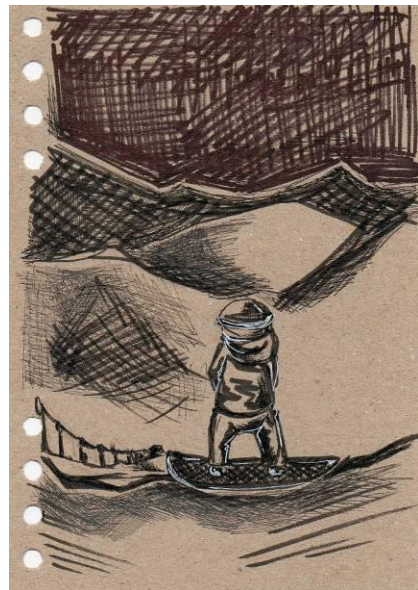
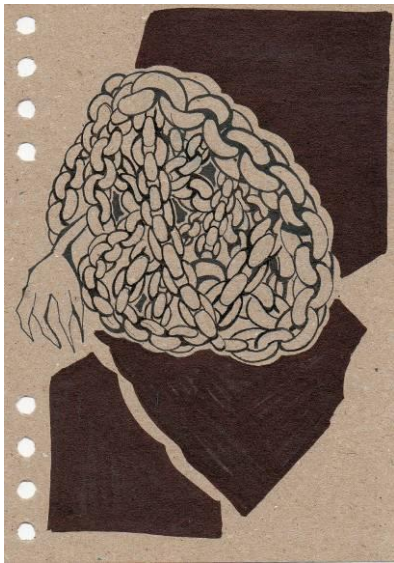
Den 92. - 95.

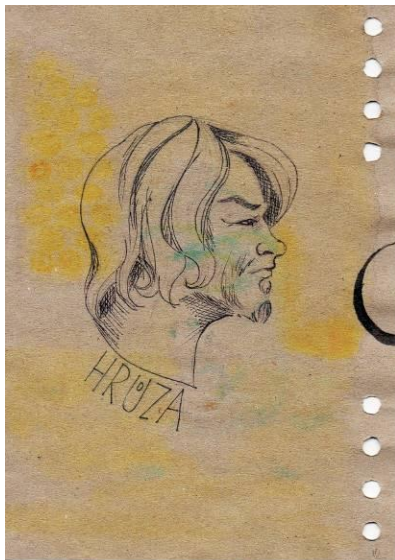
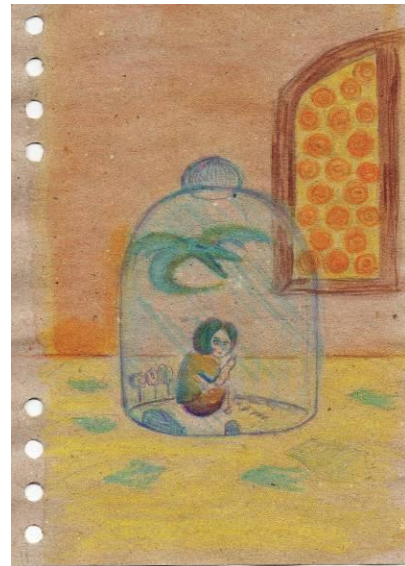
Den 100. - 103.

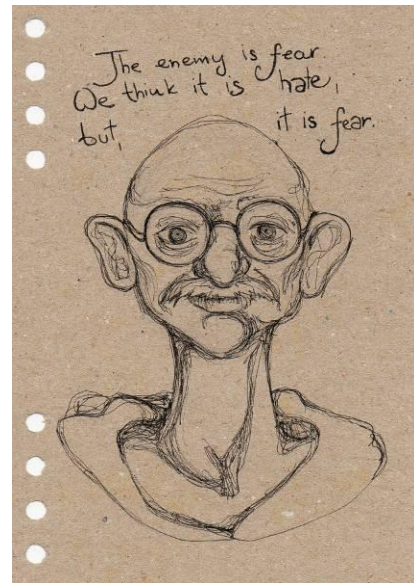
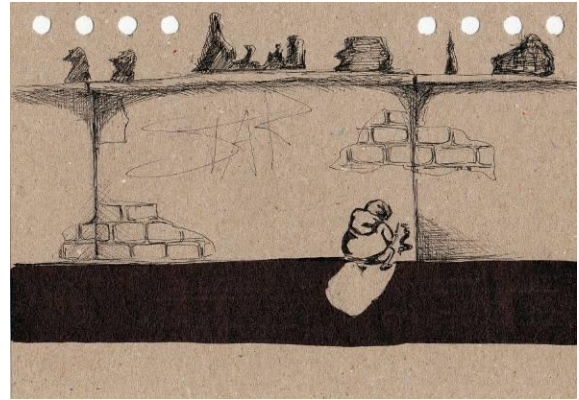
Den 100. - 103.

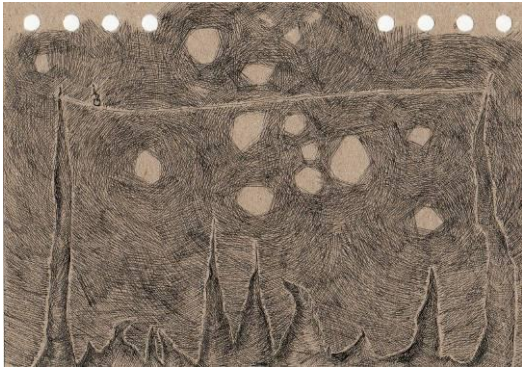
Den 104. - 107.

Den 108. - 111.

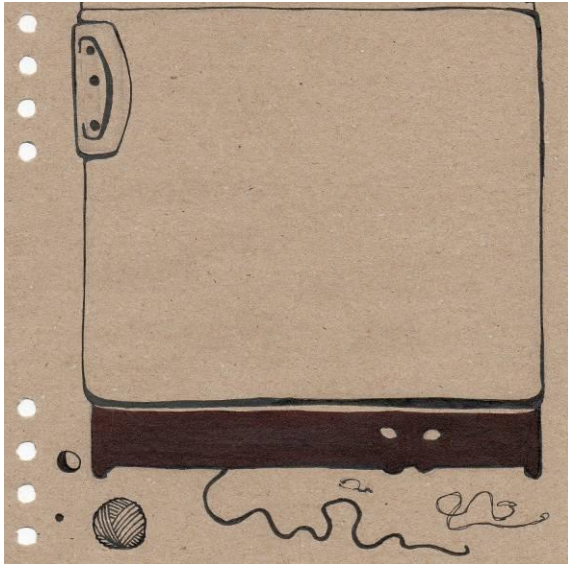
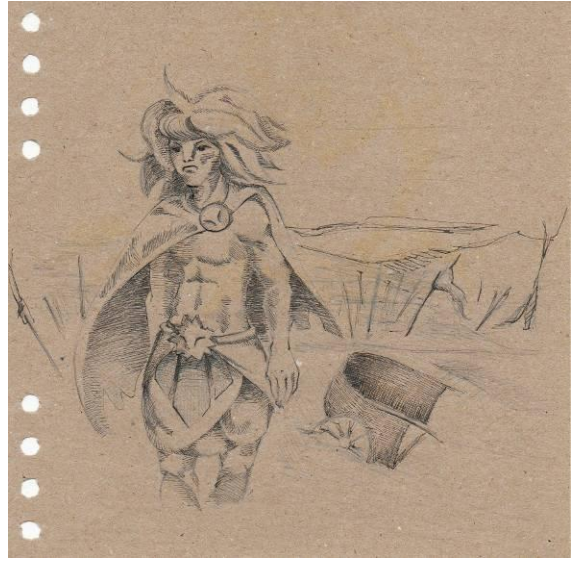
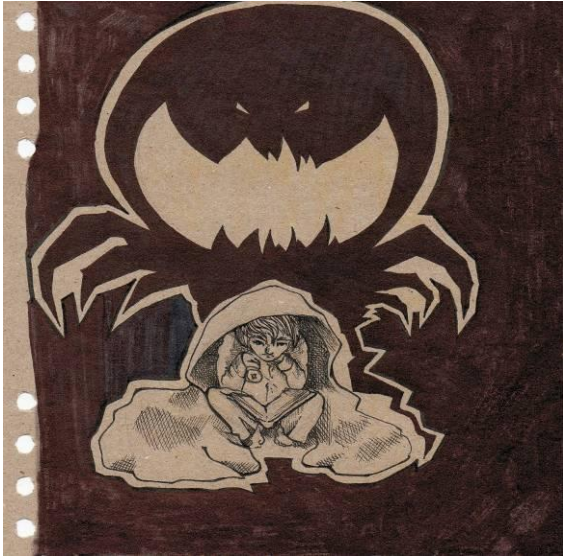
Den 112. - 115.

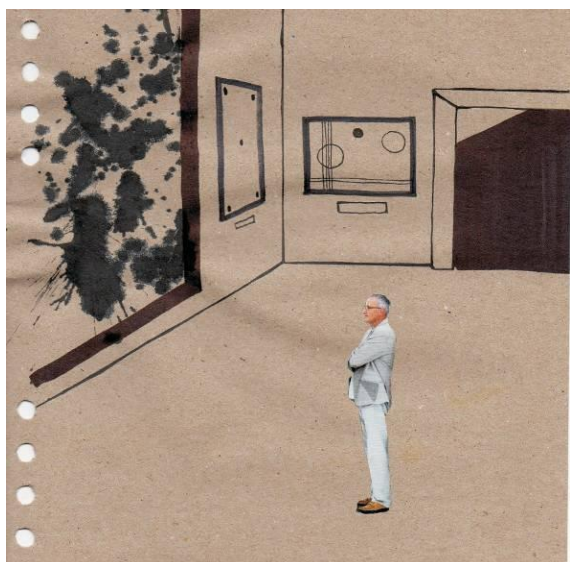
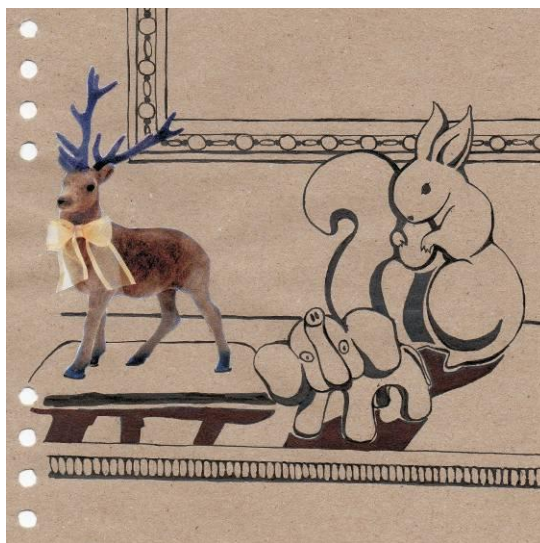
Den 116. - 119.

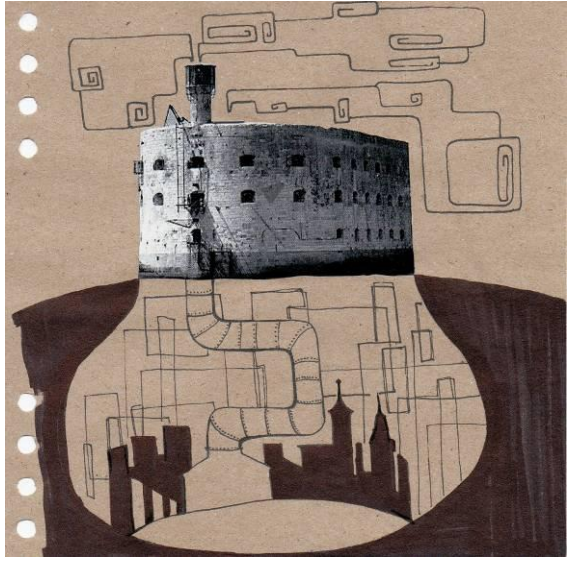
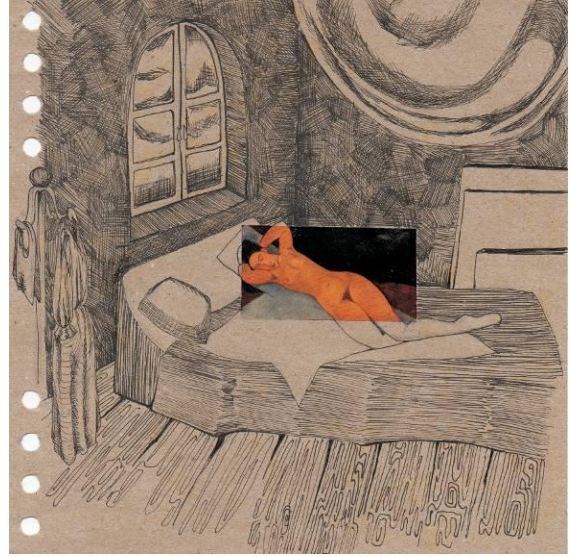
Den 120. - 123.

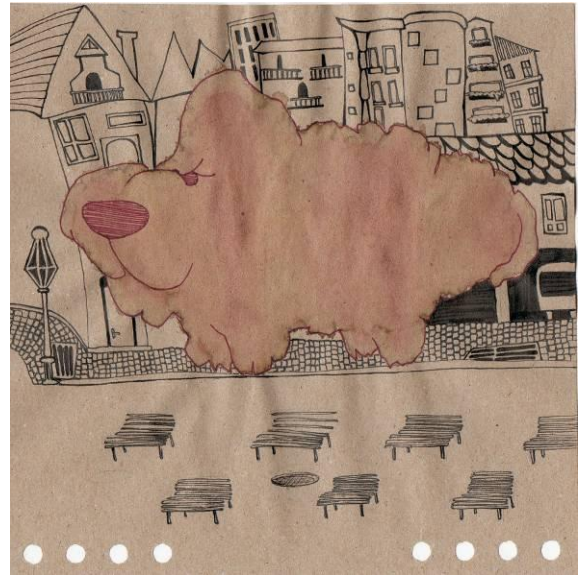
Den 124. - 127.

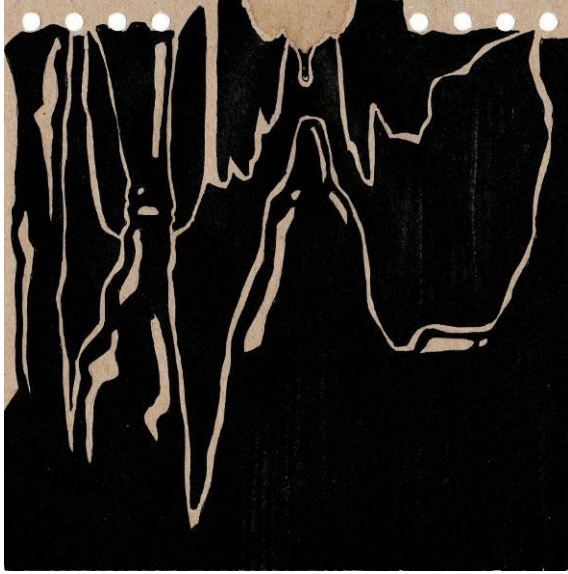
Den 132. - 135.

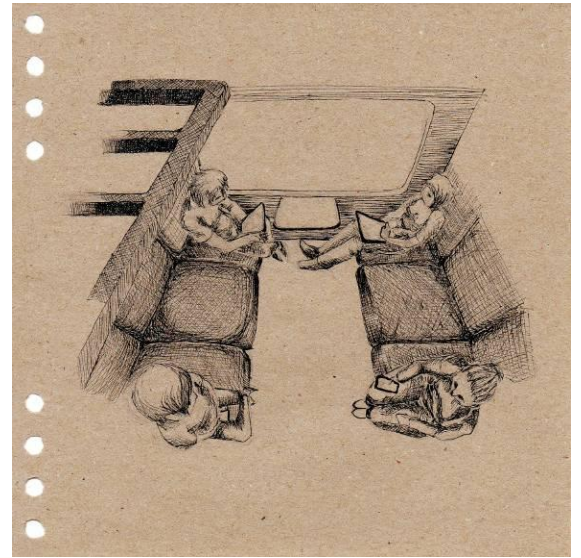
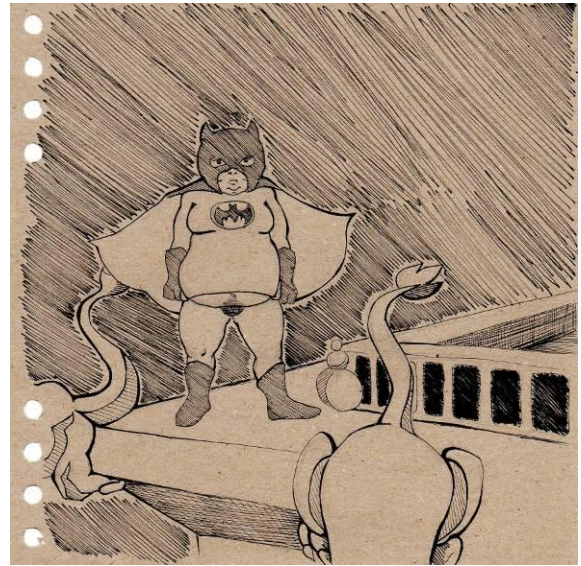
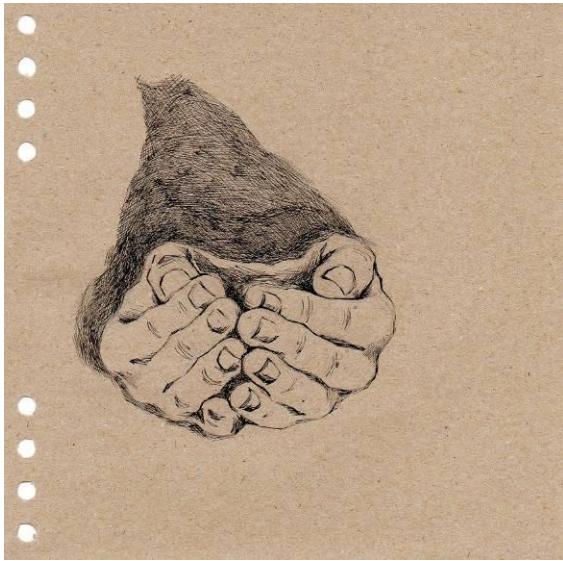
Den 132. - 135.

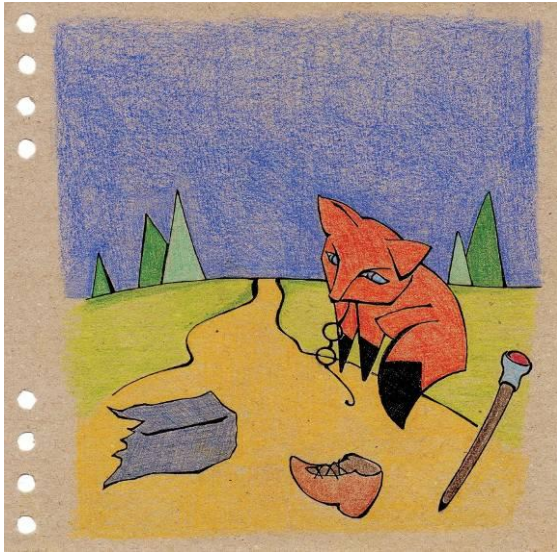
Den 136. - 139.

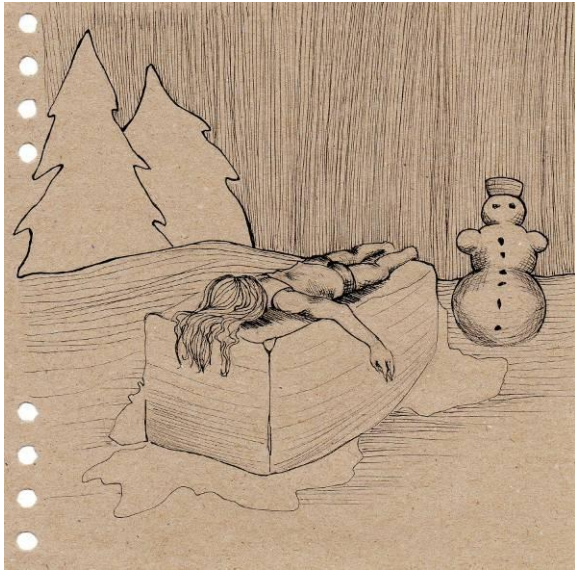
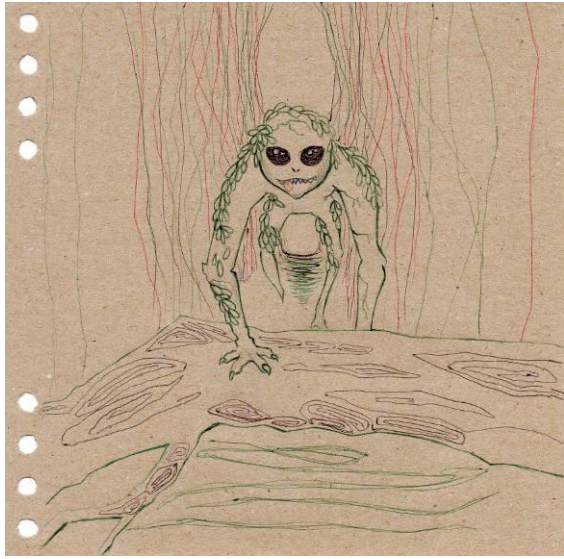
Den 140. - 143.

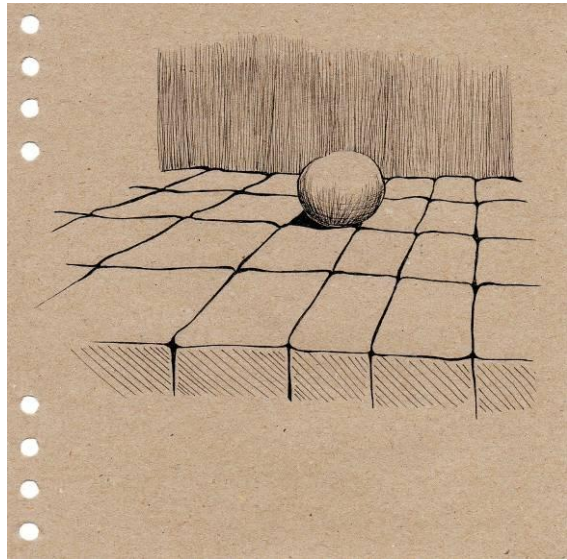
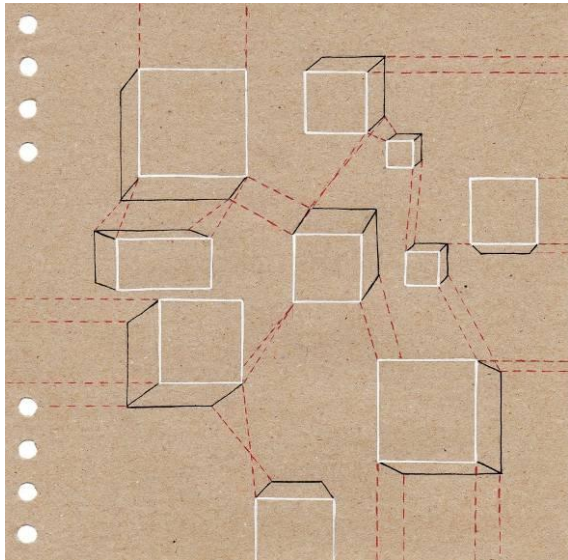

Den 144. - 147.

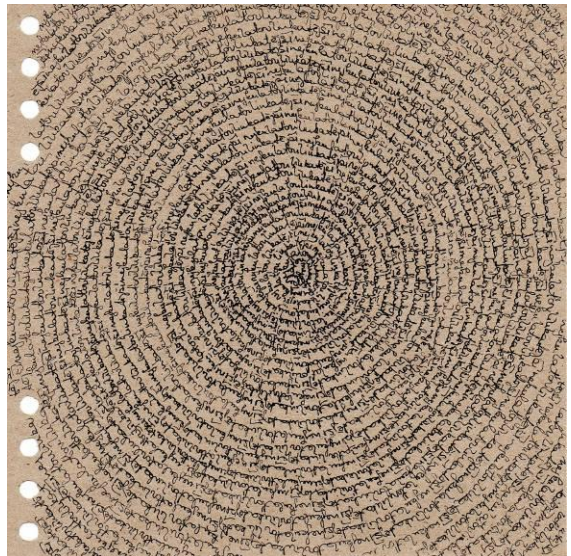
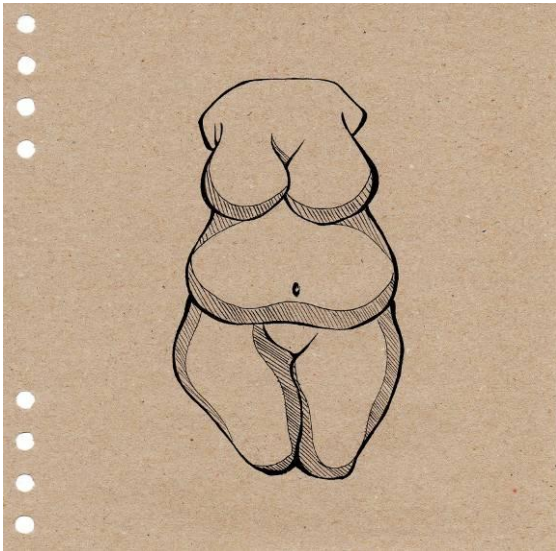
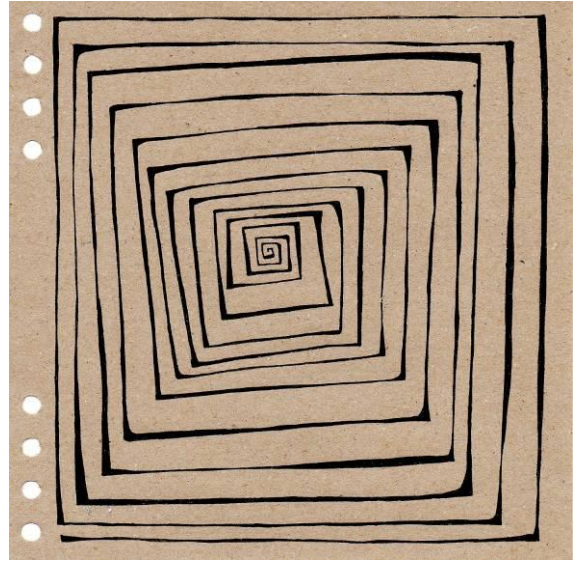
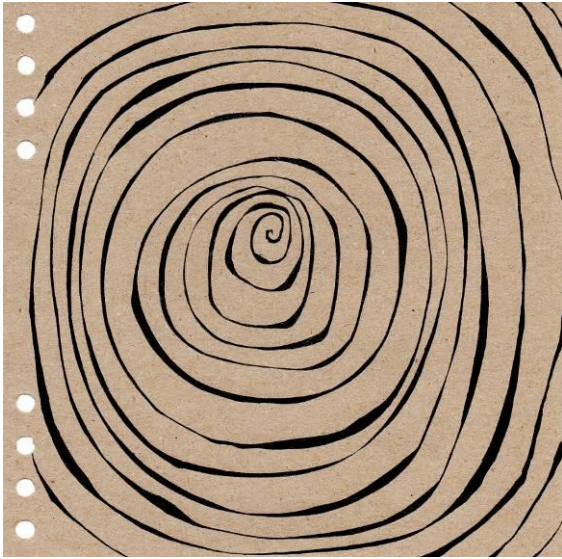

Den 148. - 151.

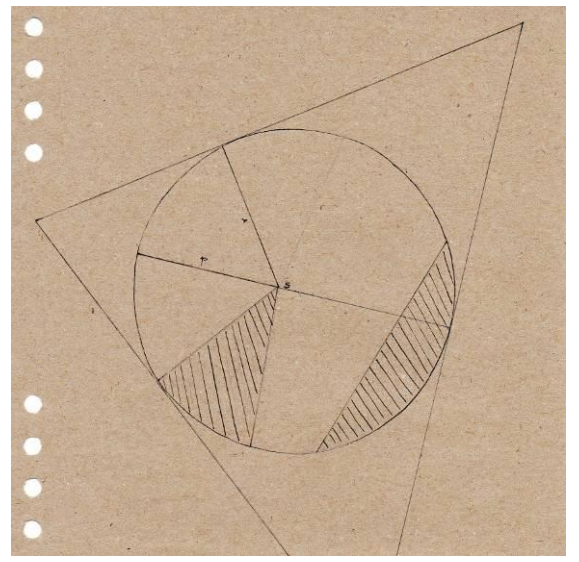
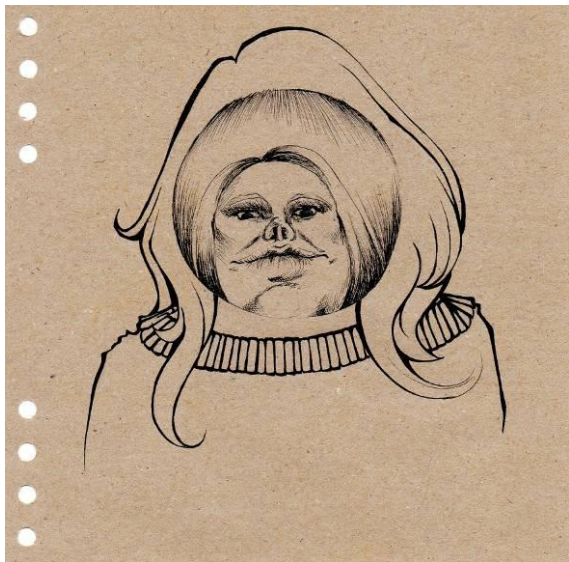
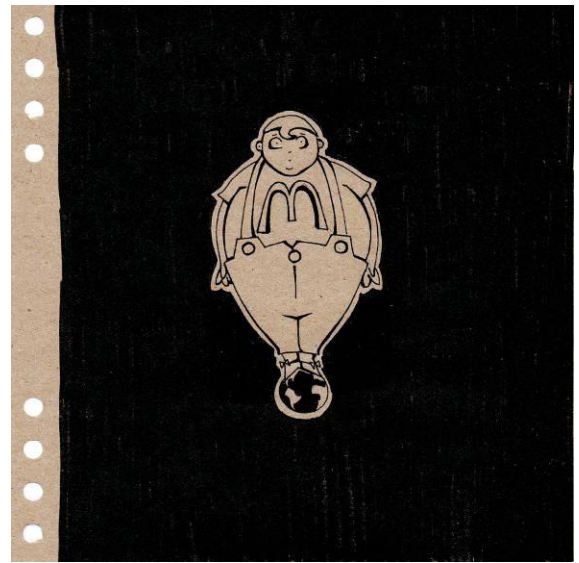
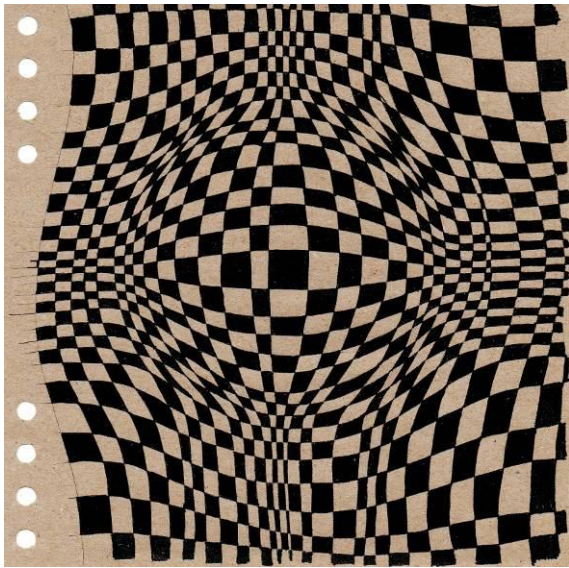

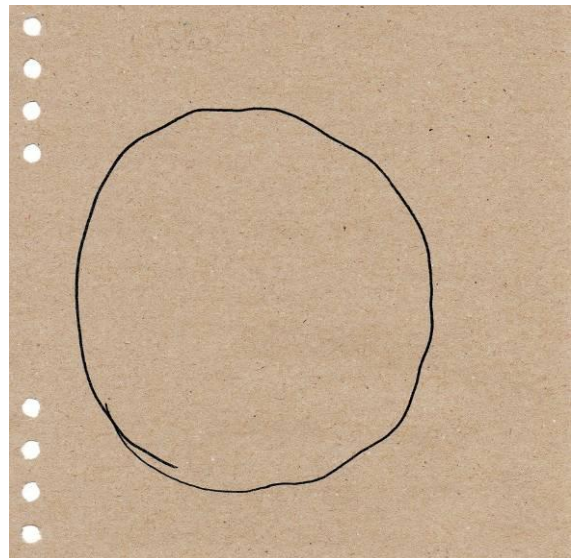
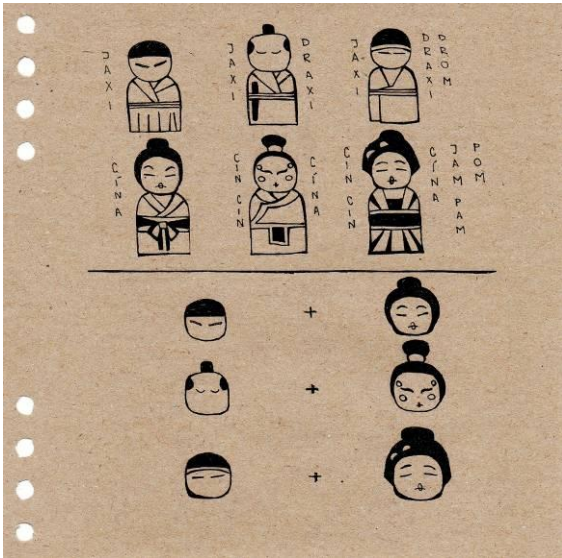
Den 160. - 163.

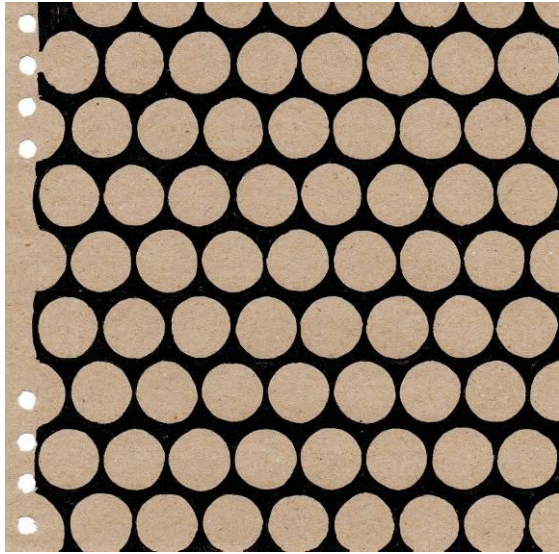
Den 160. - 163.

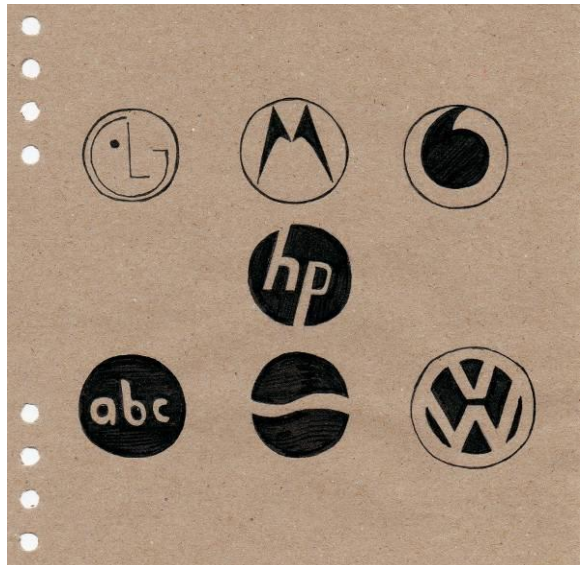
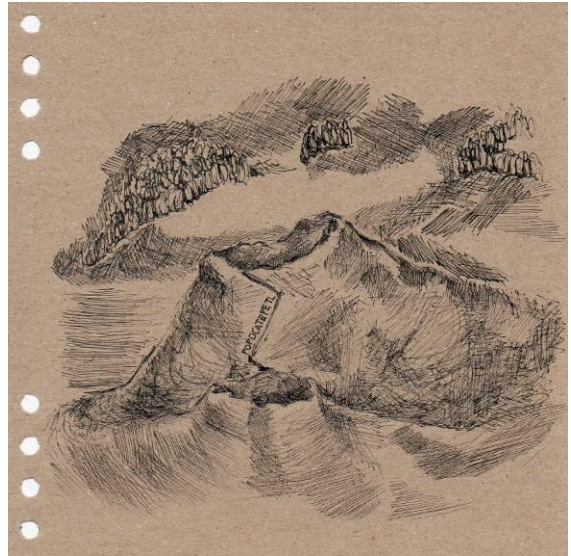
Den 164. - 167.

Den 168. - 171.

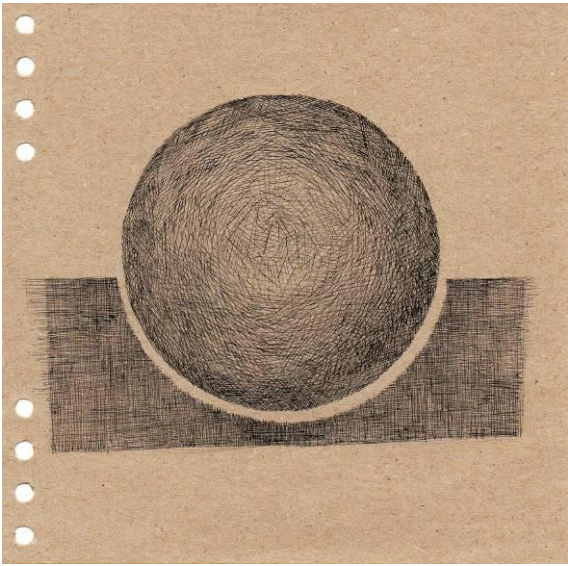
Den 172. - 175.

Den 176. - 179.

Den 180. - 183.

Den 184. – 186.

Jméno a příjmení:	Nikol Šimarová
Katedra nebo ústav:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Petr Jochmann
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Kresba a kreativita
Název v angličtině:	Drawing and creativity
Anotace práce:	První dvě kapitoly diplomové práce jsou věnovány kreativitě, kreativnímu myšlení, kreativnímu procesu, kreativní osobnosti a tím, co může kreativitě bránit. Další část je věnována umělcům, kteří se zabývají nebo zabývali každodenní tvorbou v oblasti kresby a malby. Kreativitu a každodenní tvorbu potom spojuji v praktické práci, která vznikala soustavně po dobu šesti měsíců. Každodenní tvorbu a snahu o rozvoj kreativity jsem na závěr aplikovala na úkoly v pedagogické části.
Klíčová slova:	kreativita, kreativní myšlení, kreativní proces, kreativní osobnost, bloky kreativity, každodenní tvorba, kresba, každodenní kresba
Anotace v angličtině:	First two chapters of diploma thesis are focused on creativity, creative thinking, creative process, creative personality and how could be our creativity blocked. Third part of thesis is dedicated to artists that are connected to creating everyday. I focused on drawing and painting. Creativity and creating everyday are then connected in practical work. This work was created everyday for the time period of six months. Creating everyday and effort to develop creativity are applied on the tasks in pedagogical part.
Klíčová slova v angličtině:	creativity, creative thinking, creative process, creative personality, creativity block, creating everyday, drawing everyday
Přílohy vázané v práci:	46 s..kreseb CD s textem a souborem kreseb
Rozsah práce:	82 s.
Jazyk práce:	Český